

Mastergradsavhandling i Flerkulturelt forebyggende arbeid
for barn og unge 2015

Amie Bury Edvardsen

”Be the change you want to see in the world” -
Gandhi

En studie om barnevernsansattes opplevelser i møte med
minoritetsetniske familier

Høgskolen i Telemark
Fakultet for helse og sosialfag
Institutt for sosialfag
Kjølnes ring 56
3918 Porsgrunn

<http://www.hit.no>

© 2015 Amie B. Edvardsen

Denne avhandlingen representerer 45 studiepoeng

Sammendrag

Norge er et flerkulturelt samfunn. En vesentlig utfordring for barnevernet er hvordan en skal oppnå et godt samarbeid med minoritetsetniske grupper, og yte likeverdige tjenester til familiene de kommer i kontakt med. Forskning på såkalt flerkulturelt barnevern viser at barnevernet opplever kulturforskjeller, språklige barrierer og ulike verdioppfatninger som særlig problematiske i deres kommunikasjon og samhandling med minoritetsetniske familier. Flere av undersøkelsene peker på at det konkrete møtet og kommunikasjon er utfordrende. Denne studien har som mål å bidra med kunnskap om hvordan barnevernsansatte opplever sitt møte med minoritetsetniske familier. Ved å undersøke hvordan utfordringene blir beskrevet, forstås og blir møtt av de barnevernsansatte, har jeg ønsket å få innsikt i hva som bidrar til å etablere gode relasjoner.

Denne masteravhandlingen er en kvalitativ studie som baserer seg på semistrukturerte intervjuer av ti barnevernsansatte fra ulike kommuner. Felles for informantene er at de har arbeidet med minoritetsetniske familier og er direkte berørt av tematikken. Å forske på hvordan møtene oppleves har hatt som målsetting å øke kunnskapen rundt det flerkulturelle barnevernsarbeidet. De barnevernsansattes refleksjoner rundt egne opplevelser og fremgangsmåter blir sett i lys av profesjonsteorier med særlig vekt på kultursensitivitet. Jeg har benyttet en eklektisk tilnærming der jeg har anvendt relevante teorier, kompetansemodeller og perspektiver som verktøy i arbeidet med å belyse problemstillingen.

Et sentralt funn i min undersøkelse er at de barnevernsansatte benytter særskilte tilnærminger i møte med de minoritetsetniske familiene. Disse dreier seg om å dempe familienes frykt for barnevernet, og å ta tak i ting som kan være vanskelig å snakke om, som misforståelser og kulturforskjeller. De beskriver det å bygge broer gjennom kulturell nysgjerrighet ved å skape dialog rundt kulturelle og verdibaserte likheter og forskjeller. I tillegg viste de barnevernsansatte en evne til å gå utover det man ofte betegner som profesjonelle rammer i møte med disse familiene. Disse dimensjonene utgjør fundamentet i de gode møtene, og bærer et preg av kultursensitivitet i profesjonsutøvelsen. Et annet sentralt funn er at de barnevernsansattes opplevelser gir en annen historie enn tidligere forskning på samme tema.

Funnene viser at det foregår mye bra i det flerkulturelle barnevernet, noe som kan tyde på at det har skjedd en utvikling på dette fagområdet og økt profesjonell kompetanse.

Funnene i undersøkelsen indikerer at de gode møtene handler om en kultursensitiv tilnærming. Slik sett skiller funnene fra denne oppgaven seg fra tidligere forskning gjort rundt tematikken, dette ved at de barnevernsansatte i liten grad opplever kulturell bakgrunn som et problem. I forlengelsen av dette er mine funn verdt å se nærmere på for alle som ønsker å studere hvordan god barnevernpraksis kan foregå som del i et inkluderende samfunn.

Abstract

Norway is a multicultural society. A significant challenge for the Child Welfare Services (CWS) is how to achieve a good working relationship with ethnic minority groups, and provide equitable services to the families they come in contact with. Research on the so-called multicultural child welfare shows that CWS is experiencing cultural differences, language barriers and different perceptions of values as particularly problematic in their communication and interaction with ethnic minority families. Several studies point to the fact that the specific meeting and communication is challenging. This study aims to contribute knowledge about how child welfare workers experience their meeting with ethnic minority families. By looking at how these challenges are described, understood and handled by the caseworkers, I aimed to gain insight into what contributes to establishing good relations.

This master thesis is a qualitative study based on semi-structured interviews of ten child welfare employees from various municipalities. What they have in common is that they have worked with migrant families and are directly affected by the theme. Researching how meetings are perceived has been aiming to increase knowledge about the multicultural child welfare work. The child welfare employees' reflections on their own experiences and methods will be seen in light of profession theories with emphasis on cultural sensitivity. I have used an eclectic approach where I have applied relevant theories, competency models and perspectives as a tool in its efforts to highlight the issue.

A key finding in my research is that the caseworkers use specific approaches in meeting the ethnic minority families. These concerns decreasing families' fear of CWS, and to voice the things that may be difficult to talk about, such as misunderstandings and cultural differences. They describe how to build bridges through cultural curiosity by creating dialogue about cultural and value-based similarities and differences. In addition, the caseworkers showed an ability to go beyond what is often termed as professional framework in the face of these families. These dimensions constitute the foundation of the good meetings, and bears the stamp of cultural sensitivity in professional practice. Another key finding is that the child welfare employees' experiences gives a different story than previous research on the same topic. The findings show that there is a lot of good work being done in the multicultural child

welfare services, which may indicate that there has been a development in this field and an increase in professional competence.

The findings indicate that the good meetings are based on a culturally sensitive approach. This separates the findings of this thesis from previous research done around the theme – this by the caseworkers barely experiencing cultural background as a problem. As an extension of this, my findings are worth looking into for anyone who wants to study further how good welfare practice may take place as part of an inclusive society.

Innholdsfortegnelse

Sammendrag	3
Abstract	5
Innholdsfortegnelse	7
Forord.....	9
1 Innledning	11
1.1 Bakgrunn for valg av tema	11
1.2 Formål med oppgaven	14
1.3 Oppgavens oppbygging og avgrensning.....	15
2 Faglig ramme – tidligere empiri og teori.....	16
2.1 Tidligere empiri	16
2.2 Profesjonsteoretisk tilnærming med særlig vekt på kultursensitivitet.....	23
2.2.1 Barnevernfaglig profesjonskompetanse	24
2.2.2 Profesjonens kunnskapsanvendelse	26
2.2.3 Kultursensitivitet i profesjonsutøvelsen	31
3 Metode	37
3.1 Kvalitativ forskningsmetode	37
3.2 Intervjuene	38
3.3 Tematisk fokus og intervjuguide	40
3.4 Utvalg.....	41
3.5 Praktisk gjennomføring	42
3.6 Analytisk tilnærming.....	43
3.6.1 Analyseprosessen.....	43
3.7 Vitenskapsteoretisk forankring	45
3.8 Egen posisjon.....	47
3.9 Kvalitet: Troverdighet og overføringsverdi.....	48
3.9.1 Validitet.....	48
3.9.2 Etske overveielser.....	49
3.10 Metodekritikk.....	50
4 Datapresentasjon og analyse – hvordan barnevernsansatte opplever sitt møte med minoritetsetniske familier	52

4.1 Å dempe foreldrenes frykt	53
4.2 De ubehagelige, men nødvendige samtale	60
4.3 Bygg broer med kulturell nysgjerrighet	63
4.3.1 I møte med tro og livssyn	67
4.4 Å gå utover de profesjonelle rammene	73
4.4.1 Profesjonell i private omgivelser	76
4.4.2 Kultursensitive rolleforventninger/kultursensitivitet endrer rolleforventningene	79
4.4.3 Ansattes egenskaper	80
5 Oppsummering og konkluderende betraktninger	83
5.1 Møtet med minoritetsetniske familier	83
5.1.1 De gode møtene – noen kjennetegn	83
5.1.2 Kultursensitivitet i profesjonen	86
5.1.3 Profesjonsutøvelse i et inkluderende samfunn	88
5.1.4 Mitt bidrag og veien videre	90
Referanser/litteraturliste	94
Vedlegg	100

Forord

“Learning is the only thing the mind never exhausts, never fears, and never regrets”

– Leonardo Da Vinci

Å skrive masteroppgave er en lang, spennende og krevende prosess. Sitatet til den italienske kunstneren og vitenskapsmannen beskriver en tanke jeg har hatt helt siden jeg startet med prosjektet, og som har fulgt meg helt til oppgavens avslutning. Jeg har lært noe nytt hver gang jeg gir oppgaven et blikk – alt fra lærdom knyttet til empirien og teorien eller lærdom om meg selv. Som barnevernspedagog har jeg reflektert mye rundt hvem jeg er i møte med andre kulturer og hvem jeg ønsker å være. Jeg har reflektert rundt hvordan jeg opplever at andre møter meg, og hvorfor jeg har endt opp med de svarene jeg har samlet inn. Mitt engasjement innenfor flerkulturelt arbeid har bare vokst med denne oppgaven, og det er med stolthet at jeg nå trer ut i verden med en fantastisk erfaring rikere.

I arbeidet med denne masteroppgaven har jeg jobbet mye alene, men det betyr ikke at denne masteroppgaven kunne ha blitt til på egen hånd. Derfor er det mange som fortjener en takk.

Jeg vil først og fremst takke mine 10 informanter. Takk for at dere stilte opp til intervjusamtaler, og delte deres kunnskap og erfaringer. Takk til mine veiledere Irmelin Kjelaas og Inger Kjersti Lindvig som har veiledet meg gjennom hele prosessen. Takk for deres tilbakemeldinger, faglige innspill, engasjement og inspirerende samtaler.

Arbeidet med masteravhandlingen har ikke bare vært en utfordring for meg, men den har også krevd tålmodighet og støtte fra familier og venner. Takk for gode ord og oppmuntrende samtaler! Sist men ikke minst må jeg takke Torstein, min fantastiske mann, som har vært god å ha i lange og tunge skrivedager og måneder. Takk for din tålmodighet, støtte og uvurderlige oppmuntring!

Porsgrunn, mai 2015

Amie Bury Edvardsen

1 Innledning

Denne masteravhandlingen handler om hvordan barnevernsansatte opplever sitt møte med minoritetsfamilier. Oppgaven har til hensikt å bidra med innsikt i barnevernsarbeideres erfaringer i arbeidet med minoritetsetniske barnefamilier. Jeg har vært opptatt av hva som fremmer eller hemmer gode relasjoner på tvers av kulturelle grenser. Oppgaven identifiserer noen gode eksempler fra praksisfeltet, og ønsker å skape en samtale rundt andres erfaringer. Problemstillingen er: *Hvordan opplever barnevernsansatte sitt møte med minoritetsetniske familier?*

1.1 Bakgrunn for valg av tema

Innvandring har bidratt til at Norge har fått en mer mangfoldig befolkning. Ved inngangen av 2015 utgjorde innvandrerbefolkningen, det vil si personer som er født i utlandet av to utenlandsfødte foreldre (og som deretter på et tidspunkt har innvandret til Norge) eller norskfødte med innvandrerforeldre, 805 000 personer - altså 15,6 prosent av totalbefolkningen (Statistisk Sentralbyrå, 2015). Innvandrerbefolkningen bidrar til et flerkulturelt samfunn bestående av ulike kulturer, etnisiteter, språk og religioner. Det innebærer langt flere muligheter for samfunnet, men også flere utfordringer. På tre år har innvandrerbefolkningen økt med 23 prosent, og i følge Stortingsmelding 6 (2012-2013) estimerer SSB en kraftig befolkningsvekst i årene fremover, som særlig vil skyldes høy innvandring. Med et slikt estimat innebærer det at vi vil få enda fler kulturer og minoritetsetniske grupper som skal leve sammen i det norske samfunnet. Eriksen og Sajjad (2006) beskriver etnisitet som opplevde kulturforskjeller som vedvarer over en viss tid, og som aktualiseres i samhandling mellom mennesker (Eriksen & Sajjad, 2006, s. 52). I denne oppgaven brukes begrepet ”minoritetsetnisk” om foreldrene/familiene som sosial kategori. Etniske minoriteter omfatter i denne oppgaven folkegrupper som utgjør et mindretall av den etnisk norske befolkningen. Dette kan være flyktninger og innvandrere med flere fellesnevner rundt grunnleggende karakteristikk (som familieliv, oppdragelse, sosioøkonomisk status, religion og samfunnsperspektiv), men også med noen ulikheter (Skytte, 2008, s. 15).

Å være innvandrere i Norge kan medbringe en rekke utfordringer. Kommer man som en familie, vil utfordringene ofte være omfattende. Når en hel familie skal integreres er det flere hensyn å ta, og flere behov som må bli møtt. Et møte med en ny kultur med andre holdninger og verdier enn det man selv kommer fra kan være en stor overgang for mange. Man er i en sårbar situasjon med lite språkkunnskaper, begrenset nettverk og liten kunnskap om samfunnet (Skytte, 2008). Mange opplever å bli marginalisert på grunn av utfordringene knyttet til blant annet kulturelle tradisjoner og menneskesyn, som ofte kan kollidere med majoritetskulturens tanker om disse temaene (Kaya, Høgmo, & Fauske, 2010). Barn og unge med minoritetsetnisk bakgrunn får derfor ofte en vanskelig oppgave å skulle orientere seg i et samfunn som bygger på mangetydige og til dels motsetningsfylte verdier som har betydning for deres utvikling og identitet. Kaya (2010) sier: "...oppvekstforholdene for barn og unge er i kontinuerlig endring på bakgrunn av endrede verdier, internasjonal migrasjon og endringer i familieinstitusjonen der det er oppstått nye familiemønstre" (Kaya, 2010, s. 15). Som følge av dette vil noen av disse familiene trenge bistand i oppdragelsen og til å forbedre deres barn og unges totale livssituasjon. En del vil derfor trenge hjelp fra barnevernet.

Stadig større andeler av disse familiene kommer i kontakt med barnevernstjenesten og statistikken viser at det over flere år har vært en overrepresentasjon av barn og unge med innvandrerbakgrunn i det norske barnevernet (Dyrhaug & Sky, 2015; Kalve & Dyrhaug, 2011; Paulsen, Thorshaug, & Berg, 2014). Dette kan være en indikator på at mange familier har vansker med å få innpass i det norske samfunnet. Barnevernet i Norge har som hovedoppgave å sikre at barn og unge som lever under forhold som kan skade deres helse og utvikling får nødvendig hjelp og omsorg til rett tid, samt å bidra til at barn og unge får trygge oppvekstkår (Bunkholdt & Sandbæk, 2008). Møtet mellom barnevernet og innvandrerfamiliene har vist seg å være en stor utfordring (Kaya et al., 2010; Kriz & Skivenes, 2010a; Moufack, 2010; Paulsen et al., 2014; Aadnesen, 2012). Utfordringene for minoritetsfamiliene kan omhandle at mange av dem kommer fra opprinnelsesland der barneverntjenesten slik vi kjenner den, er ukjent. Noen land har ikke dette hjelpeapparatet som en del av deres samfunnssystem (Hagen & Qureshi, 1996; Norsk Innvandrerforum, 2013). Mange minoritetsetniske foreldre har derfor lite eller begrenset kunnskap om barnevernet og deres rolle i samfunnet. Dette kan gjøre det vanskelig for dem å forstå og samarbeide med hjelpeapparatet (Norsk Innvandrerforum, 2013). Bente Puntervold Bø finner i sine undersøkelser at sosial- og barnevernsarbeidere opplever utfordringer rundt ulikheter i

referanserammer (verdioppfatninger og kulturelle koder), språk- og tolkeproblematikk, og tjenester og tiltak som ikke er tilpasset den minoritetsetniske gruppen (Bø, 2010).

Oppsummert hevder Fauske og Qureshi (2010) at de viktigste utfordringene knyttet til barnevernfaglig arbeid med minoritetsfamilier er kultur og dens betydning, kommunikasjon med eller uten tolk (å kunne gjøre seg forstått), og overgeneralisering, kategorisering, stereotypier og diskriminering blant ansatte (som skaper et skille mellom *oss* og *dem*) (Fauske & Qureshi, 2010, s. 238).

Når samfunnet er flerkulturelt, utfordres barnevernet i forhold til flerkulturelle problemstillinger, og det vil stilles krav til flerkulturell kompetanse hos de ansatte (Holm-Hansen, Haaland, & Myrvold, 2007; Kaya et al., 2010; Paulsen et al., 2014; Qureshi, 2009; Skytte, 2008). I en kunnskapsoversikt fra 2014 beskrives barnevernet som lite kultursensitivt. Slik Magelssen definerer det, er kultursensitivitet evnen til å forstå den andres logikk og perspektiver (Magelssen, 2002). Det handler om å registrere og forstå forskjellighet; altså at man er mottakelig for andre menneskers kultur, verdiprioriteringer og holdninger (Bø, 2010; Qureshi, 2009). Kunnskapsoversikten beskriver at barnevernet har lite kunnskap om de minoritetsetniske familienes kulturbakgrunn, verdier, normer og forestillinger, og at de i liten grad evner å tilpasse tiltakene til disse familiene. I tillegg fremkommer utfordringer knyttet til kommunikasjon som barriere for samhandling (Paulsen et al., 2014).

I 2007 ble det utarbeidet en kunnskapsstatus på dette feltet (Holm-Hansen et al., 2007), der de identifiserte seks avgjørende komponenter for et velfungerende flerkulturelt barnevern. Holm-Hansen, Haaland og Myrvold skriver at et godt flerkulturelt barnevern må basere seg på seks komponenter: *kunnskap, kommunikasjon, det konkrete møtet, rolleforventninger, kultursensitivitet* og *situasjonsforståelse* (Holm-Hansen et al., 2007, s. 313). I denne avhandlingen er jeg først og fremst interessert i å undersøke den tredje komponenten; det konkrete møtet mellom barnevernet og barnefamiliene. Ved å gå inn i opplevelsen av det konkrete møtet, håper jeg å få en dypere forståelse for fenomenet ut fra de barnevernsansattes erfaringer.

Som kunnskapsoversikten fra 2007 konkluderte med, skrives det ganske mye generelt om temaet flerkulturelt arbeid, men at det er behov for flere undersøkelser som tar for seg de problemstillingene kunnskapsoversikten ser på (Holm-Hansen et al., 2007). Den nye kunnskapsstatusen bekrefter også at det har vært mye fokus på utfordringer i møtet mellom innvandrere og barnevernet, men at det er begrenset med forskning rundt arbeidsmetoder (Paulsen et al., 2014). Det er med denne oppgaven ønskelig å kunne bidra med ny kunnskap og videreutvikling av et flerkulturelt barnevern.

1.2 Formål med oppgaven

Formålet med denne undersøkelsen er å sette fokus på det flerkulturelle barnevernet, og øke kunnskapen rundt dette arbeidet. Mangel på kunnskap har vist seg å skape en rekke utfordringer, som videre skaper en avstand mellom barnevernet og den minoritetsetniske gruppen. Bevisstgjøring rundt dette temaet kan dermed sikre et bedre barnevern for barn av andre kulturer, styrke barnevernets kompetanse og bedre samarbeidet med minoritetsetniske foreldre, som videre kan gi en samfunnsmessig gevinst. Dette ønsker jeg å bidra til gjennom denne undersøkelsen.

Som nevnt tidligere har utfordringene mellom barnevernet og minoritetsetniske familier ført til diskusjoner i ulike fagmiljøer, minoritetsmiljøer og i media. Det har derfor vært ønske om å få innsyn i hvordan disse utfordringene forstås og blir møtt av de barnevernsansatte.

Barnevernets møte med minoritetsetniske familier er et omfattende tema med mange aspekter. Barnevernet har taushetsplikt og kan ikke ytre seg like mye offentlig om enkeltsaker. Dette er en arbeidshverdag som er preget av ansvar knyttet til store avgjørelser og viktige møter. Det er av interesse for meg å undersøke hvordan de barnevernsansatte opplever disse ulike aspektene i arbeidsprosessen med den minoritetsetniske gruppen.

Hvordan oppleves relasjonsbygging og samarbeidet mellom den barnevernsansatte og familiene? Ser man gjentakende situasjoner som skaper godt/mindre godt samarbeid? Hvilke holdninger og forutsetninger opplever de barnevernsansatte at de har til arbeid med flerkulturelle? Hva opplever de at fremmer eller hemmer de gode relasjonene? I denne oppgaven er jeg interessert i å se på hva det er som gjøres likt eller annerledes i

minoritetssakene, kontra de etnisk norske barnevernssakene. Hvilken kompetanse benyttes i møte med minoritetsetniske familier?

For å undersøke disse spørsmålene er oppgavens overordna problemstilling: *Hvordan opplever barnevernsansatte sitt møte med minoritetsetniske familier?*

1.3 Oppgavens oppbygging og avgrensning

Kapittel 1 - I dette kapittelet redegjør jeg for temavalg, hva som er formål med oppgaven, og presenterer oppgavens problemstilling. Her vil jeg også kort forklare oppgavens oppbygging. **I Kapittel 2** vil jeg redegjøre for tidligere empiri og teorier som blir brukt for å belyse avhandlingens problemstillingen. Dette inkluderer også relevante masteravhandlinger og doktoravhandlinger. **I kapittel 3** beskriver jeg metoden som er benyttet for å gjennomføre undersøkelsen og hvilke avgrensninger som er tatt - her presenterer jeg blant annet forskningsdesign og analytisk tilnærming. Jeg fortsetter med å redegjøre for egen posisjon og avslutter med å drøfte sentrale vitenskapsteoretiske krav. **Kapittel 4** er hoveddelen i oppgaven. Her presenteres og analyseres dataene som er samlet inn, og jeg beskriver mine funn som delt opp i kategorier. Analysen drøftes i lys av mine funn, teoretisk tilnærming som er valgt i samsvar med problemstillingen, samt erfaringer som jeg har tilegnet meg gjennom undersøkelsen. **Kapittel 5** inneholder en oppsummering av oppgavens hovedfunn. Her vil jeg også kommentere mitt bidrag og eventuelle anbefalinger til veien videre.

2 Faglig ramme – tidligere empiri og teori

I dette kapitlet ønsker jeg å presentere relevant empiri og teoretiske tilnærminger som kan belyse oppgavens tema. Innledningsvis presenterer jeg tidligere empiri og oppdatert forskning på oppgavens fagområde. Jeg ser på profesjonalitetsbegrepet og kultursensitivitet som del av dette. I oppgaven anvender jeg profesjonsteoretiske perspektiver for å belyse oppgavens funn og det som presenteres videre i analysen. Her har jeg valgt en eklektisk tilnærming der jeg har anvendt relevante teorier som kombinerer flere forskjellige perspektiver fra ulike teoretikere. Jeg vil benytte Greta Marie Skaus kunnskapsteori og Røkenes og Hanssens fire-perspektivmodell med vekt på andreperspektivet. Dette som generelle profesjonsteoretiske verktøy i analysen. Deretter vil jeg bruke teoretiske bidrag fra Skytte, Qureshi, Saus og Vindegg, med vekt på deres kulturspesifikke teorigrunnlag. I tillegg til disse seks (Skau, Røkenes & Hanssen, Qureshi, Saus, Vindegg, Skytte) vil jeg i noen grad også benytte teoretiske innspill fra Brenna, Mekonen, Andersland, Eide & Skorstad, Lindboe, Eriksen, Aadland, Schiefloe, Fyrand, Halvorsen, Neumann, Lorentzen og Barnevernloven som bidrag i selve analysen.

2.1 Tidligere empiri

Som allerede nevnt kom den første kunnskapsoversikten om innvandrerbefolkningens møter med barnevernet i 2007. Kunnskapsoversikten tok for seg ulike typer tiltak og programmer som ble benyttet i barnevernet, og så nærmere på arbeidet med barn og unge med rus- og dopingproblemer, samt barn og unge som har opplevd vold, deriblant familievold, kjønnslemlestelse og tvangsekteskap (Holm-Hansen et al., 2007). Kunnskapsoversikten viser at utfordringene for det flerkulturelle barnevernet primært dreier seg om mangel på kunnskap om minoritetsetniske grupper (deres ideer, verdier og normer), kommunikasjonsbarrierer og tilrettelegging av tiltak. Holm-Hansen, Haaland og Myrvold understreker at: ”barnevernsarbeiderne må tilegne seg kunnskap (kulturkompetanse) og utvikle arbeidsmåter (kultursensitivitet) for å håndtere møtet med de ikke-vestlige innvandrerne” (Holm-Hansen et al., 2007, s. 297). I følge kunnskapsoversikten er den største utfordringen i det flerkulturelle barnevernet å sørge for at eksisterende metoder, programmer og tiltak blir gjort tilgjengelige og akseptable for etniske minoritetsgrupper. Hvordan barnevernet og minoritetsgruppen møter

hverandre er avgjørende for virkningen av disse (Holm-Hansen et al., 2007).

Mer konkret identifiserer kunnskapsoversikten seks avgjørende komponenter for et velfungerende flerkulturelt barnevern. Den første dreier seg om at et flerkulturelt barnevern må basere seg på solid og veldokumentert *kunnskap*. For det andre, vil det flerkulturelle barnevernet stille ytterligere krav til god tolking og gode formidlere – altså er *kommunikasjon* sentralt. Den tredje komponenten henger sammen med den andre og dreier seg om *det konkrete møtet* mellom barnevernet og den enkelte familien eller det enkelte barnet. Videre krever et kultursensitivt barnevern at den barnevernsansatte er seg bevisst sine roller og *rolleforventninger* slik de oppfattes av de minoritetsetniske familiene. Den femte komponenten er evnen til å utøve *kultursensitivitet*, det vil si at den ansatte har et bevisst forhold til hva man mener med kultur. Dette er for øvrig et begrep jeg vil komme tilbake til. Den sjette og siste komponenten består i god *situasjonsforståelse*, noe som innebærer å ha fokus på det enkelte kasus fremfor på egenskaper ved den innvandrergruppa klientene tilhører (Holm-Hansen et al., 2007, s. 313). Som tidligere nevnt har jeg hovedfokus på den tredje komponenten i mitt prosjekt; det konkrete møtet mellom barnevernet og barnefamiliene. Flere av komponentene nevnt over henger sammen, og jeg vil derfor komme inn på flere av dem senere i oppgaven.

Barnevernstjenesten blir omtalt for å ha for lite kompetanse og kulturforståelse til å behandle saker med et kultursensitivt utgangspunkt (Holm-Hansen et al., 2007; Kaya et al., 2010; Paulsen et al., 2014; Qureshi, 2009; Skytte, 2008). I 2009 foretok barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet en utredning som beskriver barnevernets faglige grunnlag – *Kompetanseutvikling i barnevernet*. Her understrekes betydningen av at studiene som kvalifiserer kandidater for arbeid i barnevernet må gis nødvendig faglig, kommunikativ, personlig og etisk kompetanse, da dette er en grunnleggende forutsetning for å realisere barnevernets mandat (NOU 2009: 8, s. 87). I følge utredningen bør ansatte i praksisfeltet være i stand til å opptre kultursensitivt overfor familier med minoritetsbakgrunn. I rapporten heter det: "...barnevernsarbeidere må ha spesifikk kunnskap om etniske minoriteter og at de er i stand til å opptre kultursensitivt i møte med familier med en annen bakgrunn" (NOU 2009: 8, s. 37). Det fokuseres på at ansatte i barnevernet skal ha en sensitivitet både i forhold til egen og andres kultur, og være bevisst på at norske og vestlige verdier bare er en av flere måter å

vurdere atferd og oppdragelse på. Det skrives at kultursensitivitet ikke bare vil komme til nytte i arbeidet med minoritetsetniske familier, men at det vil ha relevans i alt barnevernsarbeid. I utredningen står det at: ”Utdanningene bør derfor legge til rette for at kultursensitivitet inngår i den generelle opplæringen og ikke bare knyttes spesifikt opp mot ikke-vestlige innvandrere ” (NOU 2009: 8, s. 37). Den barnevernsansatte skal likevel alltid huske å ha barnets beste i fokus, og ikke la det kulturelle perspektivet overskygge sosiale forklaringsfaktorer (NOU 2009: 8).

Bente Puntervold Bø (2010) har blant annet forsket på hvorvidt sosial-og barnevernsarbeidere trenger spesielle kunnskaper for å utføre sine arbeidsoppgaver i møtet med minoritetsfamilier. Bø foretok to undersøkelser i 2003/2004 og 2008/2009, som omhandler det flerkulturelle barnevernets utfordringer, erfaringer og kompetansebehov. Formålet med undersøkelsene var å kartlegge hva sosialarbeidere opplevde som spesielt krevende og utfordrende i sitt arbeid med minoritetsetniske brukere. Puntervold Bø understreker at prosjektene er problemfokuseret: fokus ligger på det som oppleves som vanskelig (Bø, 2010). I den første undersøkelsen, spørreskjemaundersøkelsen fra 2004, oppga informantene at språkproblemer var en stor utfordring i minoritetsarbeidet på grunn av dårlige norskkunnskaper hos klienter og vansker med å få tak i kvalifiserte tolker. En annen sentral utfordring dreide seg om kulturforskjeller mellom sosialarbeider og klient, hvor mangel på felles referanserammer førte til misforståelser (Bø, 2010, s. 211). Lignende funn gjorde Bø i fokusgruppeintervjuene fra 2009. Også her beskriver sosialarbeiderne utfordringer knytta til ulikheter i referanserammer, verdioppfatninger, språkproblematikk og kulturelle koder (Bø, 2010, s. 215). Sosialarbeiderne i begge undersøkelsene forteller at de opplever arbeidet med minoritetsetniske brukere som vanskelig, ettersom det stiller dem overfor nye og andre utfordringer enn dem de er forberedt på og utdannet til å håndtere. På spørsmål om kompetansebehov uttrykker begge grupper at de spesielt mangler kunnskaper om andre kulturer, minoritetsfamiliers bakgrunn fra hjemlandet og deres syn på familieforhold og barneoppdragelse (Bø, 2010, s. 222).

Marit Skivenes og Katrin Kriz (Kriz & Skivenes, 2010a, 2010b, 2010c, 2011) har foretatt en rekke sammenlignende undersøkelser av barnevernet i ulike land. I en intervjuundersøkelse med 53 barnevernansatte i England og Norge om utfordringer de møter i arbeid med etniske

minoriteter, fant de at det norske barnevernet viste seg å være opptatt av å opplære foreldrene om hva barna trenger og om hva som er den riktige måten å oppdra på for barnets utvikling, mens det engelske barnevernet fokuserte på å forhindre kriser og akutte situasjoner (Kriz & Skivenes, 2010b). Felles for begge land var at kommunikasjon og språk var en stor utfordring i møte med etniske minoriteter. De ga uttrykk for at kulturforskjellene førte til misforståelser og spesielt da om oppfattelsen av hva som er barnas behov. De engelske barnevernsarbeiderne var spesielt opptatt av kultursensitivitet, og tok hensyn til etnisk bakgrunn og var oppmerksomme på mulig rasisme. Kulturell tilhørighet ble presisert som en del av barnets identitetsutvikling, og viste seg å ikke være like mye fokusert på hos de norske barnevernsansatte (Kriz & Skivenes, 2010b). De norske ansatte hadde barnets individualisme og rettigheter (ifølge Barnekonvensjonen) i fokus. Dette er et interessant funn som kan bidra til en bredere forståelse for hvorfor misforståelser og videre mistillit dannes mellom de ansatte og minoritetsfamiliene i Norge. Hvilke metoder bruker de norske barnevernsansatte i samhandling med disse minoritetsfamiliene? Hva legger barnevernsansatte hovedvekt på, og hvilke behov er det de legger til rette for? Et nyere interessant funn presenteres i en undersøkelse av Skivenes og Kriz (2011), der de ser på hvordan barnevernsansatte i USA vurderer sitt arbeid med etniske minoritetsfamilier, i kontrast til Norge og England. Her fant de at amerikanske saksbehandlere generelt ikke så på kulturforskjeller som problematisk i samarbeidet med minoritetsforeldre, men som ett av flere forhold som måtte tas i betraktning i det faglige arbeidet. Kultur var ett av flere forhold saksbehandlerne vurderte familienes situasjon ut ifra, og behovet for å bruke mer tid, formidle forståelse tydeligere og informere grundigere enn i møte med majoritetsforeldre ble sett på som en nødvendig del av arbeidet (Kriz & Skivenes, 2011, s. 1870)

Marie Florence Moufack (2010) har skrevet en masteroppgave om ikke-vestlige foreldres opplevelser og erfaring med barnevernstjenesten i Norge, hvor hun har intervjuet både foreldre og saksbehandlere. Her beskrives både positive og negative opplevelser. Mange foreldre nevnte at de var redde i forkant av det første møtet, på bakgrunn av at de ikke visste hvem barnevernet var. De ga uttrykk for et videre samarbeid preget av stress, dårlig kommunikasjon og misforståelser. Noen av foreldrene hadde i tillegg en dyp redsel for offentlige myndigheter, og så på de som kontrollører med mye makt. Noen av de andre informantene ble positivt overrasket over sitt første møte med barnevernet, og en informant sa

at barnevernet ikke var så ille og at han forstod at de var der for å hjelpe. Minoritetsforeldrene uttrykte at man var heldig dersom man møtte på en bra saksbehandler, med ”kompetanse og livserfaring” (Moufack, 2010, s. 77). Ut ifra undersøkelsen, la foreldrene mer vekt på om saksbehandlerne hadde livserfaring enn om de hadde faglig tyngde. Moufack intervjuet også saksbehandlere i sin undersøkelse, og det kom fram at deres største utfordring i arbeid med minoritetsfamilier var tid og ressurser, kommunikasjon og minoritetsforeldrenes systemforståelse. Halvparten av saksbehandlerne mente at det var viktig å fokusere på å få et mer kultursensitivt barnevern (Moufack, 2010, s. 100).

Samhandlingen mellom barnevernstjenesten og foreldre med minoritetsetnisk og muslimsk bakgrunn er fokus i Bente Nes Aadnesens doktorstudie fra 2012. I hennes avhandling fremkommer det at foreldrene opplever å ikke bli forstått, respektert eller hørt av saksbehandlere (Aadnesen, 2012). I undersøkelsen ser man at måten saksbehandlere i barnevernet opptrer på i møtet med foreldrene, har stor betydning for hvordan relasjonen mellom foreldre og saksbehandlere utvikler seg, og for hvordan foreldrene opplever relasjonen. Kultursensitivitet uttrykkes også her som en nødvendighet for god samhandling med foreldrene. Aadnesen mener også at foreldrenes tillit er avgjørende for å lykkes med arbeid i slike saker. I likhet med saksbehandlerne i Moufacks undersøkelse, skulle saksbehandlerne her gjerne hatt mer tid til hver enkelt sak (Aadnesen, 2012).

Marte Knag Fylkesnes (2011) har gjennomført en undersøkelse om gode arbeidsrelasjoner i det flerkulturelle barnevernet. Hun intervjuet både foreldre og saksbehandlere, hvor begge beskriver arbeidsrelasjonen som god. Fylkesnes finner at saksbehandlerne benyttet fremgangsmåter hvor blant annet foreldres ønsker og behov ble tatt på alvor og der informasjon til foreldrene ble gitt på en forståelig og åpen måte. Et annet interessant funn hun fant var at verken foreldre eller saksbehandlere opplevde at kulturforskjellene var problematisk i kommunikasjonene; til tross for at partene tok stilling til saksproblematikken fra forskjellige kulturelle utgangspunkt. Saksbehandlerne tilpasset seg og sine arbeidsoppgaver for å møte foreldrenes behov ved å bruke mer tid på å gjøre seg forstått, være tilgjengelig utover arbeidstid, bruke tolk og sende tekstmeldinger. Fylkesnes konkluderer med at god praksis i det flerkulturelle barnevernet handler om å bruke fremgangsmåter som styrker foreldrenes muligheter for medvirkning på en kulturelt sensitiv måte (Fylkesnes, 2011).

Fylkesnes og Netland (2012) skriver at resultatene skiller seg fra lignende forskning på dette feltet som indikerer at kulturforskjeller er kilden til de mange utfordringene i samarbeidet med etniske minoritetsforeldre (Bø, 2010; Kriz & Skivenes, 2010b). I tillegg skiller denne undersøkelsen seg fra annen forskning, ettersom begge parter (foreldre og saksbehandlere) opplevde å ha en god samarbeidsrelasjon. Denne undersøkelsens funn er i tråd med hva Kriz og Skivenes (2011) fant i USA, der saksbehandlere generelt ikke så på kulturforskjeller som problematisk i samarbeidet med minoritetsforeldre, men som en faktor som måtte vektlegges i det faglige arbeidet. Fylkesnes og Netland skriver at flere ”beste praksis” studier er nødvendige, spesielt studier hvor man kan få økt innsikt i ”(a) hva som kjennetegner gode arbeidsrelasjoner, (b) forholdet mellom saksbehandleres tilnæringsmåter og hvordan kulturforskjeller blir behersket, og (c) betydningen av saksbehandlers kulturforståelse for hvilke tilnæringsmåter som blir benyttet i arbeid med etniske minoritetsforeldre” (Fylkesnes & Netland, 2012, s. 233).

I 2014 ble det utarbeidet en ny kunnskapsstatus (Paulsen et al., 2014) som la vekt på norske erfaringer med møter mellom innvandrere og barnevernet. Fokusområdene var som tidligere referert til delt inn i tre delprosjekter; *kommunikasjon og samhandling, bruk av barneverntiltak blant barn og unge med innvandrerbakgrunn og bosetting av enslige mindreårige asylsøkere*. Oversikten viser at det fortsatt mangler løpende statistikk som viser barnevernets tiltak overfor innvandrerbefolkningen, og at det fortsatt er behov for økt kunnskap om bruk av tolk i barnevernet. Det anbefales at barnevernet bør øke bruken av regelmessig erfaringsinnhenting fra alle brukergrupper; spesielt de med begrenset kunnskap om det norske barnevernet (Paulsen et al., 2014). Ettersom kunnskapsoversikten fra 2014 i stor grad har fokus på tre delprosjekter som ser på 1) *kommunikasjon og samhandling*, 2) *bruk av barneverntiltak* og 3) *bosetting av enslige mindreårige asylsøkere*, er det i denne oppgaven valgt å kun ha fokus på det første delprosjektet om *kommunikasjon og samhandling* da denne er mest relevant for oppgavens problemstilling og som i tillegg vil være en faktor i *det konkrete møtet*.

Kunnskapsoversikten uttrykker et sterkt behov for fokus på kompetansebygging hovedsakelig for de ansatte, men også for brukere og storsamfunnet forøvrig. Dette blant annet for å

oppdage mulig omsorgssvikt og foreta tidlig intervensjon. Kunnskapsoversikten viser at det på enkelte områder er gjort mye forskning på temaet barnevern og innvandring, mens andre områder i liten grad er gitt forskningsmessig oppmerksomhet. Derav uttrykkes det et ønske om at forskning på innvandring og barnevern skal ha et bredt fokus der forskningsmessig tilnærming er tilpasset tema og problemstillinger (Paulsen et al., 2014). Store deler av den tilgjengelige litteraturen omhandler tema som kommunikasjon og kultur møter, mens det er lite som viser konkrete eksempler fra praksis. Dette gjelder både brukererfaringer og ansattes erfaringer (Paulsen et al., 2014).

Den manglende forståelsen for barnevernets oppgaver blant etniske minoritetsfamilier fører til at barn som opplever vanskeligheter står i fare for å ikke få det tilbudet de har behov for av barnevernet, skriver Barneombudet. Ombudet mener derfor at barnevernets innsats for å nå frem til og skape fortrolighet i etniske minoritetsfamilier må styrkes (Barneombudet, 2009). I arbeidet mot å nå frem til den minoritetsetniske gruppen har Norsk Innvandrersforum startet et prosjekt med *Dialogmøter*. Et dialogmøte er en samling mellom barnevernet og personer med innvandrers bakgrunn. Målet med møtene er å snakke om barnevernet, diskutere utfordringer og å bidra til økt kunnskap om hvordan å skape et bedre samarbeid mellom barnevernet og minoritetssamfunnet (Norsk Innvandrersforum, 2013). I dialogmøtene snakker partene om mistillit, dårlig samarbeid og misforståelser. Norsk Innvandrersforum rapporterer at årsakene til dette kan være grunnet kulturforskjeller, språkvansker, manglende informasjon og at det norske barnevernet mangler forståelse for ulike syn på omsorg og barneoppdragelse (Norsk Innvandrersforum, 2013).

I desember 2014 deltok jeg på et dialogmøte i Skien kommune. Temaene for kvelden omhandlet blant annet barnevernets introduksjon av seg selv, innvandrerbarns overrepresentasjon i barnevernet, oppdragervold og behov for flere minoritetsetniske fosterhjem. Jeg noterte meg spørsmålene minoritetsforeldrene kom med. Spørsmålene var blant annet: Hvorfor er ikke barnevernet selvkritiske? Hvorfor blir det brukt ikke-kvalifiserte tolker til alvorlige saker? Hvorfor kommer veiledningen når det er for sent (altså når barna allerede er tatt og plassert utenfor hjemmet)? Hvorfor bistår ikke barnevernet foreldre i oppdragelsen når det er barna som har tatt over hjemmet (barna lærer seg fort norsk, og

dikterer for foreldrene hva som er lov blant andre norske barn)? Dette var blant spørsmålene som kom fra et engasjert publikum. Det var tydelig å se at barnevernstjenesten hadde vanskeligheter med å respondere dialogfremmende i forhold til spørsmålene som kom opp, ettersom de på flere spørsmål svarte med ”Ja, du har rett, og dette er noe vi (barnevernet) må bli flinkere til”. Her er vi ved kjernen av oppgavens problemstilling som søker å forstå og få et bilde av hvordan barnevernet, som ”angivelig” møter på alle disse utfordringene, opplever deres møte med den minoritetsetniske gruppen.

Alle disse studiene har stor betydning for forståelsen av barnevernets møter med minoritetsetniske familier. Forskningen viser til flere utfordringer som gjør samarbeidet mellom aktørene vanskelig og krevende. Forskningen viser også at etniske minoriteter representerer en forholdsvis ny brukergruppe i barnevernet. Det viser seg at den nye brukergruppen skaper nye utfordringer i samhandling og endrer kompetansebehovet i barneverntjenesten. De fleste undersøkelsene setter ord på at utfordringene er knyttet til ulikheter i kulturer, verdisyn og kommunikasjon. *Kulturkompetanse* og *kultursensitivitet* nevnes som sentral profesjonsteoretisk kunnskap som barnevernsarbeidere mangler og må tilegne seg for å håndtere møtet med de minoritetsetniske familiene. Likevel skilte noen undersøkelser seg ut med funn hvor kulturforskjeller ikke nødvendigvis var kilden til utfordringene. Basert på dette kan man anta at hvordan disse utfordringene og samarbeidet for øvrig oppleves av de barnevernsansatte vil være forskjellig fra person til person. Det vil derfor være hensiktsmessig å se på den barnevernsansattes profesjon(elle) rolle, kultursensivitetsens plass i møtet med de minoritetsetniske gruppene og hvordan de ulike erfaringene/opplevelsene kan sees i lys av dette. På bakgrunn av dette velger jeg å se på profesjonsteorier med henblikk på kultursensitivitet.

2.2 Profesjonsteoretisk tilnærming med særlig vekt på kultursensitivitet

Profesjonsteoretisk perspektiv knytter seg til profesjonsstudier som omhandler alle typer vitenskapelige studier av profesjoner, profesjonsutøvelse og profesjonsutøvere. Det er en fellesbetegnelse som omhandler ulike disipliner med forskjellige metodiske og teoretiske

tilnærminger (Molander og Grimen, 2008, s. 13). Profesjonsteori gir en oversikt over sentrale teoretiske temaer og posisjoner innen feltet profesjonsstudier. Dette innebærer et makrofokus på profesjonaliseringsprosesser og profesjoners samfunnsmessige rolle og teorier som fokuserer på selve profesjonsutøvelsen og profesjonell atferd. Profesjonsbegrepet er i dag et veldig omstridt og flertydig begrep (Christoffersen, 2011; Skau, 2003). For å forstå hvordan ordet profesjon brukes i dag, må vi skille mellom en eldre og en nyere definisjon. Den klassiske definisjonen, i følge statsviteren Ulf Torgersen, er at en profesjon er en bestemt yrkesutøvelse, hvor kvalifiserte mennesker som utøver yrket har skaffet seg mulighet til å gjøre det gjennom en bestemt, formell, akademisk utdanning (Torgersen, 1972). Denne teoretiske utdanningen gir en enerett til denne yrkesutøvelsen og dermed også enerett til visse privilegier (Christoffersen, 2011). I dag har vi fått en langt mer omfattende bruk av ordet ”profesjon”. Begrepet er fremdeles et honnørord som fortsatt sier noe om de kravene som må innfris av yrkesgruppen, samt de privilegiene som følger med. I dag er det tydelig at det er den yrkesrettede kombinasjon av teori og praksis som legges vekt på i profesjonsbegrepet. Det som særlig blir fremhevet i dagens definisjon av begrepet, er at en profesjon også er en kollegial organisasjon med et politisk mandat eller oppdrag som dreier seg om å løse bestemte samfunnsoppgaver (Christoffersen, 2011, s. 22).

2.2.1 Barnevernfaglig profesjonskompetanse

Alle de barnevernsansatte i denne undersøkelsen har tatt en spesialisert utdanning for å kunne kalle seg profesjonsutøvere i barnevernet, nemlig barnevernspedagogutdanningen.

Profesjonsutøvelse retter seg mot praksisfeltet og handler om hvordan den profesjonelle utøver sin fagkompetanse. I utredningen som omhandler *kompetanseutvikling i barnevernet* (NOU 2009: 8, 2009), defineres begrepet kompetanse som ”å kunne, vite og ville noe som har verdi i livssammenheng” (NOU 2009: 8, s. 87). Det innebærer å være ”i stand til å mestre relevante funksjoner og oppgaver, og det kan innbefatte utførelse av bestemte ferdigheter og handlinger, ha innsikt og dømmekraft, være kreativ og problemløsende og besitte etiske holdninger” (NOU 2009: 8, s. 84).

I barnevernspedagogers rammeplan er det formulert på følgende måte:

Barnevernspedagogenes særskilte kompetanse er rettet inn mot barn og unges familiesituasjon og deres nærmiljø. ...Kunnskapen om og arbeidet med barn, unge og deres foresatte gir barnevernspedagogene en viktig rolle i påvirkningen og utformingen av barne- og familie- politikk og helse- og sosialpolitikk. ...Uavhengig av hvor barnevernspedagogen jobber skal hun/han kunne vurdere barnets totalsituasjon i betydningen foresattes omsorgskompetanse, det som skjer i hjemmet, i barnets utvidede nettverk og hvordan samfunnsforhold påvirker barnet/barna. ...Gode kommunikasjons- og samhandlingsferdigheter er nødvendig for å kunne utrede, vurdere, iverksette og følge opp tiltak. ...Barnevernspedagoger må kunne analysere sosiale problemer ut fra flere perspektiv for å forstå deres sammensatte karakter. ...Faglige og skjønnsmessige vurderinger krever faglig oppdatert kunnskap, erfaringer og empatiske evner. Barnevernspedagoger må videre ha et filosofisk og etisk grunnlag i vurderingen av etiske dilemma i konkrete klientsituasjoner. Flerkulturell kompetanse er nødvendig for å arbeide med og for mennesker med ulik sosial og kulturell bakgrunn (Utdannings- og forskningsdepartementet, 2005, s. 17).

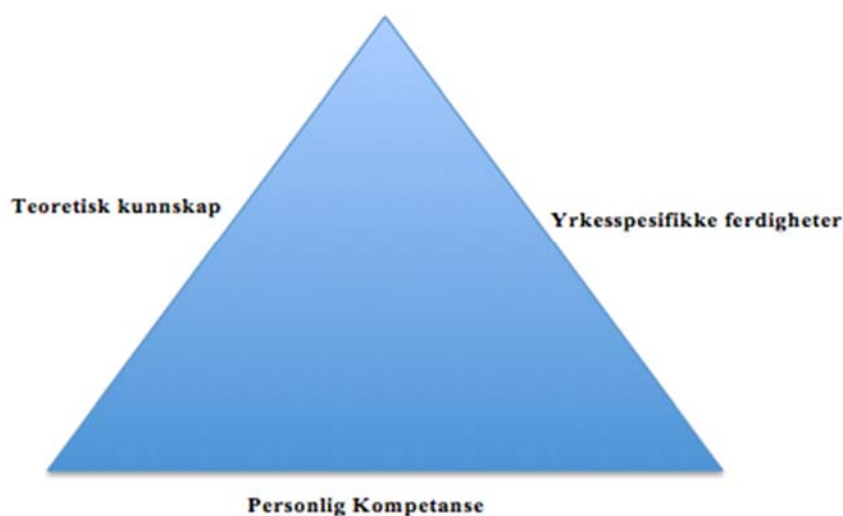
Ifølge Molander og Terum (2008) er det nødvendig med situasjonsinnsikt og ferdigheter for å bruke den teoretiske kunnskapen på riktig måte. De skriver at: "Profesjonenes kunnskapsanvendelse utgjør en kompleks formidling mellom teori og praksis, hvor det også produseres handlingsrelatert kunnskap som kan virke tilbake på den teoretiske kunnskapen som yrkesutøvelsen baseres på" (Molander og Terum, 2008, s. 15). Forholdet mellom teori og praksis kan dateres så langt tilbake som til Aristoteles introduksjon av de tre kunnskapsformene *episteme*, *techne* og *fronesis* (Grimen, 2008, s. 76). *Episteme* består av en teoretisk kunnskapsform som omfatter det å kjenne til og vite. Dette er faktakunnskap og påstandskunnskap; altså uforanderlige sammenhenger. *Techne* er den praktisk rettede kunnskapen som er knyttet til personens erfaringer og ferdigheter. Her håndterer vi virkeligheten for å kunne produsere det vi ønsker. Det betyr at man handler i forhold til bevisste mål; altså aktuell situasjon og kontekst. *Fronesis* er den moralsk orienterte kunnskapskategorien, som handler om det å kjenne det riktige og gode. Her vektlegges verdier, interesser og etiske forhold orientert mot handling basert på en praktisk verdirasjonalitet. *Fronesis* kan anses som det bindende ledd mellom teori og praksis ved at det nettopp utvikles gjennom erfaring, teoretisering og refleksjon som en form for prosessorientert kunnskap (Grimen, 2008, s. 76). Aristoteles legger her frem et kunnskapssyn

som nyanserer teori-praksis-skillet som ofte fremsettes som et motsetnings-forhold i diskusjonen om barnevernfaglig profesjonskvalifisering.

2.2.2 Profesjonens kunnskapsanvendelse

To generelle profesjonsteoretikere som kan belyse forskningsresultatene i denne oppgaven er Greta Marie Skaus kunnskapsmodell og Røkenes & Hanssens andreperspektiv i fire-perspektivmodellen for kommunikasjon og samhandling.

Greta Marie Skau (2008) baserer seg på Aristoteles tre kunnskapsformer når hun skriver om *personlig kompetanse*, som en viktig del av profesjonaliteten. Skau forteller om hvordan vi tilegner oss slik kompetanse i en kontinuerlig prosess der vi utfordrer egne verdier, holdninger, tenkesett og væremåte. Denne siden av profesjonsutøveren er avgjørende for kvaliteten på det arbeidet som gjøres. Skau sier at vår personlige væremåte er avgjørende for hvorvidt vi "...lever av å lede, undervise, behandle eller veilede andre, tjener dem eller om vi bruker dem" (Skau, 2008, s. 50). Det handler om den barnevernsansattes evne til å tenke og handle på nye måter i nye situasjoner, den ansattes følsomhet for samspill, intuisjon, ansvarsfølelse, sosiale mot og skaperkraft. Dette betyr at for å kvalifisere seg som barnevernspedagog, vil det rett og slett ikke være nok med gode karakterer, man må også ta den personlige siden av profesjonaliteten på alvor. For å få en inngang til å undersøke profesjonstenkning i de barnevernsansattes møte med minoritetsetniske familier, velger jeg å benytte meg av kompetansetrekanten Greta Marie Skau skisserer. Skau deler den personlige kompetansen inn i tre hovedområder; *teoretisk kunnskap*, *yrkesspesifikke ferdigheter* og *personlig kompetanse*.

Figur 1 Kompetansetrekanten (Skau, 2008, s. 56)

Teoretisk kunnskap består av kunnskap vi tilegner oss

gjennom våre fag (faktakunnskaper, allmenn kunnskap, forskningsbasert viten osv), som er relevant for yrkesutøvelsen. Kunnskap om relevante begreper, modeller og teorier som blir brukt i barnevernsarbeidet hører hjemme her, så vel som kjennskap til lover og regler (barneloven, lov om barneverntjenester, yrkesetikken osv.) som brukes i den barnevernsansattes praksis (Skau, 2008, s. 57). *Yrkesspesifikke ferdigheter* innebærer de praktiske ferdigheter, teknikker og metoder som den barnevernsansatte benytter i sin profesjonsutøvelse. Det kan for eksempel være det å gjennomføre et møte med foreldre, videreformidle et vedtak eller å tilrettelegge en praktisk veiledningssituasjon enten på hjemmebesøk eller på kontoret. Denne kompetanseformen er overveiende praktisk, men vil aldri kunne stå alene fra teoretisk kunnskap og personlig kompetanse (Skau, 2008, s. 57). Den tredje siden av kompetansetrekanten er *personlig kompetanse*. Personlig kompetanse handler om den vi er som person, både for oss selv og i samspillet med andre. Det innebærer også hvem vi lar andre få være i møtet med oss, og om hva vi har å gi på et mellommenneskelig plan. Den personlige kompetansen er den Skau sier at man er ”kommet kortest med å utdanne, dokumentere og bedømme” (Skau, 2008, s. 58). Personlig kompetanse bygger på og er knyttet til vår egen erfaring (Skau, 2008, s. 59). Det betyr at vår personlige kunnskap er forskjellig fra individ til individ og representerer en form for viten som vi ikke alltid kan redegjøre for teoretisk. Skau skriver at: ”Erfaringen kommer først, og er den viktigste kilden til forståelse” (Skau, 2008, s. 60).

Kompetansetrekantens tre komponenter ser på profesjonalitet som en sammensatt helhet og vil i analysen benyttes som et verktøy til å belyse de barnevernsansattes opplevelser. Det siste kompetanseområdet spesielt, altså personlig kompetanse, handler om kommunikasjon og samhandling, noe som står sentralt i denne avhandlingen. Fire- perspektivmodellen til **Røkenes og Hanssen** (2006) illustrerer perspektiver i all kommunikasjon og samhandling, som også er veldig relevant for oppgavens problemstilling.

Fire-perspektivmodellen består av fire grunnleggende perspektiver som situasjoner kan oppleves fra i møtet mellom mennesker. Disse fire kommunikasjonsperspektivene består av *egenperspektivet, andreperspektivet, det intersubjektive opplevelsesfellesskap og samhandlingsperspektivet* (Røkenes & Hanssen, 2006, s. 35). I denne oppgaven har jeg valgt å kun ta utgangspunkt i *andreperspektivet*, ettersom dette perspektivet reflekterer hvordan man ser på og opplever den andre gjennom kommunikasjon og samhandling.

Grunnleggende i andreperspektivet er at man i samhandling med andre også må forholde seg til andres opplevelse av verden (Røkenes & Hanssen, 2006, s. 36). Som barnevernsansatt vil man møte mange mennesker som er svært forskjellige fra hverandre, og som også er forskjellige fra en selv, for eksempel når det gjelder kulturell bakgrunn og livssituasjon (Røkenes & Hanssen, 2006, s. 37). Det vil derfor alltid være viktig å møte individet der de er, og begynne der. Slik vil man kunne ivareta andreperspektivet i samhandling (Røkenes & Hanssen, 2006, s. 37). Relasjonens betydning vies stor plass her, hvor Røkenes og Hanssen skriver at: "Relasjonen er viktigere enn det som konkret blir sagt og gjort" (Røkenes & Hanssen, 2006, s. 156). De skriver at relasjonskompetanse innebærer "bevissthet om verdier og holdninger og bevissthet omkring hvilken betydning personlig væremåte og egne erfaringer har for måten du går inn i en yrkesrolle på" (Røkenes & Hanssen, 2006, s. 63). Det innebærer at relasjonens karakter for eksempel kan påvirke hvordan informasjon og kritiske kommentarer blir tatt imot (Røkenes & Hanssen, 2006, s. 156). Dette perspektivet fremstiller forholdet mellom mennesker og hvordan slik kunnskap kan bidra til å skape gode og virksomme relasjoner.

Oppsummering

Formålet med Skaus kunnskapsmodell er i denne oppgaven å beskrive og forstå de barnevernsansattes opplevelser ut fra deres tilnærming i møte med minoritetsfamiliene. I forhold til enkelthandlinger i hverdagen vil det ofte være vanskelig å skille de ulike aspektene ved den samlede kompetansen fra hverandre, blant annet fordi en og samme handling kan være uttrykk for flere aspekter på samme tid. Det er klart at hver og enkelt av informantene vil ha sin unike kompetanseprofil, sine særegne fortrinn og utviklingsmuligheter. Men her ønsker jeg å se på hvordan kompetanseprofilen kommer til syne i opplevelsene til de barnevernsansatte. Dette for å forstå den barnevernsansattes kultursensitive kompetanseferdigheter som blir beskrevet i møtene.

Andreperspektivet kan kaste lys over de barnevernsansattes erfaringer fra møtene ut ifra en kommunikasjons og relasjonstenkning. Relasjoner som bygges gjennom samhandling og kommunikasjon, forutsetter respekt for den andres opplevelser og måter å se verden på, samt viljen til å prøve å forstå dette. Ut ifra dette perspektivet handler kompetanseutvikling for arbeid med mennesker seg om ”å legge til rette for et fruktbart møte mellom fag og person” (Røkenes & Hanssen, 2006, s. 63). Andreperspektivet består også av dimensjoner som reflekterer kultursensitivitet, som (til eksempel) at perspektivet gjenspeiler en forståelse om at verden oppleves forskjellig ut fra ulike perspektiver og anerkjenner den andres perspektiv som legitimt og å anerkjenne forskjeller som konstruktive (Røkenes & Hanssen, 2006, s. 35).

Hvordan man forstår de tre komponentene til Skau og kjernen i andreperspektivet handler om etikk, ettersom etikk dreier seg om de reglene og kjennetegnene vi bruker i moralske vurderinger – altså hvordan den barnevernsansatte tenker i møte med disse minoritetsetniske familiene (Christoffersen, 2011, s. 14). Etikk kan sies å være moralens teoretiske grunnlag. Moral kommer til uttrykk gjennom noe vi gjør (her handler vi etter det vi mener er rett og riktig). Dette er i tråd med det Aristoteles sier om at moralsk kunnskap binder teori og praksis sammen (Grimen, 2008, s. 76). Deretter kommer etikken når vi trenger å tenke gjennom det vi gjør og det vi eventuelt bør gjøre sett fra en moralsk synsvinkel. Dette vil ofte være tilfellet

når man som barnevernsansatt er satt til å ta viktige beslutninger i møte med andre mennesker. De etiske spørsmålene handler om den barnevernsansatte, hvem de er og hvem de ønsker å være i møte med de minoritetsetniske familiene – slik som Skaus personlige kompetanse beskriver. Når utfordringer blir for store, kommer de helt grunnleggende spørsmålene om menneskesyn og livsforståelse opp til overflaten, og etikk blir noe vi griper til for å bearbeide dem (Christoffersen, 2011).

I rammeplanen for barnevernspedagoger heter det: ” For å kunne møte brukerne av tjenestene på en faglig måte, kreves i tillegg til den etiske dimensjonen, kunnskaper om og evnen til kommunikasjon og samhandling som en del av den barnevernsansattes kompetanse” (Utdannings- og forskningsdepartementet, 2005, s. 8). Det er i samhandling med klienten at faglig praksis og etisk handling foregår (Lorentzen, 2011, s. 12). Barnevernspedagogens yrkesetiske retningslinjer er en oversikt over regler som sier noe om holdninger og hvordan en skal opptre når en utøver et yrke i ulike samarbeidsforhold. De yrkesetiske retningslinjene skal sikre et felles verdigrunnlag å arbeide ut i fra (Fellesorganisasjonen, 2002). De barnevernsansatte har som ansvar å fremme likeverd og respekt, samt møte menneskers behov og bidra til at de skal få brukt sine ressurser. Arbeidet skal ivareta enkeltindividet og forståelsen av menneskenes gjensidige avhengighet av hverandre for å skape livskvalitet for alle (Fellesorganisasjonen, 2002). Verdier som er forpliktende for en barnevernsansatt består av to komponenter; internasjonale grunnlagsdokumenter og prinsipper. Det første grunnlagsdokumentet er FNs menneskerettighetserklæring, og den andre er International Federation of Social Workers (IFSW) – internasjonal etikk i helse- og sosialfaglig arbeid. De 11 gyldne etiske prinsippene en barnevernsansatt skal utøve og respektere er: *menneskelivets ukrenkelighet, respekt for enkeltindividet, helhetssyn på mennesker, likeverd og ikke-diskriminering, tillit-åpenhet-redelighet-omsorg og nestekjærighet, konfidensialitet og taushetsplikt, varlingsansvar, rettferdighet, solidaritet, likhet for loven og individuelt ansvar* (Fellesorganisasjonen, 2002). Noen av disse vil bli presentert i analysen når jeg vil gå nærmere inn på eksempler fra praksisfeltet.

Disse etiske prinsippene er sentrale i alt barnevernfaglig arbeid, men vil i møte med minoritetsetniske familier bli mye tydeligere. Som nevnt tidligere er det nødvendig at den

barnevernsansatte innehar en flerkulturell kompetanse for å kunne arbeide med og for mennesker med ulik kulturell bakgrunn (Utdannings- og forskningsdepartementet, 2005). Jeg vil nå gå nærmere inn på hva en slik profesjonell tilnærming innebærer.

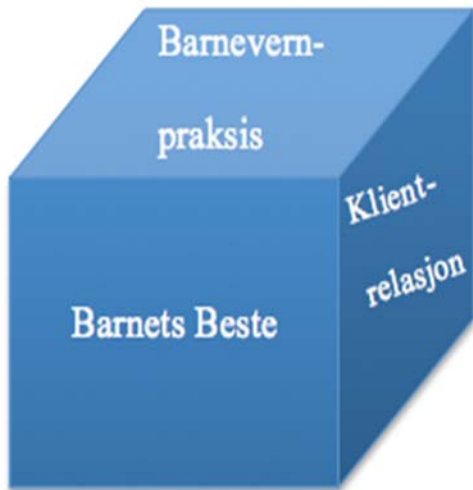
2.2.3 Kultursensitivitet i profesjonsutøvelsen

Som flere undersøkelser viser er kultursensitivitet et nøkkelbegrep i flerkulturelt barnevern – både som en nødvendighet i møtet med den minoritetsetniske gruppen, og som et ettertraktet kompetansebehov blant yrkesutøverne (Bø, 2010; Holm-Hansen et al., 2007; Kriz & Skivenes, 2010b; NOU 2009: 8; Paulsen et al., 2014; Qureshi, 2009; Aadnesen, 2012). Som tidligere nevnt definerer Magelssen (2002) kultursensitivitet som evnen til å forstå den andres logikk og perspektiver (Magelssen, 2002). Som jeg nå vil gå nærmere inn på er Naushad A. Qureshi, Marianne Skytte, Merethe Saus og Jorunn Vindegg fire teoretikere som spesifikt skriver om denne evnen til å forstå andres logikk og perspektiver gjennom ulike måter å utøve kultursensitivitet, kulturforståelse og barnevern i et inkluderende samfunn på.

Qureshi (2009) presiserer at begrepet kultursensitivitet består av *kultur* og *sensitivitet*, og innebærer følsomhet for både egne og andres kulturelle preferanser. Kultursensitivitet åpner for økt fokus og større bevissthet på kultur, kunnskaper om og forståelse for arbeid med mennesker generelt og etniske minoriteter spesielt. Qureshi skriver at ”Å vise forståelse og respekt for andres verdier og unikhet – og å ivareta disse – er å utøve kultursensitivitet” (Qureshi, 2009, s. 209). Dette krever at man må ha en holdning hvor man anerkjenner den andre som likeverdig. ”Kultursensitivitet er derfor også å bli bevisst egen livshistorie, egne holdninger og normer, og kunnskap om bakgrunnen til den en møter – altså kulturkompetanse” (Qureshi, 2009, s. 209). Slik som Qureshi og Nilsen (1991) skriver det, handler kultursensitivitet om både å stille spørsmål, samt å skille mellom det spesifikke, det allmenne og det unike for å systematisere årsaken til egen og andres væremåte. Å systematisere det slik kan bidra til at den profesjonelle yrkesutøveren også ser sin egen kulturs betydning i samhandling med den andre (Nilsen & Qureshi, 1991). Altså er kultursensitivitet en viktig fremgangsmåte for å forstå ”den andre” på bakgrunn av handlingsmønstre og den kontekst disse foregår. Dette betyr at kultursensitivitet som kompetanse er en nødvendighet for å forstå og å bli forstått i profesjonsutøvelsen.

Skytte (2008) skriver at betydningen av en persons kulturelle ”markører” i møtet med den barnevernsansatte, vil bestemmes av de deltakendes forståelse av kultur og etnisitet (Skytte, 2008, s. 21). Skytte gjør rede for tre overordnede perspektiver på kulturforståelser som har innflytelse på våre daglige og faglige samtaler om kultur; *evolusjonistisk*, *relativistisk* eller *kontekstuell* kulturforståelse (Skytte, 2008, s. 21). *Evolusjonistisk kulturforståelse* innebærer at man ser på den kulturelle og samfunnsmessige utviklingen som at den bare går fremover, hvor det i henhold til denne logikken er ”vi” som står høyest oppe på samfunnsutviklingens stige. Med denne forståelsen vet vi også hva som best tjener mindre utviklede samfunn, og sosialarbeidere må derfor jobbe for å befri barn og foreldre fra laverestående kulturers syn på barneoppdragelse og familieliv (Skytte, 2008, s. 22). *En relativistisk kulturforståelse* ønsker å forstå forskjellige kulturer på deres egne premisser, og fokuserer på at det finnes mange likeverdige løsninger på livets grunnleggende problemer. Den bygger på en oppfatning om at alle kulturer har sine egne unike historier og indre logikker. Innenfor kulturrelativismen opereres det med en essensialistisk kulturforståelse av kulturer som avgrensede, lukkede universer med et sett av verdier og tradisjoner som videreføres fra én generasjon til den neste (Skytte, 2008, s. 23). *Kontekstuell kulturforståelse* betrakter spesifikke historiske, sosiale og politiske omstendigheter som opphavet for etniske gruppers karakteristiske trekk. Med en slik kulturforståelse ser man at mye av det som oppfattes som ”spesifikke kulturtrekk” ved et menneske av minoritetsetnisk bakgrunn, har blitt utviklet og fortsatt utvikles i samspill med de konkrete lokalsamfunnene som den enkelte inngår i (Skytte, 2008, s. 24). Alle tre forståelsene er veldig aktuelle i ulike deler av debatten om sosialt arbeid med minoritetsfamilier. En som har forsket særlig på dette er Merete Saus.

Merete Saus (2006) definerer begrepet kontekstuell barnevern gjennom en modell for integrasjon av kulturperspektiv i barnevernets arbeid. Modellen er til for å synliggjøre hvordan en kan integrere kunnskap om kultur i alle deler av det barnevernfaglige arbeidet (Saus, 2006, s. 5).

Figur 2 En modell for kontekstuell barnevern (Saus, 2006, s. 5)

Slik som Saus legger det frem er modellen illustrert som en kube av fire sider, og en topp- og en bunnside. De fire sidene representerer barnevernets kjerneoppgaver. Bunnsiden illustrerer fundamentet i barnevernet, altså det teoretiske grunnlaget barnevern er forankret i, og de verdier og normer som barnevernet springer ut fra. Toppen av kuben er barnevernets praksis slik det ser ut for omgivelsene (måten de ulike oppgavene er løst på, samt hvordan teoretiske og verdimeslige grunnlaget ser ut når det utføres i praksis) (Saus, 2006, s. 5). For å belyse kompleksiteten som er innbakt i barnevernets mandat vil jeg raskt gjøre rede for de seks ulike delene.

Det teoretiske grunnlaget er barnevernsteorien og barnevernstenkningen, hvor teoretiske resonnerment eller verdimeslige refleksjoner blir begrunnet. Saus deler disse inn i kunnskapsgrunnlag (det vi vet), menneskesyn (det vi tror på), normer (det vi mener er riktig), etikk (de regler vi følger), samt formål (det vi vil oppnå) (Saus, 2006, s. 7). *Barnets beste* er et grunnleggende prinsipp som barnevernet jobber ut i fra. Det vil si at i alle barnevernssaker skal hensyn til barnets beste være det avgjørende (Saus, 2006, s. 16). *Klientrelasjoner* er de forhold som barnevernet etablerer med andre. Interaksjon mellom både eksterne og med klienter er en betydningsfull del av barnevernets virksomhet. For å gjennomføre arbeidet må barnevernet møte og samhandle med andre (Saus, 2006, s. 24). *Metodisk barnevernsarbeid* handler om de standardiserte oppgavene i barnevernets praksis, som kjennetegnes av

teoretiske rammer og faste handlingsalternativer (Saus, 2006, s. 31). *Lokalsamfunnet* er en del av barnevernet på samme måte som barnevernet er en del av samfunnet og påvirkes i stor grad av hverandre. Her vises hvordan barnevernet samhandler med verden omkring seg (Saus, 2006, s. 41). *Barnevernets praksis* er resultatet av alle de ulike virksomhetene, hvordan de glir sammen og påvirker hverandre (Saus, 2006, s. 48).

Saus skriver at: ”dersom vi vil integrere kultur, må det reflekteres fra det teoretiske/verdimessige fundamentet, forplante det oppover i de ulike handlinger, til det utvikles en praksis som er kultursensitiv” (Saus, 2006, s. 49). Dette vil føre til at kulturperspektivet fremstår som gyldig hele tiden, og vil dermed bare aktualiseres når noen er så annerledes at det er helt påkrevd å legge særlig vekt på kulturdimensjonen. Saus mener at å trekke inn kulturperspektivet er ”å la forståelsen av individets og familiens behov være gjort med utgangspunkt i verdier og teorier som åpner for å se omgivelsene de er en del av” (Saus, 2006, s. 49). En slik kulturorientert praksis vil kreve at alle delområdene i modellen aktualiseres (Saus, 2006).

Vindegg (2011) skriver at et kultursensitivt barnevern tar enkeltindividet på alvor og lar den enkeltes virkelighetsoppfatning være utgangspunkt for hvordan de blir møtt av institusjonen. Hun mener at det er samfunnets oppgave å videreføre og utvikle en dialog på tvers av etnisk tilhørighet, tro og livssyn. Vindegg minner om at kulturforskjeller ikke bare er noe som oppstår mellom etniske grupper, men også blant de etnisk norske. Dette gjør at inkludering handler om mye mer enn integrering av barn, unge og voksne med ulik etnisk bakgrunn (Vindegg, 2011).

Ideen om det ideelle norske familieliv står sterkt i det norske barnevernet, og preger hvordan barns omsorgssituasjon utredes og vurderes. I følge Vindegg legger barn og unge ofte selv vekt på at de vil leve mest mulig alminnelig, hvor de skiller seg minst mulig ut for å leve annerledes. Dette gir en indikasjon på at barnevern handler om mer enn faglig kunnskap og profesjonell virksomhet, der det å være hjelper både utfordrer eksistensielle spørsmål og vår grunnleggende toleranse, forteller Vindegg. ”Derfor må vi som samfunn kontinuerlig invitere

til dialog og debatt om ulike måter å leve livet på, og søke å skille det som er annerledes eller fremmed fra det som er skadelig og truende” (Vindegg, 2011).

I det profesjonelle arbeidet drives det med kontinuerlig kartlegging, vurderinger og det fattes beslutninger. Vindegg mener at dette gjør at vi kategoriserer personer og utfordringer for å skape orden og oversikt. Vindegg skriver at ”Vi kan se etter fellestrekk og vi trekker veksler på teoretiske perspektiver for å forstå og handle”. Ifølge Vindegg trenger vi mer enn teorier og forståelsesmønstre som profesjonelle veiledere, fordi ”Først når vi er i stand til å kombinere faglig kunnskap med nærhet og sensitivitet, kan vi utvise den klokskapen som sårbare barn og unge trenger. Dette er et helt sentralt prinsipp for godt barnevernsarbeid i et inkluderende samfunn” (Vindegg, 2011).

Oppsummering

Qureshi, Skytte, Saus og Vindegg skisserer hvordan man i profesjonell yrkesutøvelse kan bli utfordret i møter med mennesker som er vokst opp i andre land og/eller har andre kulturelle preferanser enn den dominerende norske majoriteten. Qureshi forklarer kultursensitivitet ut ifra en oppfatning der følsomhet, anerkjennelse og respekt for andres verdier og unikheter står sentralt. Qureshis definisjon av kultursensitivitet handler også om forståelsen som Skytte legger frem. Med Skyttes tre overordnede perspektiver ser man hvordan kulturforståelse dreier seg om vår egen og andres forståelse av virkeligheten. Hvorpå Saus kontekstuelle barnevernsmodell viser hvordan kulturperspektivet kan integreres i alle områder barnevernet består av. Vindegg skriver om hvordan barnevern i et inkluderende samfunn er avhengig av kultursensitivitet i profesjonsutøvelsen.

Som Qureshi, Skytte, Saus og Vindegg understreker innebærer kultursensitiv kompetanse at man må være kulturelt bevisst. Her ser man til eksempel på klienten som et individ i stedet for en stereotyp. Man søker etter kulturell kunnskap om familiens kulturelle bakgrunn og livssituasjon, samt tidligere opplevelser og nåværende behov. ”Kulturkompetanse handler om hvordan summen av den totale ”kulturkunnskapen” anvendes i samhandlingskontekst ” (Qureshi, 2005). Det betyr at man som barnevernsansatt også er oppmerksom på egen

holdning mot klienten, og på hvordan egen bakgrunn, kultur og livsvilkår har påvirket eget livssyn og egne verdiprioriteringer (Bø, 2010, s. 228). Denne kompetansen vil ha betydning for hvordan man mestrer arbeidsoppgavene knyttet til samarbeidet med minoritetsetniske familier. For å være kompetent til profesjonsutøvelse i et samfunn preget av etnisk og kulturelt mangfold, er en viktig forutsetning å ha et reflektert forhold til verdigrunnet i sosialt arbeid (Bø, 2010, s. 228).

3 Metode

I dette kapittelet gjøres det rede for metodiske valg som er tatt, fra utarbeidningen av prosjektplan til slutføring av masteroppgaven. Metode kan i denne sammenheng forstås som kunnskap om fremgangsmåter i forskningen. Halvorsen skriver at ”metode er læren om de verktøy som kan benyttes for å samle inn informasjon” (Halvorsen, 1993, s. 20). Metode skal angi hvilke fremgangsmåter som brukes for å kartlegge fenomener (Jacobsen, 2005, s. 28).

3.1 Kvalitativ forskningsmetode

Det er to hovedtilnærminger som egner seg til å samle inn data (Dalland, 2012, s. 113). Men for å få svar på hvordan barnevernsansatte opplever sitt møte med minoritetsfamilier har jeg valgt å bruke en kvalitative forskningsmetode, bestående av semistrukturert intervjuer, da jeg anser dette som mest hensiktsmessig når man søker dybdekunnskap. Et første metodevalg er valget mellom kvalitativ eller kvantitativ metode. Den kvalitative forskningsmetoden benyttes når man ønsker nyanserte beskrivelser av hvordan mennesker forstår og fortolker en situasjon (Jacobsen, 2005, s. 129). Denne metoden brukes også ofte til å avklare en uklar problemstilling – det vil si en problemstilling som omhandler et tema man vet lite om fra før. Med en uklar problemstilling har man ofte behov for eksplorering, det vil si å undersøke fenomener nærmere (Jacobsen, 2005, s. 67). Eksplorering vil ofte kreve åpenhet og fleksibilitet, noe kvalitative tilnærminger gir. Kvantitativ forskningsmetode benyttes når man har en problemstilling som dreier seg om å beskrive omfang eller hyppighet av et fenomen. Her er problemstillingen så klar at den lar seg strukturere på forhånd, og metoden brukes når man ønsker å undersøke mange enheter for å generalisere til en større populasjon (Jacobsen, 2005, s. 134).

Det å undersøke hvordan barnevernsansatte opplever sitt møte med minoritetsfamilier, er en eksplorerende problemstilling som krever at en får fram nyanserikdom, detaljer og det unike ved hver respondent. For å få frem slike nyanserte data bør man konsentrere seg om få enheter, slik at man kan gå i dybden. For å belyse oppgavens problemstilling, har jeg derfor

valgt å benytte meg av en kvalitativ tilnærming (Jacobsen, 2005).

Tilnærminga kan videre være deduktiv, induktiv eller abduktiv tilnærming (Thagaard, 2009). Jacobsen (2005) skriver at den deduktive tilnærmingen innebærer å utarbeide en hypotese om hvordan virkeligheten ser ut, på bakgrunn av tidligere empiriske funn og teorier, for deretter å gå ut og samle inn empiri for å se om hypotesen stemmer overens med de faktiske forhold (Jacobsen, 2005, s. 28). En induktiv tilnærming derimot er en åpen tilnærming, der man går ut i forskningsfeltet med noe tilnærmet et helt åpent sinn, samler inn all relevant informasjon og til slutt reflekterer og systematiserer de data som blir innhentet (Jacobsen, 2005, s. 29). En abduktiv tilnærming beskriver Thagaard som en strategi mellom induksjon og deduksjon (Thagaard, 2009, s. 194). Med denne tilnærmingen benytter man teori for å forstå og tolke empiri. Altså er det en gjensidig påvirkning mellom empiriske funn og teorien, som igjen fører til nye omtolkninger. For å besvare denne oppgavens problemstilling har jeg startet med et noe tilnærmet et åpent sinn, for så å bruke det empirisk grunnlaget, samtidig som jeg ikke har avvist teoretiske forforståelser. Med min bakgrunn som barnevernspedagog hadde jeg mulighet til å se opplevelsene informantene fortalte om på en måte som ga større forståelse ettersom jeg kunne relatere det til både teoretisk kunnskap, men også noe praktisk. Dette er i tråd med når Thagaards beskrivelse ”Abduksjon kan også knyttes til at forskerens teoretiske bakgrunn gir perspektiver for fortolkning av dataens meningsinnhold” (Thagaard, 2009, s. 194). Kunnskaper jeg har fra egne opplevelser i arbeid med minoritetsetniske barnefamilier bidro til at jeg kunne identifisere intervjumaterialet jamfør teorien presentert i kapittel 2.

3.2 Intervjuene

Det kvalitative forskningsintervjuet søker å få frem betydningen av folks erfaringer og å forstå deres opplevelse av verden, forut for vitenskapelige forklaringer (Brinkmann & Kvale, 2009, s. 21). Når man ønsker å vite hvordan folk oppfatter sine omgivelser, er det grunnleggende å spørre dem. Gjennom samtaler får man vite noe om deres personlige erfaringer og den verden de lever i. Kvalitativt forskningsintervju søker å forstå verden fra informantens side (Brinkmann & Kvale, 2009, s. 19).

Undersøkelsesprosessen i kvalitative studier er preget av fleksibilitet, ved at opplegget kan endres i løpet av undersøkelsesprosessen og slik tilpasses erfaringer og nye utfordringer underveis (Grønmo, 2004, s. 130). Det er ofte slik at informantene ikke har reflektert over noen av disse temaene før, og at en mening og forståelse først konstrueres underveis i intervjuet.

Et forskningsintervju bygger på dagliglivets samtaler, men er i denne konteksten også en profesjonell samtale. Her tilegnes det kunnskap i interaksjon mellom den som intervjuer og informanten. Hensikten med forskningsintervju er at man får svar på sine spørsmål, i en situasjon som ofte er preget av nærhet og sensitivitet i forhold til kildene. Man skiller mellom ulike typer intervjuer, alt ettersom hvor strukturerte de er. Disse kan være strukturerte, semistrukturerte eller ustrukturerte intervjuer. Strukturerte intervju har spørsmålsformuleringene helt klare på forhånd, gjerne med utgangspunkt i et skjema og har svaralternativer som er veldefinerte (Grønmo, 2004, s. 127). Et semistrukturert intervju betyr at det verken er en åpen samtale eller en lukket spørreskjemasamtale. De semistrukturerte intervjuene følger med en detaljert utarbeidet intervjuguide som ofte inneholder temaoverskrifter, stikkord eller spørsmål som kan tilpasses den enkelte. Ustrukturerte intervjuer inneholder brede temaer og spørsmål som i liten grad er definert på forhånd. Intervjueren fastslår hva intervjuet skal dreie seg om, men kommer sjelden med direkte spørsmål (Jacobsen, 2005, s. 145).

For å belyse problemstillingen valgte jeg å benytte meg av semistrukturert intervju, ettersom dette vil gi rom for å gå i dybden og gi mulighet til å oppdage og kartlegge spennende sider ved det jeg ønsker å undersøke. Semistrukturert intervju er fleksibelt og gir også rom for oppfølgingsspørsmål. Jeg vil også bruke denne formen for å kunne få en grundigere forståelse for meningen med fenomenene som blir beskrevet (Brinkmann & Kvale, 2009, s. 47). Dette betyr at man vil kunne "trekke ut" essensen i det informantene beskriver om sine opplevelser. Semistrukturert intervju gjør det også enklere å analysere ettersom det er de samme spørsmålsområdene som dekkes. Denne intervjuformen utføres i overensstemmelse med en intervjuguide (Brinkmann & Kvale, 2009, s. 47). Intervjuguiden inneholdt forslag til rekkefølgen av temaene som jeg søkte informasjon om. I og med at et kvalitativt intervju ofte omfatter personlige temaer som krever fortrolighet for at informanten skal åpne seg, kan

rekkefølgen av temaer være avgjørende for hvordan intervjuet forløper (Thagaard, 2009).

I mitt prosjekt var målet med intervjuene å få tak i de barnevernsansattes opplevelser, erfaringer og meninger knyttet til sitt møte med minoritetsfamilier. Jeg inviterte derfor til både rene beskrivelser av konkrete erfaringer (for eksempel å fortelle om et møte med en minoritetsfamilie som har gjort inntrykk), når de følte at de lyktes, hva de gjorde når et møte gikk dårlig, hva som skulle til for at et møte ble bra, samt refleksjoner rundt betydningen av disse erfaringene (for eksempel hvor tilpasningsdyktige følte de at barnevernet er overfor disse familiene, har det blitt lettere eller vanskeligere å jobbe med familiene over tid, hva skulle de gjerne hatt mer kunnskap om som ville gjort samarbeidet lettere).

Første utkast av intervjuguiden ble sent til veileder, for å få et kritisk blikk på oppbygging, formulering og tematikk. Intervjuguiden ble så justert for å bli så konkret og forståelig som mulig. Som en del av forberedelsene gjennomførte jeg også et prøveintervju med en medstudent, jf. Monica Dalens (2004) anbefaling om å foreta et eller flere prøveintervjuer for å teste ut intervjuguiden. Slik får en testet om spørsmålene er forståelige, konkrete og om rekkefølgen er hensiktsmessig. I tillegg skal prøveintervjuet gi en bedre innsikt i ens egen rolle som intervjuer, og å prøve ut det tekniske utstyret (Dalen, 2004).

3.3 Tematisk fokus og intervjuguide

Opgavens tematikk sentrerer seg rundt barnevernsansattes erfaringer fra sitt arbeid med familier med minoritetsetnisk bakgrunn. Tematisk fokus ble ivaretatt ved å gi grundig informasjon om undersøkelsen innledningsvis, samt ved hjelp av intervjuguiden underveis i samtalene. Videre ble de tildelt et informert samtykke som ble nøye gjennomgått og underskrevet før intervjuet ble satt i gang (Vedlegg 2). Informert samtykke sier at informantene av fri vilje deltar på undersøkelsen, at de har blitt informert om undersøkelsens tematikk og at dem til enhver tid har rett til å trekke seg (Den nasjonale forskningsetiske komité for samfunnsvitenskap og humaniora (NESH), 2006). Særlig vekt ble lagt på samtalens målsetting og ivaretagelse av informantens anonymitet.

Intervjuguiden (Vedlegg 3) ble utformet med åpne spørsmål som inviterte til beskrivelser og refleksjoner. Enkelte spørsmål var generelle (som ”kan du fortelle om et møte med en minoritetsfamilie, som har gjort inntrykk?”), mens andre var mer spesifikke (som ”hva gjør du når et møte går dårlig?”). Guiden var innledet med spørsmål som omhandlet den ansattes utdanningsbakgrunn, trivsel og om deres typiske arbeidsdag. Å starte intervjuet på denne måten skulle bidra til at informanten løst kunne svare uten å måtte tenke altfor mye (Jacobsen, 2005). Deretter handlet spørsmålene spesifikt om den barnevernsansattes opplevelser i sitt arbeid med minoritetsfamilier. Temaer som intervjupersonene ble opptatt av ble gitt plass, og tema som fanget min interesse i situasjonen ble også utforsket i form av spontane spørsmål. Denne fleksibiliteten synes å ha bidratt til at relevante opplysninger kom frem. I etterkant av hvert intervju evaluerte jeg guiden samtidig som jeg transkriberte lydopptaket. Etter de første intervjuene ble noen endringer gjort med hensikt om å få bedre flyt i samtalene samt innhente mer informasjon på en effektiv måte. I etterkant av intervjuet ble blant annet hendelser, handlinger, tanker og følelser diskutert med veileder, for å forhindre at viktige refleksjoner gikk tapt (Silverman, 2006).

3.4 Utvalg

I avhandlingen har jeg avgrenset undersøkelsens fokus til å omhandle barnevernsansatte. Antall intervjuer er grunnet i både masteroppgavens omfang og at kvaliteten på intervjuene, transkriberingen, koding og analysen krever grundig og tidskrevende arbeid. Utvalget er strategisk, og består av ti barnevernsansatte fra ulike kommuner, fordelt på to fylker. Strategisk utvalg vil si at informantene er valgt ut fra egenskaper eller kvalifikasjoner som er strategisk med hensyn til problemstillingen og undersøkelsens teoretiske perspektiver (Thagaard, 2009, s. 55). Dette er den utvalgsmåten som egner seg best for å få tak i de undersøkelsesenheter en konkret ønsker å undersøke. Jeg valgte å intervju barnevernsansatte som er direkte berørt av denne tematikken. Dalland sier at en god informant er en person som kan svare på de spørsmålene en har og som kan informere om de faktiske forhold (Dalland, 2012). Ettersom disse intervjupersonene er plukket ut basert på deres kompetanse og bakgrunn, har jeg valgt å kalle de informanter. De barnevernsansatte er

personene som familiene først kommer i kontakt med når en sak oppstår. Disse samtaler med familiene og behandler også sakene deres. To av ti intervjupersoner er menn, resten kvinner.

Intervjupersonene ble rekruttert gjennom sine respektive barnevernkontor i de ulike fylkene. Barnevernsleder ble kontaktet via telefon, og informasjonsskriv (vedlegg 1) ble deretter sendt ut på mail til åtte ledere i oktober 2014. Målsettingen med prosjektet ble formidlet, og de ansatte ble oppfordret til å kontakte meg dersom de hadde relevant erfaring, samt mulighet til å stille opp til intervju innen november 2014. I slutten av oktober 2014 var alle de ti intervjuene gjennomført.

3.5 Praktisk gjennomføring

Intervjuene ble gjennomført i oktober 2014. Lengden på intervjuene varierte fra ca. 30 minutter til 1,5 time. Alle intervjupersonene valgte å møtes i arbeidstiden på deres respektive kontor. Å foreta intervjuene på informantenes kontor hadde både sine fordeler og ulemper. Fordelen var at de følte seg komfortabel ved å kunne sitte på sitt eget kontor i kjente omgivelser (Thagaard, 2009, s. 104). I tillegg var jeg påpasselig med å unngå ”møtebordet”, ved å heller trekke en stol bort til kontorpulten deres. På denne måten kunne de sitte i sin egen kontorstol og likevel sitte i en ”mektig” og trygg posisjon, selv om det var jeg som satt med spørsmålene (Thagaard, 2009, s. 99). En ulempe var at tre av intervjuene ved flere anledninger ble avbrutt av telefonhenvendelser og andre kollegaer. Intervjupersonene kom raskt tilbake i intervjusituasjonen, og tok opp tråden i samtalen der vi slapp. Avbrytelsene var ikke utelukkende negative. Det ga meg anledning til å se over spørsmål, samle tankene og sjekke at lydopptaket fortsatt gikk sin gang. Da informasjonsskrivet kunne skape litt skepsis hos enkelte (uten å få tildelt spørsmålene på forhånd), understreket jeg formålet med intervjuet på nytt ved ankomst. Jeg fortalte intervjupersonen at jeg ikke var ute etter noe ”rett eller galt svar”, men rett og slett ute etter ”deres individuelle opplevelser og erfaringer”, noe som tydelig bidro til at de fleste kunne ”senke skuldrene” når intervjuet startet.

Lyddopptaker ble benyttet i alle de ti intervjuene. Alle intervjupersonene underskrev samtykkeerklæring før intervjuet ble igangsatt (Vedlegg 2).

3.6 Analytisk tilnærming

Thagaard skriver i sin bok om to ulike analytiske tilnærminger; temasentrert og personsentrert analytisk tilnærming (Thagaard, 2009). Når forskeren sammenligner informasjon fra alle informantene om hvert tema, er den analytiske tilnærmingen temasentrert (Thagaard, 2009, s. 171). I en personsentrert tilnærming fremstilles materialet hvor personer er i fokus (Thagaard, 2009, s. 147). Jeg har valgt å benytte meg av en kombinasjon av personsentrert og temasentrert analytiske tilnærming, da jeg både ønsker å se på informasjon fra alle informantene om flere temaer, samt at jeg ønsker å ha enkeltpersoners opplevelser (de barnevernsansatte) i fokus. Thagaard (2009) støtter denne tankegangen når hun skriver: ”Temasentrerte og personsentrerte tilnærminger representerer ulike fremgangsmåter for tolkninger av data, og kan derfor utfylle hverandre” (Thagaard, 2009, s. 184). Dersom man bare har fokus på informasjon som er løst fra sin helhet (temasentrert), vil det bli vanskelig å oppnå en helhetlig forståelse. Hvis man derimot i tillegg studerer sammenhengen mellom de ulike temaene for hver av de personene undersøkelsen fokuserer på (personsentrert), vil man kunne ivareta den helhetsforståelsen som er grunnleggende for kvalitativ forskning (Thagaard, 2009, s. 184).

3.6.1 Analyseprosessen

I forberedelsesarbeidet til analysen hadde jeg notert og transkribert hvert enkelt av de ti forskningsintervjuene. Notater og transkribert datamateriale utgjør den komplekse virkeligheten (Patton, 2002). Dette betyr at det er flere deler som ligger bak det som danner den ”helhetlige” virkeligheten. Å redusere, forenkle og få mening ut av denne kompleksiteten kan være en utfordring. Dette fordi man med denne tilnærmingen ønsker å oppdage mønstre, temaer og kategorier i datamaterialet.

Koding er første steg i å redusere en stor mengde datamateriale til noen få temaer eller kategorier som fanger essensen i materialet (Nilssen, 2012, s. 82; Thagaard, 2009, s. 150). Det betyr å analysere kjerneinnholdet i intervjuene for å bestemme hva som er sentralt. I begynnelsen av kodingsprosessen har jeg lest hvert eneste ord og ytring i det skriftlige datamaterialet, for så å skrive ord og begreper inn i et tankekart som sier noe om hva jeg mener datamaterialet handler om. Ord som gjentar seg, nøkkelsetninger eller andre ting jeg finner spesielt interessant blir markert med tusj. Etter første fase av kodingen satt jeg igjen med 87 koder fra forskningsintervjuene. Neste steg videre ble å redusere og inndele dette i færre kategorier. For å gjøre dette måtte jeg trekke tråder mellom ord og begreper som omhandlet samme tema og som kunne plasseres under en større overordnet kategori. Dette kalles kategorisering. Kategorisering betyr at hele materialet deles inn i kategorier, der hver av kategoriene inneholder enheter som handler om det samme temaet (Thagaard, 2009, s. 150). Slik endte jeg opp med åtte kategorier: *Barnevernets rykte*, *Kulturelle utfordringer*, *Tilrettelegging og Empowerment*, *Kommunikasjonenes mange språk*, *De gode møtene*, *De ansattes kunnskapsmangel*, *Bekymringsmeldingene*, *Lykkes når...*. Etter forsøk på ulike inndelinger, så jeg at det var en kategori som utkrystalliserte seg. "De gode møtene" var den kategorien med flest koder under seg og som tillot meg å føre sammen flere interessante punkter som informantene la hovedvekt på. Denne kategorien bidro til å belyse både problemstillingen og intervjuguiden på en god måte. Blant de første spørsmålene informantene fikk var "Kan du fortelle om et møte med en minoritetsetnisk familie som har gjort inntrykk hos deg?". Dette åpnet for opptil flere fortellinger om møter med denne gruppen, både på godt og på vondt. De fleste historiene handlet om familier med et veldig dårlig utgangspunkt, og hvilken rolle den barnevernsansatte hadde hatt i deres liv. I tillegg handlet historiene om hvordan den barnevernsansatte møtte seg selv i døren, og kunne lære noe om seg selv som ble tatt med videre i deres arbeidspraksis. De fleste historiene hadde altså en god slutt. Som nevnt tidligere fikk informantene spørsmål om deres opplevelser knyttet til både gode og dårlige møter. Det som var interessant å se i etterkant var hvordan flertallet av informantene også klarte å snu de dårlige møtene, om til gode møter. I mine intervju snakket informantene mye om utfordringene som tidligere forskning har påpekt, men fra et annet perspektiv. De satte ord på hva de opplevde som utfordrende, men også hvordan de løste konflikter og jobbet for et bedre samarbeid. Det informantene beskrev i de gode møtene er slik jeg ser det en kultursensitiv holdning. Deres refleksjoner og opplevelser i møtet med de minoritetsetniske familiene minner om kultursensitivitet. På bakgrunn av dette valgte

jeg å se mine funn i lys av profesjonsteoretiske tilnærminger med særlig vekt på kultursensitivitet som kompetanse.

Ettersom informantene snakket om sine personlige erfaringer knyttet til sine opplevelser, valgte jeg å benytte Greta Marie Skaus kompetanseteori som et verktøy til å undersøke kultursensitivitet. Dette er en teoretisk modell som tar stilling til ulike sider ved profesjonaliteten, med særlig vekt på det personlige (Skau, 2008). I tillegg er ”andreperspektivet” i Røkenes og Hanssens fire-perspektivmodell benyttet som et verktøy til å forstå beskrivelsene knyttet til kommunikasjon og samhandling (Røkenes & Hanssen, 2006). Videre har jeg valgt Qureshi, Skytte, Saus og Vindegg som profesjonsteoretiske perspektiv som spesifikt tar for seg kultursensitiv tilnærming i profesjonsutøvelsen. Denne siste fasen i analysen la til rette for at jeg kunne sy sammen de ulike delene til en helhetlig fortelling, og et godt grunnlag til å kunne svare på problemstillingen til oppgaven. Dette arbeidet har videre utviklet seg og ført til de drøftinger, diskusjonene og konklusjonene som har pågått helt frem til fremstillingen av oppgaven.

3.7 Vitenskapsteoretisk forankring

I følge Thagaard (2009) har forskerens vitenskapsteoretiske forankring betydning for hva man ønsker å søke informasjon om, og danner et utgangspunkt for den forståelsen forskeren utvikler (Thagaard, 2009, s. 35). Det er ulike forståelser knyttet til mitt metodevalg, derfor velger jeg å kort gjøre rede for de som er relevant for mitt prosjekt; *fenomenologi* og *hermeneutikk*.

Fenomenologi omhandler vitenskap om fenomenene, om tingene eller begivenhetene slik de viser seg eller fremstår for oss, slik de umiddelbart oppfattes av sansene (Thagaard, 2009, s. 38). Ifølge Grønmo (2004) er forskere med fenomenologisk tilnærming opptatt av å få innsikt i aktørens opplevelser, erfaringer og forståelse i en mer generell forstand, slik at intensjonen med den enkelte handling kan settes inn i en større sammenheng (Grønmo, 2004, s. 372). For filosofen Husserl innebærer fenomenologi en nøye undersøkelse av menneskelige erfaringer

(Brinkmann & Kvale, 2009, s. 45). Forskningsspørsmålene i denne undersøkelsen etterspør detaljerte beskrivelser av saksbehandleres opplevelser. Det søkes kunnskap om intervjupersonenes erfaringer, refleksjoner, meninger og vurderinger. Studien er avhengig av at intervjupersonene hadde et ønske om å ærlig formidle ”deres opplevde virkelighet”. Som det fremkommer i Grønmo (2004) tar fenomenologien utgangspunkt i menneskers subjektive erfaringer og opplevelser, noe som også er påvirket av konteksten og måten de blir formidlet på (Grønmo, 2004, s. 373). Selv om utgangspunktet er å formidle informantenes utsagn slik de fremstår, vil jeg også gå videre ved å forsøke å oppnå en dypere forståelse av disse, noe hermeneutikken vil hjelpe meg å oppnå. I samtale under intervjuprosessen dannes også refleksjoner underveis da informantene tenker og reflekterer basert på mine spørsmål. Å undersøke de barnevernsansattes *opplevelse* er i tråd med den fenomenologiske forskertradisjonen. Vår opplevelse vil bli påvirket av flere forhold, både den situasjonen vi er i, vår erfaringsbakgrunn og våre verdier. For meg er selve opplevelsen av møtene med minoritetsfamiliene interessante. Det samme gjelder de barnevernsansattes forståelse og erfaring med disse familiene.

Hermeneutikk på sin side er en filosofisk retning, som utgjør en fortolkende tilnærming til tekst og samhandling. Individets fortolkning av seg selv og egne erfaringer tillegges stor vekt (Thagaard, 2009, s. 39) Den hermeneutiske sirkelen er sentral, og beskriver en reflekterende prosess hvor vår forståelse kommer til uttrykk i meningsdanningen og veksling mellom del og helhet (Brinkmann & Kvale, 2009, s. 216). Begge disse retningene er av betydning ettersom jeg både ønsker å illustrere hvordan de barnevernsansatte opplever fenomener i sin livsverden (fenomenologi), i tillegg til at jeg vil fortolke meningen (hermeneutikk) (Brinkmann & Kvale, 2009, s. 33). Dette kan jeg se i sammenheng med min studie. Jeg tolker ikke mine funn bare i lys av ”egen forforståelse”, men jeg tolker de meningsfulle fenomenene gjennom perspektivene nevnt over samt utvalgt teori. Gjennom en hermeneutisk tilnærming har jeg blitt bevisst på egne fordommer og forforståelser knyttet til egen profesjonell og personlig bakgrunn, slik at jeg kan ha best mulig utgangspunkt for å gjennomføre og analysere intervjuene i min studie.

3.8 Egen posisjon

Det er viktig at forskeren gjør egen posisjon kjent for leseren (Hatch, 2002). Jeg er en mørk, norsk med gambisk opprinnelse, høyere utdannet, middelklassekvinne. Når det gjelder faglig ståsted er jeg utdannet barnevernspedagog, og jobber som barnefaglig ansvarlig på asylmottak. Mine gambiske foreldre kom til Norge som studenter i 1990, og bosatte seg i Porsgrunn kommune. Jeg er oppvokst i Telemark, men har i min ungdom bodd både i Sverige, England og Bodø før jeg nå har returnert til Sør-Norge. Med min sosiale og kulturelle bakgrunn, kjønn og etnisitet følger det visse referanserammer. Min bakgrunn og sosiale posisjon viser seg også i mitt ytre, i hvordan jeg presenterer meg selv, og hvordan jeg fremstår, som nødvendigvis vekker visse forestillinger hos dem jeg møter. Jeg er altså ikke nøytral i forhold til tema masteroppgaven berører. I alle faser av undersøkelsen har jeg brukt meg selv som verktøy. Spørsmålene som er stilt, informasjonene intervjupersonene har gitt meg, og vurderingene og beslutningene som er tatt, er preget av min spesifikke posisjon og forforståelse. Forforståelsen er et resultat av mine egne livserfaringer, og er derfor i noen grad tilgjengelig for egen refleksjon. I følge Neumann & Neumann (2012) handler dette om å være bevisst på hva man bringer med seg inn i forskningssituasjonen av oppfatninger, meninger, kunnskap, erfaringer og fordommer.

Å bruke seg selv i forskningsprosessen har både fordeler og ulemper. På den ene siden kan egen bias eller forutinntatthet ha medført at viktige data er blitt oversett eller forhastede konklusjoner er foretatt. På den annen side kan min bakgrunn være en ressurs, der for eksempel kompetansen kan ha hevet kvaliteten på intervjuene. Hvorvidt en forskers bakgrunn samlet sett representerer en ressurs eller ei, avhenger i høy grad av refleksivitet. Refleksivitet er en kompetanse og en forskerposisjon som innebærer at man som forsker klarer å se betydningen av sin egen rolle i samhandling med intervjupersonene, den innsamlede dataen, de teoretiske perspektivene, og forforståelsen man bringer med seg inn i prosjektet (Neumann & Neumann, 2012). Dette tilstreber jeg gjennom denne undersøkelsen.

En annen sentral faktor her vil være maktrelasjonen i forhold til informantene. I møte med de barnevernsansatte kan relasjonen sies å være asymmetrisk. Dette kanskje først og fremst i kraft av rollene vi gikk inn i som intervjuer og intervjuperson, der jeg hadde et styrende

ansvar i samtalene (Brinkmann & Kvale, 2009). Likevel tok jeg hensyn til å fortelle intervjupersonene at jeg ikke var ute etter å ta dem på hva som er ”rett eller galt svar”, men at jeg var ute etter ”deres individuelle opplevelser og erfaringer”. Neumann og Neumann skriver:

...tar vi et intervju, er det relevant hvordan vi opplever og oppleves av menneskene vi samhandler med og observerer når vi er i feltet, for det vil være med å bestemme hva de andre snakker om, hvordan de snakker om det, og hvor mye de snakker om det (Neumann & Neumann, 2012, s. 17).

Å være klar over eller bevisst hva som skjer med deg til enhver tid er selvsagt en umulighet, som også Skjervheim (1996) påpekte i sitt essay *Deltakar og tilskodar*. Her snakker Skjervheim om språkets betydning, og at det er språket som gjør at vi mennesker (til forskjell fra dyr) har en felles verden. Dersom vi ikke forstår språket til hverandre, så lever vi i hver vår verden. Det å være bevisst på seg selv, informantene og situasjonen, betegner han som en treleddet relasjon. Tilstedeværelse og bevissthet kan her tolkes som at man er med som en ”deltakar” (som er å foretrekke, fremfor en ”tilskodar”) (Skjervheim, 1996, s. 71).

3.9 Kvalitet: Troverdighet og overføringsverdi

Forskningens kvalitet hviler på grunnlag av troverdighet og begrepene validitet og reliabilitet.

3.9.1 Validitet og reliabilitet

Validitet og reliabilitet er kriterier som måler undersøkelsens forutsetninger for god datakvalitet (Grønmo, 2004, s. 220). I følge Grønmo (2004) viser det vitenskapsteoretiske kravet validitet til når man vurderer datamaterialets gyldighet i forhold til de problemstillingene som skal belyses. Altså, at dataene faktisk sier noe om det vi ønsker å undersøke (Grønmo, 2004, s. 220). I følge Wormnæs (1996) viser reliabilitet til forskningsmaterialets pålitelighet, riktighet og sikkerhet; altså hvor vidt datamaterialet i forskningen er til å stole på (Wormnæs, 1996, s. 61). Begrepet reliabilitet er i denne forskningssammenhengen problematisert på den måten at påliteligheten er relevant i forhold til lignende kvalitative studier som min. Vel vitende om at høy reliabilitet forutsetter at forskningen må kunne etterprøves av andre og gi et resultat som i stor grad samsvarer med det

tidligere resultatet. I mitt prosjekt var jeg ute etter å få tak i individuelle og subjektive opplevelser, som til en viss grad vanskelig kan etterprøves med hundre prosent likt resultat. Dette ettersom både forsker og informanter er i en stadig utviklingsprosess og alltid opererer innenfor en uforutsigbar kontekst. I denne studien har jeg derfor valgt å benytte begrepet troverdighet for å vise til forskningsmaterialets pålitelighet. I følge Silverman (2006) kan dette oppnås ved å gjøre forskningsprosessen transparent, som innebærer å gi en detaljert beskrivelse av teoretisk ståsted samt forskningsstrategi og analysemetoder (Silverman, 2006, s. 282).

3.9.2 Etiske overveielser

Å ta hensyn til etiske refleksjoner er en grunnleggende del av et forskningsprosjekt. Forskningsetiske retningslinjer ville hjelpe meg å reflektere over etiske oppfatninger og holdninger, bli bevisst normkonflikter, samtidig som det vil styrke godt skjønn og evnen til å stå stødig i vanskelige valg (Den nasjonale forskningsetiske komité for samfunnsvitenskap og humaniora (NESH), 2006). Det er min jobb å arbeide ut ifra en grunnleggende respekt for menneskeverdet, der jeg viser respekt og tar hensyn til personer jeg møter underveis i forskningsprosessen. I dette ligger blant annet informert samtykke og konfidensialitet. Konfidensialitetsprinsippet handler om at jeg må anonymisere informantene når forskningsresultatene skal legges frem (Den nasjonale forskningsetiske komité for samfunnsvitenskap og humaniora (NESH), 2006). Jeg må ha et relativt godt kjennskap til tematikken jeg skal forhøre meg om for at datainnsamlingen skal kunne ta utgangspunkt i så presise begreper og språklige formuleringer som mulig. Det innebærer at jeg har satt meg inn i feltet og det språket som benyttes i barnevernet av de ansatte. Dette har bidratt til at jeg har kunnet formulere mine spørsmål på et språk som er forståelig for dem, slik at informanten blir en samtalepartner (Grimen, 2003, s. 290).

I løpet av forskningsprosessen har jeg arbeidet med å vise hvordan dataene er blitt utviklet. Altså må det være åpenhet rundt studien med en grundig metodebeskrivelse, der jeg legger frem hvilke spørsmål som er blitt stilt og hvordan informantenes besvarelser er blitt fremstilt. I tillegg har jeg reflektert rundt mulige mangler og svakheter ved studien, og uttrykt dette klart (Thagaard, 2009, s. 24). Jeg har vært nøye med riktig kildehenvisning, referanser og

sitater, slik at originalkilden får sin anerkjennelse. Både ærlighet og redelighet går hånd i hånd med det å være objektiv. I min undersøkelse presenterer jeg resultater som ikke har tatt farge av mine egne eller andres ønsker, håp og interesser på vitenskapelig sett uakseptable måter. Det betyr at ingenting er tatt bort, eller føyd til for å komme frem til et ønsket resultat (Wormnæs, 1996, s. 86). Forskningsresultatene troverdighet og overførbarhet, altså dets relevans i andre sammenhenger, er avhengig av at grunnlaget som kunnskapen hviler på legges frem. Som nevnt tidligere, vil dette innebære å gjøre rede for fremgangsmåter under datainnsamling, opplegg for analyse og hvordan resultatene tolkes (Thagaard, 2009, s. 207).

3.10 Metodekritikk

Ethvert metodevalg får konsekvenser for hvor man retter blikket, hva man ser, og dermed hvilken kunnskap som produseres. I denne masteravhandlingen har jeg valgt en kvalitativ tilnærming med vekt på intervjuer av til sammen ti barnevernsansatte som har erfaring med å jobbe med minoritetsetniske familier. Dette er et begrenset antall med tanke på størrelse og representativitet, og det faktum at jeg også valgte informanter med erfaring kan ha påvirket resultatene. Generaliserbarheten kan derfor diskuteres. Jeg mener likevel at mitt metodevalg forsvarer sin posisjon i forhold til problemstillingen som omhandler de barnevernsansattes opplevelser og historier. Videre er det i kvalitative studier også en fare for at informanten sier det de tror forskeren vil høre, spesielt når de vet hensikten med studien. Når problemstillingen søker de barnevernsansattes opplevelser i møte med minoritetsetniske familier, kan det være at svarene deres blir formulert eller fokusert rundt positive opplevelser fordi jeg er den jeg er (minoritetsetnisk opprinnelse), som beskrevet i punkt 3.8.

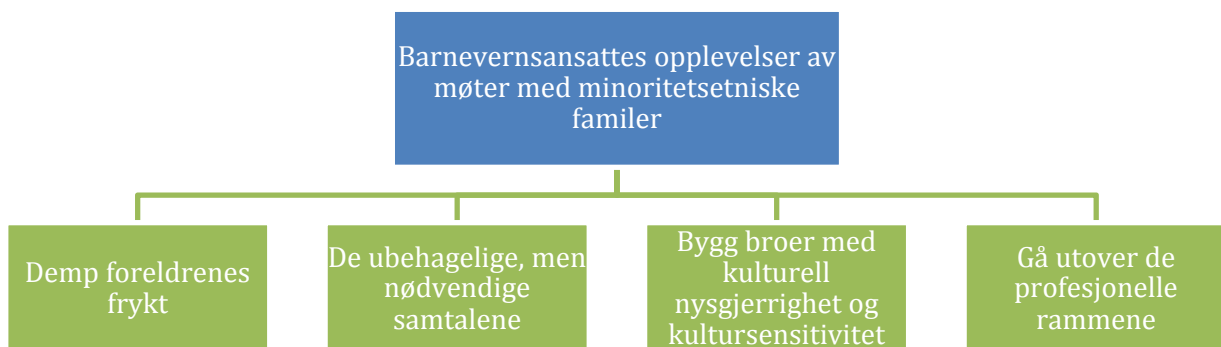
Den kan hende at jeg gjennom mitt subjektive blikk har filtrert bort informasjon som en annen forsker ville ha vektlagt. Det er heller ikke til å se bort ifra at en del nyanser forsvinner ved å dele opp materialet og foreta en forenkling og kategorisering, slik jeg har gjort. På den annen side har dette vært nødvendig for å gjøre et komplekst materiale tilgjengelig og håndterbart for analyse. I tillegg til dette er det viktig å presisere at jeg ikke har deltatt på de barnevernsansattes faktiske møter med de minoritetsetniske familiene det omtales i denne undersøkelsen. Min analyse er derfor basert på de barnevernsansattes egne opplevelser av sitt

møte formidlet til meg, og refleksjoner blir gjort rundt informasjonen de oppgir om disse møtene.

Når det gjelder mitt valg av litteratur for å belyse datamaterialet er det gjort et bevisst valg av teorier jeg har ansett som relevante for å kunne belyse teoretisk det empiriske datamaterialet på en meningsbærende måte (Dalland, 2012, s. 67).

4 Datapresentasjon og analyse – hvordan barnevernsansatte opplever sitt møte med minoritetsetniske familier

I dette kapitlet analyserer jeg intervjuene i undersøkelsen i lys av profesjonsteorier med særlig vekt på kultursensitivitet som kompetanse. Her analyserer jeg de barnevernsansattes opplevelser rundt sine gode møter med minoritetsetniske familier, ut ifra ulike perspektiver. Jeg trekker ut noen sitater som illustrerer hovedtendensene i materialet for å gi stemme til de barnevernsansattes egne refleksjoner, og jeg drøfter empirien fra dette materialet i lys av teori og annen forskning. Jeg har valgt å dele inn i underkapitler ut fra de temaene som kodingen og kategoriseringen pekte ut som mest relevant og interessant for denne oppgaven. Disse er *å dempe frykt hos familiene, å snakke om det som er ukjent/ubehagelig, å bygge broer med kulturell nysgjerrighet og kultursensitivitet og å gå utover de profesjonelle rammene.*

Figur 3 "De gode møtene" (Edvardsen, 2015)

Å dempe frykt handler om at flere av informantene opplever at minoritetsfamiliene ofte er redde for barnevernet, og at alt de tror ved første møtet er at barnevernet skal ta fra dem barna. De barnevernsansatte forteller at det brukes en del tid på å dempe denne frykten for at et møte skal bli bra. Den andre kategorien, å snakke om det som er ukjent og/eller ubehagelig, handler om informantenes opplevelser knyttet til misforståelser og kulturforskjeller. De opplever at ved å ta tak i det som er ukjent, være nysgjerrig og spørre om familienes "normer", dannes det et grunnlag for gode relasjoner. Den tredje kategorien handler om å bygge broer med kulturell nysgjerrighet og kultursensitivitet rundt familiers holdninger, kulturelle bakgrunn og verdier. Den siste kategorien, å gå utover de profesjonelle rammene

handler om informantenes refleksjoner rundt sin rolle som barnevernsansatte: Hvilke forventninger institusjonen har til dem, hvilke forventninger de har til seg selv, samt hvilke forventninger minoritetsfamiliene har til dem.

4.1 Å dempe foreldrenes frykt

De barnevernsansatte forteller at frykten for barnevernet er stor blant minoritetsetniske barnefamilier. Flere sier at det derfor er viktig å identifisere denne frykten og legge til rette for foreldrenes behov, slik at man kan møtes på et ideelt grunnlag som innebærer en trygghet i møte med barnevernet.

En informant sier :

...det er jo en frykt, ikke sant, og den ligger der jo. Så det er klart at dette her er helt ukjent, man kommer til et land hvor ikke man forstår språket, og man har egentlig nok med å skulle integrere seg...og så kommer det samtidig noe som heter barnevern inn som man aldri har hørt om...og det man har hørt er at de kommer og tar barn. Det er ukjent i utgangspunktet, og så kommer vi inn. Altså den frykten, den kunne vi jo alle kjent på. Så det er jo på en måte... så om det har blitt lettere...det kan jeg nesten ikke svare konkret på. Men jeg håper at de vi får til å hjelpe kan fortelle det videre, slik at vi blir kvitt det stempelet litt da. Det vi gjør mest av, det er å hjelpe folk.

Informanten forteller her om frykten som ligger i møtet mellom barnevernet og de minoritetsetniske familiene. Frykten for at barnevernet skal ta barna fra foreldrene er så stor, at det kan hemme samarbeidet. Flere av de barnevernsansatte opplever at familiens frykt er en avgjørende faktor for hvor godt møtet blir.

Informanten reflekterer rundt egen evne til å identifisere frykten som vises i møtene. Denne frykten blir her oppdaget i den praktiske delen av yrkesutøvelsen, og har slik jeg tolker det vært noe informantene har måttet ta stilling til under gjennomføring av møtene. Den barnevernsansatte viser her et eksempel på yrkesspesifikke ferdigheter i arbeid med minoritetsetniske brukere. Informanten uttrykker en forståelse for at familiene ikke kan

språket og er ukjent med barnevernets praksis, noe som blir tatt hensyn til. Dette er i tråd med evnen til å utøve kultursensitivitet (Holm-Hansen et al., 2007). Moufack (2010) fant lignende opplevelser i sin undersøkelse, der foreldrene ga uttrykk for at de ikke visste hvem barnevernet var og derfor var redde i forkant av møter.

Moufack skriver:

Mange informanter sier de var veldig redde i forkant av det første møtet med barnevernet, noe som førte til stress og unaturlige handlinger. En informant sier: ”*Jeg var stresset fordi jeg ikke visste hvorfor de kom og ikke hva de kom til å gjøre. Jeg hadde hørt at barnevernet tar barna mine. Jeg var redd*”. Dette er et utsagn som mange informanter deler, spesielt de med ikke-vestlig bakgrunn (Moufack, 2010, s. 72).

Informanten i min undersøkelse beskriver en form for personlig kompetanse når vedkommende sier: ”*Altså den frykten, den kunne vi jo alle kjent på*”. Her identifiserer informanten seg med det å være redd for noe man ikke er kjent med. Den ansatte uttrykker en forståelse og medlidenhet overfor disse familiene, knyttet til manglende språkkunnskaper og lite kjennskap til barnevernet, som gjør at informanten møter denne gruppen med varsomhet. Her benyttes en mellommenneskelig tankegang hvor den barnevernsansatte setter seg selv i ”den andres” situasjon. Dette er forenelig med andreperspektivet til Røkenes og Hanssen (2006). Videre kan man forstå informantens utsagn ”*det kunne vi jo alle kjent på*” som noe generelt og allmenmenneskelig, hvor det kan tolkes at den barnevernsansatte anser frykten for å være universell for alle mennesker som hadde befunnet seg i en tilsvarende situasjon (Qureshi, 2009, s. 209).

Tar man i betraktning den yrkesetiske kompetansen, ser man at informanten beskriver flere av de etiske prinsippene. Informanten har et *helhetssyn på mennesker*, og sier noe om hvordan individ og samfunn påvirker hverandre. Informanten forteller at det kan være overveldende nok for disse familiene å skulle integrere seg i et nytt land og lære seg et nytt språk. Å skulle forholde seg til de som ”*kommer og tar barn*” i tillegg, kan derfor være en påkjenning som informanten uttrykker å ha full forståelse for. Informantens kultursensitive tilnærming tar

høyde for likeverd og ikke-diskriminering, hvor den barnevernsansatte spesifikt oppgir å ta hensyn til familienes språk- og kulturforskjeller. Qureshi sier at: ”Det er en verdi i seg selv at enkeltmennesket blir møtt med forståelse, respekt og likeverdighet, uansett kjønn, etnisk eller religiøs tilhørighet, klassebakgrunn eller seksuell orientering” (Qureshi, 2009, s. 207).

Informanten beskriver også et *individuell ansvar*, der etiske refleksjoner og vurderinger, samt kvaliteten i det daglige arbeidet kommer til syne i det som fortelles (Fellesorganisasjonen, 2002).

Informanten sier også at barnevernet først og fremst er en hjelpeinstans; ikke noen som ”kun” kommer for å ta barn. Her beskriver informanten en frykt for det som er hjemlet i paragraf 4-12 – ”vedtak om å overta omsorgen for et barn” (Barnevernloven, 1992). Flere av de barnevernsansatte beskriver dette som fryktens opphav. Årsakene til dette kan være mange, men Andersland (2011) skriver at medias innfallsvinkler er en av dem. Deres ensidige reportasjer og avisoppslag bidrar til at barnevernet blir oppfattet som en trussel, fordi mytene om det farlige barnevernet bringes videre (Andersland, 2011, s. 160). Som Saus (2006) skriver er det viktig å se på lokalsamfunnet som en del av barnevernet ettersom det er dem som beskriver barnevernets virksomhet. Hun sier: ”Barnevernet er en del av samfunnet, og påvirker samfunnet på samme måte som barnevernet blir påvirket av samfunnet” (Saus, 2006, s. 42). Når noe er ukjent handler det ofte om manglende informasjon. Mangel på informasjon kan videre føre til misforståelser og misoppfattelser.

En annen informant forteller:

Alle sakene, og alle de som kommer inn til oss er jo forskjellig. I det første møtet. Vi kan møte foreldre, både av etnisk norske og minoriteter, hvor de bare sitter og gråter fra de sitter på venterommet og til de kommer inn. Ikke sant? Det er klart at da starter du ikke møtet med: ”Når barnevernstjenesten mottar en melding så har vi en rett til å...” ikke sant, du begynner jo ikke på den da. Du må kjenne litt på følelsen, og når man treffer folk så får man fort en følelse av ”hvor er disse menneskene hen?”. Ikke sant? Er de på randen av at her er alt kaos, eller er de fattet? Hva trenger de å vite? De første ordene, de første høflighetsfrasene man på en måte deler, så får man fort en fornemmelse av hvor disse menneskene er. Og da møter man de jo der hvor de er. Prøver i hvert fall. Så godt man kan. Så det må man kjenne og føle litt på. Men det er klart at med minoriteter så man jo kanskje

...jeg spør jo alle jeg treffer at "har du vært redd? Har du grua deg? Synes du det var vanskelig å komme hit i dag?". Man starter jo alltid med en sånn... litt for å få en følelse av hvor er vi hen...men man er vel kanskje flinkere med minoriteter til å på en måte...som jeg sier; være mer direkte. Det å sette litt mer ord på ting, for å da få en kommunikasjon rundt det som kan være vanskelig da. Og så er man jo kanskje bedre på det å gi mer informasjon, tror jeg. Fordi jeg tror at informasjon er med på å trygge. Vet man på en måte veien videre nå, så trenger det ikke å være så skummelt. Jeg er alltid veldig opptatt av i første møte å si at "I dag skal vi gjennomgå sånn og sånn.... Og før vi går herifra så vil du vite hva som skal skje videre". Så man på en måte prøver å trygge så langt man kan da.

Denne informanten reflekterer rundt viktigheten av å starte de første møtene med å vise interesse for hvordan familiene opplever det å skulle møte med barnevernet, og hvordan dette kan være med på å skape et godt grunnlag for dialog.

Qureshi skriver at:

Når vi kommuniserer, bringer vi vårt verdigrunnlag, vårt menneskesyn, våre holdninger til oss selv og andre, vår livserfaring, våre kunnskaper og vår innsikt til uttrykk. Vi kan ikke komme lenger i vår kommunikasjon enn vi er kommet i vår utvikling som menneske. Kommunikasjon er også et viktig redskap i selvutvikling: Bare ved å sette ord på erfaringer, tanker og følelser kan vi klargjøre, strukturere og videreutvikle dem (Qureshi, 2009, s. 81) .

Å komme i dialog med foreldrene kan være en døråpner til å finne ut av hva problemet er. Hvorfor har ting vært som de har vært i det siste? På denne måten kan man også kartlegge om foreldrene i det hele tatt er mottakelige for den informasjonen som skal formidles, og om de er motiverte til å få orden på ting. Dette er en kultursensitiv tilnærming hvor man søker å forstå den andres perspektiv og logikk. Informanten oppfordrer til å "kjenne litt på følelsen", etter hvor klienten(e) er. Er foreldrene redde? Sinte? Frustrerte? Lei seg? Lettet? Informanten forteller at: *"jeg spør jo alle jeg treffer at "har du vært redd? Har du grua deg? Synes du det var vanskelig å komme hit i dag?"*. Dette vitner om Røkenes og Hanssens beskrivelse av hvordan andreperspektivet ivaretas: "derfor vil det alltid være en grunnleggende oppgave "at finde han der, hvor han er, og begynde der", og å forholde seg slik at andreperspektivet -

brukerperspektivet – blir ivaretatt i samhandling” (Røkenes og Hanssen, 2006, s. 37). I møtene som informanten beskriver, hvor foreldre kommer gråtende inn på kontoret, gis det uttrykk for en del uforutsigbarhet. Her vil man kunne se hvordan den barnevernsansatte beskriver noe som synliggjør å dra veksler mellom det personlige, det teoretiske, det yrkesspesifikke, men også den yrkesetiske kunnskapen for å møte foreldrenes akutte behov der og da, som hun sier ”*Hva trenger de å vite?*”, men også relasjonens utviklingsmuligheter på sikt.

Den barnevernsansattes evne til å sjonglere gangen i møtene, kan tolkes som en god yrkesspesifikk ferdighet innenfor en kultursensitiv tilnærming. Som informanten beskriver tas det heller stilling til hva det er familiene trenger å vite, og hvordan det praktisk sett vil være best å utføre møtet. Informanten opplever også en forskjell i praksis mellom de minoritetsetniske familiene som kommer gråtende til møtet, kontra de etnisk norske - der det brukes mer tid på å sette ord på ting som er vanskelig med de minoritetsetniske foreldrene. Informantens begrunnelse for å gi mer informasjon til disse familiene er basert på deres individuelle og kontekstuelle (unike) vurdering av familiene, som kommer til uttrykk gjennom utsagnet ”*Hvor er disse menneskene hen?*”. Man kan forstå dette som at den unike vurderingen tilsier at de minoritetsetniske foreldrene trenger mer informasjon.

Den barnevernsansatte sier at ”*informasjon er med på å trygge*”, og ufarliggjør sine møter ved å kartlegge dagens møte, og informere om veien videre så langt det lar seg gjøre. En slik fremgangsmåte benyttet saksbehandlerne i Fylkesnes (2011) sin undersøkelse, hvor foreldres ønsker og behov ble tatt på alvor og der informasjon til foreldre ble gitt på en forståelig og åpen måte. Informasjon og veiledning kan være med på å legge føringer for utviklingen av en relasjon. Som flere skriver er barnevernets rolle ukjent for mange av disse familiene og grunnleggende informasjon om institusjonen kan utgjøre en stor forskjell for samarbeidet (Brenna, 2001; Hagen & Qureshi, 1996; Norsk Innvandrerforum, 2013). Brenna skriver at ”Mangel på kunnskap og informasjon kan føre til usikkerhet, utrygghet og frykt” (Brenna, 2001, s. 117). Brenna mener at det er viktig å introdusere familiene for andre sentrale paragrafer knyttet til barnevernets formål og virkeområde, samt hensynet om barnets beste. Når man kun har kjennskap til én av barnevernets mange hjemler, blir forståelsen begrenset

og frykten vil inntre. Ved å gi familiene enkle forklaringer om barnevernets allsidighet, vil de kunne få et helhetlig bilde av institusjonen, og frykten kan deretter dempes (Brenna, 2001, s. 117). Dette er en fremgangsmåte som saksbehandlerne i Fylkesnes (2011) sin undersøkelse benyttet som en del av sin gode praksis. Fylkesnes understreker at dette er en fremgangsmåte som styrker de minoritetsetniske foreldrenes muligheter for medvirkning på en kultursensitiv måte (Fylkesnes, 2011).

Trygghet er altså en nødvendighet for utviklingen av et godt klientforhold og gode møter. Med et godt klientforhold vil det være lettere for foreldrene å uttrykke sine utfordringer og bekymringer til den barnevernsansatte og for saksbehandler å sette til verks de rette tiltakene og veilede om hvordan bygge opp et trygt oppvekstmiljø. Ønsket om trygghet er et kjerneanliggende for mennesker over alt. I spørsmål om hva som skulle til for at et møte blir bra, nevnte flere informanter på ordet *forutsigbarhet*. Ifølge Hylland Eriksen betyr trygghet både forutsigbarhet og stabilitet (Eriksen, 2006, s.13). Flere saksbehandlere opplever at forutsigbarhet er betryggende for klientene. Som informanten sa: ”*vet man på en måte veien videre nå, så trenger det ikke å være så skummelt*”. En annen informant forteller at han alltid starter møtene sine med å si at ”husk at dette er deres møte”, og gir dem penn og papir slik at de kan skrive opp ting de ikke forstår eller spørsmål de har underveis. Dette gjorde informanten for å gi klientene en følelse av at de satt med makten, og at det ikke var den barnevernsansatte som overkjørte med sin autoritet. Dette skriver Skau om i sin bok *Mellom makt og hjelp* (Skau, 2003). Skau sier at det er den barnevernsansattes jobb å oppføre seg på en sånn måte at klienten kan ”forlate samspillet mellom oss med styrket selvfølelse og økt kompetanse i forhold til eget liv og helse” (Skau, 2003, s. 41). For å oppnå dette mener hun at man må se på mennesket som et vesen med rikt potensial for læring og forandring, og med en grunnleggende evne til å takle sine livsproblemer (Skau, 2003). Dette gir uttrykk for en kultursensitiv tilnærming, hvor man anerkjenner den andre som likeverdig. Forutsigbarhet er også med på å skape tillit mellom klient og saksbehandler. Det legger til rette for at man ”vet hva man får” i møte med sin saksbehandler, som igjen kan utgjøre en form for stabilitet. Aadnesen (2012) presiserer lignende i sin avhandling, hvor hun sier at foreldrenes tillit er avgjørende for hvordan foreldrene opplever relasjonen (Aadnesen, 2012). Barnevernstjenesten er avhengig av at familiene har tillit til den barnevernsansattes atferd og behandling av dem. Dette kan oppnås ved å gi et likeverdig tilbud til alle, til tross for at dette kan fremstå som utfordrende.

I utdraget over er flere av de yrkesetiske prinsippene en del av den barnevernsansattes beskrivelser fra møtene. Informanten uttrykker å vise *respekt for enkeltindividet*, hvor man ser på hvert tilfelle som forskjellig fra det neste og i tillegg bidrar til å styrke deres mestring og kontroll over eget liv ved å gi dem rom for å selv sette ord på det som er vanskelig. Den barnevernsansatte beskriver *tillit, åpenhet, redelighet, omsorg og nestekjærlighet* ved å legge det formelle i andre rekke for å etablere en mellommenneskelig relasjon. Informanten sier: ”*De første ordene, de første høflighetsfrasene man på en måte deler, så får man fort en fornemmelse av hvor disse menneskene er. Og da møter man de jo hvor de er*”. En slik kultursensitiv tilnærming kan også forstås ut ifra en interaksjonistisk klientrelasjon. Saus (2006) skriver at en slik relasjonsbygging er å foretrekke fordi: ”... den er sensitiv overfor å forsøke å sette seg inn i hvordan andre tenker. ... Dette kan man få til gjennom dialog hvor begge er med på situasjonsbestemmelsen. Dette gir mening teoretisk” (Saus, 2006, s. 28). Prinsippet om *solidaritet* kommer også til syne i det informanten forteller, da informanten bruker informasjon til å trygge. Her informerer den barnevernsansatte om det ukjente, slik at familiene skal inkluderes i samfunnet ved å bli kjent med barnevernets rolle. Ivaretagelse av disse etiske prinsippene er i tråd med det Botnen Eide og Skorstad skriver om kjernen i alt sosialt arbeid: ”Sosialt arbeid handler til syvende og sist om å arbeide sammen med den andre for å ivareta den andre – om å fremme den andres livsmuligheter” (Eide & Skorstad, 2008, s. 35).

For barnevernsansatte kan det å dempe frykten også være med på å vende det ”dårlige stampelet” om til en positiv opplevelse. Et godt rykte kommer av gode erfaringer. Som en informant nevnte tidligere: ”*Men jeg håper at de vi får til å hjelpe kan fortelle det videre, slik at vi blir kvitt det stampelet litt da. Det vi gjør mest av, det er å hjelpe folk*”. Selv om man som saksbehandler ikke kan styre utfallet av sakene, så står man i posisjon til å velge hvordan man vil møte sine klienter. Dette møtet kan ha mye å si for opplevelsen av barnevernet og deres tilstedeværelse i ens liv. Qureshi understreker dette: ”I møte med brukere har den profesjonelle et stort ansvar for hvordan møtet utarter seg, fordi det er de som har makt til å legge premissene for innhold og formen for møtet” (Qureshi, 2009, s. 213). Skau (2003) skriver om det flertydige forholdet mellom makt og hjelp, hvor hun legger frem dobbeltfunksjonen til hjelpeapparatet. For det første som offentlig kontroll og maktapparat i

forhold til befolkningen, og for det andre som samfunnets hjelpeinstans overfor mennesker i en vanskelig fysisk, psykisk eller sosial situasjon (Skau, 2003, s. 95).

Skau sier at:

Denne dobbeltfunksjonen gjenspeiler seg i alle relasjoner mellom hjelpeapparatet og dets klienter, uavhengige av de enkelte aktørers bevissthet. I den grad helse- og sosialarbeidere subjektivt tar stilling for sine klienter og definerer seg selv som et instrument i deres tjeneste, kan de dempe det strukturelle makt- og kontrollaspektet i utøvelsen av sin yrkesrolle (Skau, 2003, s. 95).

Ut ifra det informantene forteller jobbes det for at denne dobbeltfunksjonen ikke skal få så mye plass i møtene.

De gode møtene er også kjennetegnet av en annen faktor som flere av informantene beskriver som: "å snakke om de rosa elefantene". Dette handler om det å kommunisere om ting som kan være ubehagelig, men som er nødvendig å samtale om slik neste kapittel tar for seg.

4.2 De ubehagelige, men nødvendige samtalenene

Det kommer tydelig frem i flere av intervjuene at kommunikasjon og samhandling er noe det fokuseres på for å forbedre møtene med de minoritetsetniske familiene. Ett fokus i dette arbeidet er å få tak i og sette ord på det som er vanskelig eller ubehagelig, fordi man da lettere unngår misforståelser og også åpner for ny kunnskap. En informant reflekterer rundt dette og sier:

Og en siste ting som jeg akkurat kom til å tenke på, spørsmålene dine gjorde meg akkurat bevisst på en ting i forhold til det vi snakket om istad. Jeg tror at det er viktig å snakke om den rosa elefanten. Jeg føler at jeg nok er flinkere til dette med nordmenn enn det jeg er med minoritetsfamiliene...og ja...det har jeg ikke tenkt på før...jeg vet ikke helt hvorfor jeg gjør det akkurat...kanskje fordi jeg tenker at norske skjønner mer? Jeg vet ikke. Men det skal jeg ta med meg videre, og bli flinkere til med minoritetsfamiliene også. Mmm, det skal jeg.

Den barnevernsansatte sier at det er viktig å snakke om ”den rosa elefanten”, noe hun erkjenner å ikke være så flink til, grunnet en antakelse om at de minoritetsetniske familiene forstår mindre enn de etnisk norske. Her reflekterer informanten rundt noe som belyser en yrkesetisk kompetanse, der vedkommende gjør seg noen tanker om hvem de er i møte med denne gruppen. ”*Jeg føler at jeg nok er flinkere til dette med nordmenn enn det jeg er med minoritetsfamilier*” kan være en indikator på at den barnevernsansatte handler etter hva hun føler er rett i møte med de etnisk norske familiene, som tilsynelatende er litt forskjellig fra hva som er rett i møte med minoritetsetniske familier. Hun avslutter med å si at hun ønsker å bli flinkere til dette også overfor de minoritetsetniske familiene.

Informanten er ikke alene om å være mindre direkte med minoritetsetniske familier. Flere finner at sosialarbeidere av og til unngår å ta tak i ting de har lite kunnskap om eller som de opplever som ubehagelig og vanskelig i møte med minoritetsetniske familier (Brenna, 2001; Holm-Hansen et al., 2007; Kaya et al., 2010; Qureshi, 2009; Skytte, 2008). Bredal (2009) påstår at terskelen for å gripe inn av og til kan være for høy, fordi barnevernet mangler forståelse for minoritetsetniske familiers kulturelle referanseramme. Flere informanter i denne undersøkelsen sier derimot at det er viktig å finne en gylden middelvei, der terskelen verken er for lav eller for høy til å gripe inn. En faktor som kan bidra med å finne dette balansepunktet er kunsten å snakke om ting som er uklare og/eller utfordrende.

En informant forteller om et møte hvor det å snakke om de ”rosa elefantene” hadde stor betydning for hvordan den barnevernsansatte forstod klientens handlinger. På spørsmål om det er noe informanten skulle ønske hun hadde mer kunnskap om i møte med minoritetsetniske familier, forteller en informant:

Jeg hadde en mamma som ikke så på barnet sitt i det hele tatt. Barnet var én måned, og barnet lå i armen hennes i en time uten å ha blikk-kontakt med barnet én gang. Og klart at da lyser jo alle varsellamper hos meg, ikke sant, fordi at det er klart at det å ha blikk-kontakt med barnet sitt, det å på en måte være nær barnet på den måten...det er jo helt naturlig for oss. Og da må jeg spørre! Ikke sant? Men det handler jo om det, det å tørre å spørre. Og da

må jeg si det at "Nå har jeg observert, nå er jeg veldig nysgjerrig, fordi nå har jeg observert at du ikke har kikket på barnet ditt den timen vi har vært sammen nå...kan du fortelle meg litt om det?". Og da forteller mamma det at "nei, men nå sitter jo jeg og snakker med deg". "Nå er DU det som på en måte skal..."...for hun vil da gjerne vise at hun tok meg på alvor, ikke sant, hun var jo redd for at hvis hun da på en måte vek litt vekk fra meg, så ville ikke hun ta det her så alvorlig som det hun trodde at jeg kanskje ville ta det. Forstår du hva jeg mener da? Og da må jeg forklare til henne det at, "nei men jeg synes jo det er kjempeflott på en måte hvis du tar barnet ditt før meg". Ja, men forstår du hva slags nivå vi er på? Og så ser du jo da når vi kommer på hjemmebesøk og vi er mye med familien, så er mamma kjempe god på blikk kontakt. Og det er ikke påtatt når vi er der da, fordi at jeg da har sagt at blikk-kontakt er viktig... men da er det på en måte naturlig integrert, og vi ser at barnet responderer på mammas blikk, ikke sant, altså vi ser at det her er noe dette barnet har...den stimuleringen har barnet fått da. Men da handler det om at hun da er opptatt av at "nei, men jeg vil jo kikke på deg fordi at nå har du kalt meg inn her, og jeg er redd for at du skal tro at ikke jeg tar deg på alvor", og da må man jo tørre å spørre. Ikke sant?

Informanten illustrerer hvordan det å snakke om de rosa elefantene var avgjørende for hvordan den barnevernsansatte vurderte mors omsorgsevne overfor sitt barn.

I fortellingen om informantens møte med mor og barn ser man hvordan alle de tre komponentene til Skau er virksomme og i samspill samtidig. Den teoretiske kunnskapen gjør den barnevernsansatte bevisst på hva en skal se etter i samhandling mellom mor og barn. Den barnevernsansatte har kunnskap som tilsier at mangel på blikk-kontakt mellom mor og barn kan være et tegn på omsorgssvikt. Vedkommendes yrkesspesifikke ferdigheter trer i kraft når det handles på basis av det som blir observert (reagerer på varsellampene). Her velger informanten å "undersøke" observasjonen nærmere ved å spørre mor direkte. Den personlige kompetansen bidrar med å gjøre en vurdering om det blir riktig å vurdere dette som omsorgssvikt, eller om det bør undersøkes nærmere. Ved å ikke forhaste til egne konklusjoner beskriver informanten viktigheten av å ha et åpent sinn rundt at det faktisk kan være en mulighet for feiltolking av situasjonen, med bakgrunn i en bevissthet om at partene har forskjellige kulturelle referanserammer (Skau, 2008).

Informanten understreker viktigheten av ”*det å tørre å spørre*”, som også er forenlig med en kulturrelativistisk tenkning. Informanten sier at ”*blikk-kontakt er viktig*”. Hennes fokus på blikk-kontakten mellom mor og barn som en viktig del av morsrollen kan tyde på et evolusjonistisk kulturperspektiv (Skytte, 2008, s. 21). Dette grunnet at blikk-kontakt (her en vestlig/norsk måte) blir ansett som en viktigere faktor enn andre alternativer, som til eksempel fysisk nærhet (som kan vektlegges som viktig kontaktform i andre kulturer). Saus (2006) teori stiller seg kritisk til ansvaret som kommer med barnevernets mandat i samfunnet (å verne om barn som ikke får den omsorgen de trenger) og skriver at: ”det betyr i realiteten at barnevernet forvalter en slags fellesnorm, en samfunnsmoral eller en enighet i samfunnet om hva et barn minst må ha for å kunne vokse opp i et hjem” (2006). Ulempen ved dette kan være at: ”Denne universelle siden ved målet om ”barnets beste” kan føre til forvirring om universelle standarder om barnets beste” (Saus, 2006, s. 16).

Det kan tenkes at en yrkesetiske kompetanse blir brukt til å bearbeide tankene og gjør at den barnevernsansatte stiller spørsmål ved egne reaksjoner. Informanten setter ord på at nærhet og blikk-kontakt med barnet er noe som er ”*helt naturlig for oss*”, men velger å ikke anta at det samme gjelder for denne moren som tilhører en annen kulturell bakgrunn enn ”oss”.

Informanten viser her at en ikke avfeier varsellampene helt, men at vedkommende trenger ytterligere informasjon til å kunne gjøre en ordentlig vurdering. Dette er i tråd med NOU 2009:8 som sier at den barnevernsansatte alltid må huske å ha barnets beste i fokus, og ikke la det kulturelle perspektivet overskygge sosiale forklaringsfaktorer (NOU 2009:8).

Informantens kultursensitive kompetanse gir likevel uttrykk for et økt fokus og bevissthet rundt kulturene. I tillegg viser informanten en respekt for den andres måte å se verden på, som også er i tråd med andreperspektivet.

4.3 Bygg broer med kulturell nysgjerrighet og kultursensitivitet

Den barnevernsansatte i sitatet ovenfor gir et godt eksempel på hvor viktig det er å sette ord på det som ”skurrer”. I stedet for å danne egne konklusjoner, og starte en omfattende prosess

på grunnlag av mistanke om omsorgssvikt, stilles det et direkte spørsmål overfor mor. Ved å spørre mor hvorfor hun ikke kikker på barnet, åpner den barnevernsansatte for dialog og en mulighet til å forstå mors oppførsel. Dette vitner om en kultursensitiv tilnærming, hvor Qureshi er en av dem som mener at "åpenhet og nysgjerrighet kan hjelpe profesjonelle til å etablere en felles arena for dialog" (Qureshi, 2009, s. 223). Dette er i likhet med Vindeggs oppfordring om å utvikle dialog på tvers av etnisk tilhørighet. Røkenes skriver at "Å forstå handler både om å leve seg inn i hvordan andre opplever verden, og om å avdekke hvilke motiver den andre handler ut fra" (Røkenes & Hanssen, 2006, s. 11). Her illustreres hvordan den barnevernsansattes spørsmålsformulering ble en brobygger, i stedet for en mur mellom partene. Spørsmålet lød som følger: "*Nå har jeg observert, nå er jeg veldig nysgjerrig, fordi nå har jeg observert at du ikke har kikket på barnet ditt den timen vi har vært sammen nå...kan du fortelle meg litt om det?*". Informanten legger frem sin virkelighet, fra sitt ståsted og sin opplevelsesverden; det som Røkenes og Hanssen kaller for *egenperspektivet* i fireperspektivmodellen for kommunikasjon. I tillegg kan man tolke bruken av ordet "nysgjerrig" som enda en positiv forsterker i formuleringen. Informanten rekker ballen over til mor ved å si "*kan du fortelle meg litt om det?*". På denne måten vil informanten kunne få innsyn i andreperspektivet, for så å kunne konkludere med om de har det samme intersubjektive opplevelsesfellesskap eller ei. Det intersubjektive opplevelsesfellesskapet er et felles perspektiv, vår verden, som dannes i samhandling med andre (Røkenes & Hanssen, 2006, s. 36). Som resultat av dette fikk informanten se hvordan mors ønske om å vise den barnevernsansatte respekt, ble misoppfattet i møtet.

Utdraget beskriver hvor lett en kulturkollisjon kan oppstå. For mor handlet det om å gi saksbehandleren respekt, mens for saksbehandler ga det signaler om mulig omsorgssvikt overfor det lille barnet.

Qureshi (2009) understreker dialogens virkning når han skriver at:

Dialogen er det som må være vår forutsetning for at kommunikasjonen skal føre til endring og bli meningsfull for begge parter. For at vi skal oppnå dialog, må vi bestrebe oss på å kommunisere på en måte som tydeliggjør budskap, oppfatning og følelser. Vi må kommunisere på en måte som gjør at vi klarer å få tak i hva som er motpartens budskap, vi må være undersøkende i kommunikasjonen, altså stille spørsmål til den andre slik at han/hun blir

i stand til å klargjøre sitt budskap. ...Denne måten å kommunisere på forutsetter at vi er interessert i å lære noe om den andre. Det forutsetter empati, evne til innlevelse, respekt for den andre og solidaritet med kommunikasjonspartner (Qureshi, 2009, s. 227).

Qureshi mener at dette er et utgangspunkt som er nødvendig i enhver tverrkulturell kommunikasjonssituasjon. Mange vil si at kulturkollisjoner oppstår på grunn av profesjonsutøverens manglende kunnskap om den andres kulturelle og religiøse bakgrunn, mens den kultursensitive tilnærmingen tilsier at det er minst like viktig å være kulturelt nysgjerrig. Dette fordi den teoretisk kunnskapen ofte ikke vil kunne gjøre rede for alt. Forhold mellom spesiell (kulturelle) og unike (individuelle) kan forstås gjennom at informanten har konkludert med at det er en kulturell årsak og ikke en individuell årsak til mors handlingsmønster. I dette tilfellet manglende blikk-kontakt. Utfallet av denne kultursensitive analysen blir da at informanten ikke anser dette som omsorgssvikt, men det forklares gjennom kulturelle forskjeller. Lindboe (2008) skriver: ”Siden det alltid vil være store variasjoner – også innenfor samme kultur og samme religion – kan problemer av denne art være vanskelige å unngå fordi det kan kreve inngående kjennskap til enkelte, noe man ofte ikke har” (Lindboe, 2008, s. 188).

Som barnevernsansatt vurderer man daglig barns omsorgssituasjon. Med dette menes alle forholdene som en familie lever med, og som kan tenkes å ha betydning for barnets helse og utvikling i oppveksten (Bunkholdt & Sandbæk, 2008; Skytte, 2008). Når omsorgssituasjonen undersøkes må derfor alle observasjoner bli vurdert ut fra hvilken betydning de har for barnet (Skytte, 2008, s. 180). Skytte skriver: ”Begrepet omsorg for barn vil alltid være normativt, og bestemt av den konkrete samfunnsmessige sammenhengen det diskuteres i. Samtidig vil det normative i omsorgsbegrepet ytterligere være bestemt av hvilken profesjonshistorisk og organisatorisk sammenheng begrepet skal innholdsbestemmes innenfor” (Skytte, 2008, s. 160). Dette kom også klart til syne i utdraget over, der den barnevernsansatte kommer hjem til familien og ser det gode og naturlige samspillet mellom mor og barn. Skytte skriver også at: ”Hvis det er mangler i barnets hjemlige omsorgssituasjon, må det undersøkes om manglene gjelder foreldrenes livssituasjon. Denne situasjonen kan i så fall hindre foreldrene i deres

utøvelse av omsorgskompetansen eller føre til mangler i denne kompetansen” (Skytte, 2008, s. 177).

Flere informanter forteller at de på eget initiativ prøver å lese seg opp på land og generell kulturkunnskap om landene klientene kom fra, for å kunne veilede familier med en annen kultur enn majoritetskulturen. Dette for å utvide eget kunnskapsgrunnlag og skape større rom for forståelse. Qureshi skriver at ”Å forstå betyr å tilstrebe et symmetrisk møte med mennesker og miljø. Det krever tid, empati og helst gode bakgrunnskunnskaper” (Qureshi, 2009, s. 218). Denne kultursensitive kompetansen er viktig når man skal foreta en helhetsvurdering av familiens situasjon. Her kan man få en føling av familiens verdier og tradisjoner, og hvordan det fungerer i det daglige, slik at man kan veilede på riktig måte. Mekonen (2012) sier at ” å bruke klienten som en kilde til å forstå annerledes verdenssyn og atferd hjelper til å skille det som er individuelt fra det som er kulturbetinget” (Mekonen, 2012).

Det sies at man ofte er ”ekspert på sitt eget liv”, og å spørre klienten om hvordan det er der de kommer fra oppgir flere av informantene som en god kilde for kunnskap. Dette kan videre gi en bedre forståelse for hvem de er, hva de kommer fra og hvorfor de handler som de gjør. Den profesjonelle kompetansen innebærer her en kultursensitiv tilnærming hvor man er ydmyk og åpen om ting man ikke kan, eller rett og slett vet for lite om. Man innrømmer at man ikke har svar på alt, og at man er åpen for å lære, som igjen kan legge til rette for et godt samarbeid.

Skau sier:

De fleste yrkesutøvere som har med mennesker å gjøre, vil nok si at de ønsker at de møtene de har med sine brukere, skal være av betydning for disse. Når man lever av å møte andre, synes det å være et rimelig krav, men det er et krav profesjonsutøveren bare kan innfri i den grad han eller hun er i stand til å gjøre møtet med en bruker til noe betydningsfullt også for seg selv (Skau, 2008, s. 33).

Slik Skau forklarer det er måten å oppnå dette på gjennom å betrakte seg selv som et menneske som fortsatt har mye igjen å lære (Skau, 2008).

Å la minoritetsfamiliene få fortelle om hvem de er, hva de er vant til og hvordan ting er i deres hjemland, sier Brenna (2001) vil skape en forståelse for hverandres virkelighet (Brenna, 2001). Man viser interesse og gir dem en mulighet til å illustrere hvordan deres referanseramme er (og hvordan de lærer best). Fylkesnes (2011) konkluderer i sin undersøkelse med at god praksis i det flerkulturelle barnevernet handler om nettopp dette, å bruke fremgangsmåter som styrker foreldrenes muligheter for medvirkning (Fylkesnes, 2011). Dette er forenelig med en profesjonell kultursensitiv kompetanse hvor man viser følsomhet for andres preferanser, samt forståelse og respekt for andres verdier og unikhet. Saus (2006) anbefaler en interaksjonistisk orientert relasjon for barnevern som søker å arbeide med et kultursensitivt perspektiv. Her trer man inn i en samtale med andre, hvor den andre får en reell påvirkning i møtet (Saus, 2006, s. 27).

4.3.1 I møte med tro og livssyn

Religion kan ofte være et følsomt tema; også for disse familiene. Noen er mer religiøse enn andre, og det skal ofte veldig lite til før tematikken kan bli veldig privat, forteller informantene. Ofte så ser vi også at religionens betydning for brukere og tjenestemottakere endrer karakter underveis, fra kanskje i en liten grad til å være sentral i hele livsforståelsen. Dette kan også medføre at profesjonsutøvere ikke alltid er beredt til å forstå hvilken betydning religion har og skifte i religionens betydning for hva det kan være uttrykk for. I tillegg ga flere informanter til kjenne at de opplevde det som ubehagelig, men nødvendig å stille spørsmål rundt klienters religiøse praksis for å kunne tilrettelegge deres behov.

En informant sa:

Opp igjennom så har man jo vært inne i noen familier, og andre har man da fulgt lengre. ...det er vel en familie som barnevernstjenesten har vært inne i i nesten 17 år. Det var en familie som kom til Norge rett fra flyktningleir, midt ute i ørkenen. ...Da var det mor, far og fire barn. Og så var mor høygravid. I 2005-2006 døde far av kreft. Så da ble mor alene med de fem barna. ...en ting som jeg husker...det er jo i forhold til religion for eksempel i forhold til Islam. For det var i den ene familien som jeg sa at vi har jobbet med så lenge. Når den yngste gutten hadde blitt plassert, så var det plutselig blitt veldig viktig for han...for Islam var hans religion, og det måtte det tas hensyn til. Vi hadde aldri hørt noe om det før, selv om vi visste hvilken religion de hørte til. Men det hadde jo aldri vært en sak før. Så sier vi

da "selvfølgelig", og det ble det lagt til rette for. Og så var det en del høytideligheter da som han var nødt til å komme hjem og være med på, og så sier vi "ja, det er greit, men da må vi vite når det er og så må dette forberedes". Og så appellerte vi til mor og sa at "da må du gi oss en oversikt over de ulike høytidene, når det er og de ulike moskeene dere hører til og hvordan det er". Det fikk vi jo ikke noe svar på. Så jeg prøvde på å kikke på nett og alle mulige steder for å finne disse forskjellige...og å få tak de ulike foreningene som finnes her i fjorden, det var jo helt umulig, for der kom du ikke i kontakt med noen selv om det var noen telefonnummer som var oppgitt. Så vi opplevde da i en periode at han brukte det for alt det var verdt, til vi oppdaget det. For vi prøvde jo da å holde litt...og sier at "det nytter ikke å komme her og si at i morgen så skal jeg sånn. Her skal vi ha en oversikt og dere har ansvar for å gi oss det". Ferdig. Og da ble det helt stille med det. Og i forhold til mat og sånt, så så vi også at han prøvde seg på det. Men han var jo ikke så nøye på det når det kom til stykket. Men i forhold til noen så...og særlig da barn som blir plassert, enten om det er i fosterhjem eller institusjon eller hva som helst, så tenker vi at det er kjempe viktig å legge til rette for de på de områdene som er viktig, og særlig på de områdene som religion og mat og sånne ting. Å ha mer kunnskap om det, det hadde vært viktig. Men det som jeg har sett litt er at det virker på noen av dem at de har lite kunnskap om det selv. De skjønner noen ganger at dette her er noe vi (de) kan bruke. Og så prøver de seg. Mens egentlig i hverdagen så er de ikke så opptatt av det. Og derfor så kan det bli enda vanskeligere, for hvis vi hadde visst helt tydelig, sånn som med ramadan og sånt som forandrer seg fra år til og...det er jo aldri på samme tidspunkt. Og du har noen ting som skjer i forkant av det, og så har du Eid i etterkant. Så det er mye greier. Og det er klart at hvis en hadde hatt mer kunnskap om sånne ting og kunne da ta det opp med dem...da tenker jeg en også kunne fått en bedre dialog og få en riktigere måte å forholde seg til det på. Og så er det jo noe med kultur generelt, en ser jo det bare i forhold til det med vold. Og det som har vært et problem mange steder, er jo det med barneoppdragelse. I forhold til at de kommer hit og så skjer det ting, og så får de beskjed at 'her slår vi ikke barn, det er ikke en del av barneoppdragelse og det er ulovlig og det er kriminelt, sånt gjør vi ikke'. Og så sier de "ja hva gjør vi da?". Så sier vi "her snakker vi!". Vi er jo vant til at vi snakker med barna og løser stort sett konflikter ved å snakke fra de er bitte små, og det er den måten. Og når de da kommer hit og...de banker jo ikke ungene sine, men de bruker jo...de legger jo hånd på dem på en annen måte. Og det er deres måte å gjøre det på, det er sånn de er vant til. Og så kommer du hit og så får du beskjed om at "det får du ikke lov til å gjøre". Og da å klare å gi dem et alternativ som både de kan forstå og som de kan bruke på en ordentlig måte...det er fryktelig vanskelig. Altså det kan gå an i forhold til de

små, for da finnes det jo en del veiledningskurs man kan gjøre. Men i forhold til de litt større barna, og man skal begynne å løse konflikter med å snakke til en fjortenåring som aldri har vært vant til det før...ja, det er ikke så godt med de norske heller. Så det er jo en del sånne ting som er...også kan være vanskelig. Som det hadde vært viktig å ha mer kunnskap om for å kunne få den rette dialog med foreldre da i forhold til....det er bra at de kan ha med seg, samtidig med å ta vekk det som ikke er bra, og putte noe annet isteden. Det å få en kombinasjon av det her, og ikke bare si at "her gjør vi sånn, nå må dere bare gjøre det". Så det er alltid ting som man kan lære mer om.

Informanten forteller først om et møte med en familie der en sønn er blitt plassert utenfor hjemmet. Guttens tilknytning til religion blir mer synlig etter plasseringen, og den barnevernsansatte viser til forløpet i tilretteleggingsprosessen. Deretter snakker informanten om hvordan den gode dialogen er avhengig av mer kunnskap knyttet til religion og barneoppdragelse. Informanten uttrykker at dersom man hadde hatt mer kunnskap på disse områdene ville det også vært lettere å komme i dialog med familiene.

Informanten beskriver en tilbøyelighet overfor guttens behov og legger til rette for ønskene som kommer knyttet til religiøse høytider. Dette begrunner informanten i at: *"...for Islam var hans religion, og det måtte det tas hensyn til"*. Dette er i tråd med kultursensitiviteten som Vindegg skriver om: "Et kultursensitivt barnevern tar enkeltindividet på alvor og lar den enkeltes oppfatning danne utgangspunktet for den innsatsen som tilbys. Kulturell tilhørighet skal tas på alvor og anerkjennes også for de barna som ikke kan bo sammen med sine foreldre" (Vindegg, 2011). Mange minoritetsetniske familier kommer fra land og samfunn der religion har større plass i dagliglivet enn det som har vært vanlig for mange i Norge.

Skytte skriver:

Det finnes store variasjoner i religionens betydning for hverdagslivet i barnefamilier i Norge. I arbeidet med en families sosiale problemer kan det være viktig å vite hvilken betydning religion og tro har i denne familiens hverdag, og hvilken betydning dette har for den enkeltes – eller familiens – arbeid med endringsprosesser og løsninger av det sosiale problemet (Skytte, 2008, s. 93)

I henhold til paragraf 4-15 "valg av plasseringssted i det enkelte tilfelle" er barnevernsansatte pliktig til å sørge for at det tas hensyn til barns etniske, religiøse, kulturelle og språklige bakgrunn, spesielt når barn blir plassert utenfor hjemmet eller har avlastningshjem (Barnevernloven, 1992).

Til tross for at den barnevernsansatte i sitatet reagerer på guttens plutselige og sterke tilknytning til sin religion, er det hjemlet at dette ønsket skal og må tas hensyn til. I den forbindelse oppgir den barnevernsansatte å stille noen krav til familien, slik at disse ønskene skal kunne innfris. Informanten innrømmer å se begrensninger knyttet til sin egen kunnskap om de ulike høytidene og spør så mor om å fremskaffe denne informasjonen slik at det deretter skal kunne legges til rette for dem. Dette som følge av at informanten forsøker å finne ut av denne informasjonen på egen hånd, uten hell. Konsekvensen av å ikke ha tilgang på denne informasjonen ble at gutten ble sittende med makten. "Makten" kan her tolkes som kunnskap, hvor gutten har mer kunnskap enn saksbehandler på det religiøse området. Dette kommer til syne i informantens utsagn: *"så vi opplevde da i en periode at han brukte det for alt det var verdt, til vi oppdaget det"*. I utgangspunktet tilsa kultursensitiviteten at samvær med foreldre skyldes kulturelle forhold (spesielle). Over tid viste dette seg å ikke stemme, da sønnen "utnyttet" systemet som tilsier en unik handlingsforklaring. I informantens refleksjoner ser man en veksling mellom kompetansetrekantens komponenter. Den barnevernsansatte har gjort seg noen tanker om at det er ønskelig (og lovpålagt) å legge til rette for disse religiøse hensynene, til tross for personlige utsagn vedrørende tidligere erfaringer med familien som: *"dette har aldri vært en sak før"*, *"og så prøver de seg"*, og *"egentlig i hverdagen så er de ikke så opptatt av det"*.

I rollen som profesjonell sier Qureshi at:

Profesjonelle skal helst ikke være farget verken av negative stereotyper eller fordommer, til tross for at vi alle har en forforståelse. Å forstå bruken ut fra den historien vedkommende selv forteller, gir mulighet til å se sammenhenger og hvordan ulike deler av livet ofte påvirker hverandre (Qureshi, 2009, s. 212).

Qureshi at et slikt syn er viktig for blant annet å kunne se en person som aktiv i samhandling, og ikke en passiv representant for sin kultur (Qureshi, 2009).

Gjennom informantens egne refleksjoner kan man tolke utsagnene som at ”den rette dialog” vil kunne finne sted dersom det tilegnes mer kunnskap om religion og barneoppdragelse. Informanten forteller at det ikke er et ønske om å ta fra noen deres verdier, og sier også at ”*det er kjempeviktig å legge til rette for de på de områdene som er viktig*”, men at det også er ønskelig å kunne bidra med nye oppdragsmetoder ved ”*å ta vekk det som ikke er bra, og putte noe annet (inn) isteden*”. Informanten presiserer at det ikke er ønskelig å si at ”*...her gjør vi sånn, nå må dere bare gjøre det*”, slik en evolusjonistisk kulturforståelse ville tilsagt, men å finne en gylden middelvei som kan gi en god balanse for familiene (Skytte, 2008). Dette er et annet perspektiv på hva Skivenes og Kriz (2010b) så i sin undersøkelse om det norske barnevernets fokus rundt å opplære foreldrene om hva barna trenger og måten å oppdra på.

Qureshi sier at:

Kultursensitivitet handler om å kommunisere hensiktsmessig i en gitt situasjon i forhold til mennesker med annen referanseramme enn en selv. Spesielt er dette viktig når en opptrer som profesjonell yrkesutøver. Dette innebærer blant annet evnen til å observere og reflektere over egen kultur, egne verdipreferanser, væremåter og samtidig forholde seg til forskjellige perspektiver på en åpen og tolerant måte (Qureshi, 2009, s. 227).

Informantens beskrivelser reflekterer nettopp dette. Den barnevernsansatte beskriver en undersøkende og eksplorerende holdning, fremfor en dømmende og disiplinerende tilnærming til klienten. Informanten beskriver en toleranse for ulikhet og aksept for forskjellighet, noe som tilsier en profesjonell kultursensitiv holdning.

Sosialarbeiderens kultursensitive profesjonsutøvelse spiller en viktig rolle for barnet og familiens tilpasning. Som informanten sier jobbes det for å tilrettelegge slik at barn skal få praktisere sin egen religion. Dette er viktig for individets identitetsdannelsen. Dette er også i tråd med Skivenes og Kriz (2010b) funn hvor de skriver at kulturell tilhørighet er en viktig del av barnets identitetsutvikling (Kriz & Skivenes, 2010b). Utredningen (NOU 2009:8) om kompetanseutvikling i barnevernet fokuserer på en slik sensitivitet hvor de barnevernsansatte

er bevisst på at norske og vestlige verdier bare er en av flere kulturelle måter å vurdere oppdragelse på.

En annen informant forteller at han alltid viser hensyn og respekt i forhold til klienters religiøse praksis, til tross for at det til tider kan være vanskelig å vite «hvor» praktiserende kristen, muslimsk eller hinduistisk familien er. Dette minner om utsagnet til informanten i utdraget som beskriver en tvil rundt guttens tilknytning til religiøse skikker, hvorpå hun sier at: ”*Men han var jo ikke så nøye på det når det kom til stykket*”. I utdraget over beskriver også denne barnevernsansatte en kultursensitiv tilnærming hvor det gjøres et forsøk på å sette seg inn i familiens tankegang og ønsker for sin plasserte ungdom. Ved å møte på slike utfordringer, blir man tvunget til å tilegne seg noe kunnskap i praksis. Dette viser en nysgjerrighet og kultursensitivitet hvor man søker meningsfull kunnskap, som igjen medfører en følelse av mestring når man får svar. Informanten beskriver en ny bevissthet rundt muslimske høytider, hvor de til eksempel ikke vil falle på samme dato hvert år. Den barnevernsansattes tilegnede kunnskap bidro til at den barnevernsansatte kunne stille krav til familien om at de måtte gi beskjed når det nærmet seg en feiring der ungdommen ville delta. I profesjonsutøvelsen vil slik kunnskap være grunnleggende i møte med mennesker av forskjellige kulturer.

Skytte skriver:

Ethvert religiøst samfunn har sine egne helligdager og høytider. Det finnes forskjellige ”overgangsritualer”, der tradisjonell høytidsfeiring står sentralt i familiens liv. Det kan være dåp, bar mitzvah eller konfirmasjon. Av hensyn til samarbeidet med den enkelte familien er det viktig å kjenne til begivenheter som har betydning for denne familien, og hvilke tradisjoner som er forbundet med feiringen av disse begivenhetene (Skytte, 2008, s. 93).

Som saksbehandler setter ord på, vil det være enkelte som ikke kan alt om sin religion, noe som heller ikke forventes. Hun sier: ”*Men det som jeg har sett litt er at det virker på noen av dem at de har lite kunnskap om det selv*”. Ved å skape rom for samtale om dette temaet vil man kunne jobbe sammen om hvordan man kan legge til rette for familiene på best mulig måte. Noen feirer hver eneste høytider slavisk, mens andre bare feirer enkelte markeringer.

Slik vil det være innenfor alle religioner og kulturer. Nysgjerrigheten kan åpne nye muligheter for kulturell forståelse og er her tuftet på ønsket om å lære dem, de minoritetsetniske familiene, å kjenne. Informanten avslutter med å si at: ”Så det er alltid ting som man kan lære mer om”. Dette kan knyttes opp mot ideen om at en profesjonsutøver kompetanseprofil vil være i konstant bevegelse og utvikling.

Informantenes opplevelser med den minoritetsetniske gruppen forteller om møter preget av å dempe frykt, tilnærminger man bør ha for å håndtere det som kan være vanskelig og ubehagelig, samt nysgjerrighetens fordeler for samarbeidet. På veien til å skape et godt klientforhold beskriver de en fjerde nøkkelfaktor som er med på å skape et viktig grunnlag, det å gå utover de profesjonelle rammene.

4.4 Å gå utover de profesjonelle rammene

I all samhandling med mennesker har vi et ønske om å forstå hverandre, og vi ønsker å forstå oss selv. Informantene forteller at det av og til krever mer enn å følge de profesjonelle rammene til punkt og prikke for ”å få jobben gjort”.

En informant forteller:

Men jeg har en familie som jeg bare er inne med litt hjelpetiltak, og der kommer jeg på ettermiddagen. Jeg har prøvd å si det, at jeg ikke ville ha mat, at jeg får mat hjemme, men det var middag til meg da. Og så etter middagen, så spurte mor meg om jeg ville ha en kopp kaffe, og så sa jeg ja takk til det da. Og så satte hun i gang en sånn stor kaffeseremoni med lita kokeplate nærmest på gulvet, med gammel stekepanne hvor hun ristet rå kaffebønner, malte kaffen, kokte den i en keramikk...keramikkgreie, kokte vann, og det her tok jo tid, og hun til slutt da når kaffen var kokt opp et par ganger så helte hun det i små kopper, og da hadde hun noe foran på den tuten av keramikkgreia, så jeg måtte spørre ”hva er det?”, og det var er bit av en kuhale som hun da silte kaffen gjennom. Og så fikk jeg da en sånn liten kopp, og den var jo så sterk, jeg fikk jo helt mageknip. Men så sier jeg da at det her var jo veldig liksom, det var jo masse, det tok jo sikkert et kvarter å lage i stand, for det var jo en hel seremoni. Og så spurte jeg liksom, ”men hvor ofte lager du sånn kaffe da?”, og da sa hun

”nei, det her er jo til deg og presten”. Og da følte jeg meg veldig beæret. Jeg synes det var så flott. Det at hun satte i gang hele prosessen med dette.

Her forteller informanten om en opplevelse vedkommende hadde i forbindelse med et hjemmebesøk. Den barnevernsansatte kom hjem til en familie der de fikk servert middag, til tross for at den barnevernsansatte hadde gitt beskjed om at dette ikke var nødvendig. I etterkant av dette måltidet hadde mor i familien en kaffeseremoni som satte inntrykk hos sosialarbeideren.

I en slik situasjon hvor den barnevernsansatte kommer hjem til en familie og får tilbud om mat, vil det være opp til den ansatte å ta en vurdering. Den yrkesetiske kompetansen vil si noe om hva som kjennes rett og eventuelt hvorfor det blir rett eller galt å skulle takke ja/nei til dette. Til tross for at den barnevernsansatte har sagt at dette ikke er nødvendig, har mor valgt å tilby dette likevel. Hva handler det om? Hva skjer med relasjonsbyggingen dersom den barnevernsansatte nok en gang takker nei til maten? Og hvor går grensen for ”hvor snille man skal være” eller hvor langt man skal gå utover de profesjonelle rammene?

Bø skrive følgende:

Tverrkulturell kompetanse dreier seg også om evne til å fungere profesjonelt i en tverrkulturell kontekst: Evne til å skape en god relasjon, til å ivareta kulturelle koder for respekt og høflighet i forhold til alder, kjønn og posisjon og til å kommunisere på tvers av kulturelle og språklige skillelinjer.” (Bø, 2010, s. 229)

Den barnevernsansattes beslutning om å takke ja til måltidet og kaffen kan man relatere til en slik kultursensitiv handling. Her viser den barnevernsansatte en evne til å forstå at et ”ja” kan være med på å danne et godt grunnlag for en god relasjon. Dette bekrefter Aadnesen (2012) i sin undersøkelse hvor måten saksbehandlere opptrer på i møte med foreldrene viste å ha stor betydning for relasjonens utvikling og hvordan foreldrene opplevde relasjonen (Aadnesen, 2012).

Qureshi skriver at:

Det å anerkjenne noen i denne sammenheng kan vi knytte til menneskeverdet og måten den profesjonelle kommuniserer med marginaliserte personer, familier og grupper på. Som menneske er en avhengig av å få anerkjennelse fra medmennesker. Måten profesjonelle presenterer seg og formulerer seg i samtaler med familier, kan være avgjørende for om de føler seg anerkjent. Det er viktig at profesjonelle har tid til å lytte til brukeren på en aktiv måte. Det vil si at han/hun føler seg oppmuntret, akseptert og forstått. Disse aspektene utgjør kjernen i anerkjennelse (Qureshi, 2009, s. 225).

Røkenes og Hanssen (2006) skriver om tre forhold som har betydning for å utvikle en god relasjon til klienter; *væremåte*, *empati* og *anerkjennelse* (Røkenes & Hanssen, 2006, s. 158). I rollen som barnevernsansatt er det viktig å vurdere sin egen *væremåte* for å fungere best mulig i møte med de man skal hjelpe. Slik som klientene også vil vurdere deg som saksbehandler. Denne vurderingen er en del av det å være profesjonell, ettersom man må evaluere om ens *væremåte* fremmer eller hemmer en god relasjonsutvikling (Røkenes & Hanssen, 2006, s. 158). Med *empati* menes å "leve seg inn i en annens indre, subjektive opplevelser både innholdsmessig og affektivt" (Røkenes & Hanssen, 2006, s. 159). Her er man interessert i den andres opplevelser, erfaringer, følelser og måter å tenke på (Røkenes & Hanssen, 2006). Anerkjennelse omfatter evnen til å kunne akseptere, bekrefte, validere og respektere den andres opplevelser. Dersom man ikke innehar en slik evne, risikerer man at klienter sitter igjen med en uheldig opplevelse av møtet, som videre i verste fall kan føre til at dialogen stopper opp (Røkenes & Hanssen, 2006, s. 167)). Ut ifra Røkenes og Hanssens teori om hvilke forhold som har betydning for utviklingen av en god relasjon, kan man se den barnevernsansattes handlinger i lys av noe som vitner om en kultursensitiv og relasjonsfremmende tilnærming i møte med klienten.

I kunnskapsoversikten (2007) står det:

For å kunne drive godt barnevern blant ikke-vestlige innvandrere trengs god innsikt i de sosio-økonomiske betingelsene innvandrere lever under her og nå og ikke minst hvilke utfordringer knyttet til akkulturasjon de står overfor. I tillegg er det nødvendig å ha en forståelse av "sedvaner og skikker". Ikke minst vil det være nyttig å kunne si noe spesifikt om hva disse sedvanene og skikkene består i (Holm-Hansen et al., 2007, s. 43).

Som akkulturasjon betegnes her, handler det om møtet mellom innvandrere og deres nye omgivelsene. ”Tradisjonelt har begrepet dreid seg om gradvis overtakelse av majoritetens verdier, handlingsmønstre, språk – kort sagt økt tilhørighet til majoritetssamfunnet” (Holm-Hansen et al., 2007). Her kan dette forstås som at familien etter hvert vil se at middag og kaffe kan bli litt for omstendelig i forbindelse med et hjemmebesøk. Det kan også være at familien vil forstå at når det takkes ja til en slik invitasjon er det ofte grunnet høflighet og relasjonsbygging fra den barnevernsansattes side. Etter hvert vil det komme en dag hvor den barnevernsansatte sier ”nei” til en slik situasjon, hvor da familien vil måtte tilrettelegge seg og få en forståelse for dette handlingsmønsteret. Væremåte, empati og anerkjennelse bekreftes å ha betydning for kommunikasjons- og samhandlingsgrunnlaget som Paulsen, Thorshaug og Berg beskriver som et kjerneanliggende i et kultursensitivt flerkulturelt barnevern (Paulsen et al., 2014).

Skau mener at:

Ved å skape nye, mer utfordrende former for nærhet og samspill vil vi også kunne lære å kjenne oss selv og våre egne grenser bedre. Slik kjennskap er ikke bare en forutsetning for å forstå andre, den er også nødvendig for å kunne forsvare og eventuelt utvide våre egne toleransegrenser. Økt følsomhet og respekt for andre vil være en naturlig konsekvens (Skau, 2008, s. 17).

Skau understreker her hvordan man i sin profesjonelle rolle også naturlig vil utvikle seg personlig ved å møte på nye utfordringer i samspill med andre.

4.4.1 Profesjonell i private omgivelser

Når man som barnevernsansatt drar på hjemmebesøk, er man fortsatt innenfor sin profesjonelle rolle. Informantene forteller om opplevelser der de minoritetsetniske foreldrene ikke alltid er like flinke til å forholde seg til denne rollen. Dette har ført til at informantene har måttet ta et oppgjør med seg selv. Skau (2003) understreket at selv om møtet forgår innenfor klientens private sfære, er ikke hjemmebesøk et privat besøk. ”Det er et møte på klientens territorium, men på hjelpeapparatets premisser” (Skau, 2003, s. 79). Det er likevel viktig at

man som profesjonell reflekterer over at man trer innenfor en privat sfære, og bør innta en ydmyk rolle overfor huseier. Det er ikke sagt at man ikke skal utføre jobben sin, men respektere klientens private område ved enkle trinn, som for eksempel å ta av seg sko før man går inn, hilse når man kommer inn i huset, takke ja til et glass vann i ny og ne. Dette handler om å vise respekt overfor klienten, og gi dem en følelse av å «mestre» det å ta imot en gjest.

Ordet besøk kan for noen tolkes som «selskap», enten fordi det er slik de kulturelt forstår det, eller fordi dem rett og slett er ensomme. Når de får besøk, kan enkelte se dette som en mulighet til å vise noe de mestrer og kan fronte dette i en trygg atmosfære. Å få komme inn i klienters hjem er også en god mulighet til å bli kjent med personer innenfor fire vegger som representerer deres personlige jeg. Det å ta seg litt ekstra tid til dem, og å opptre som ”gjest” vil ofte utgjøre en stor forskjell hos dem. Det er likevel ikke til å stikke under en stol at hjemmebesøk ofte er kjennetegnet av tvetydigheter og latente konflikter (Skau, 2003, s. 79).

Skau skriver følgende:

I samhandling mellom klient og hjelpeapparat kan grenseoppgangene mellom det profesjonelle og det private, hjelp og kontroll, frivillighet og tvang ofte være uklare. Dette gjelder i særlig grad hjemmebesøk. Slike møter har gjerne en uformell og hyggelig karakter; for en utenforstående kan det se ut som et vanlig kaffebesøk. Ingen skriver i protokoller, ingen må rekke opp hånda for å ta ordet. Samværsformene tilsvarer på mange måter de dagligdagse formene for sosialt samvær mellom private personer (Skau, 2003, s. 82).

Flere informanter snakker om sin rolle som barnevernsansatt og hvordan den rollen ofte blir satt utenfor den profesjonelle rammen i møte med de minoritetsetniske familiene.

En informant forteller:

Noen reagerer så forskjellig på hvordan de... nei, jeg får jo... eller når en får en god tilbakemelding da. ”Takk for hjelpen”, eller når de...for jeg ser jo fra norske til minoriteter da...så har du sånn som hun fra Makedonia...hun ønsket at vi kunne ta en kopp kaffe og prate. Og i går så ble det litt løs prat, fordi vi satt og ventet på at UDI skulle ta telefonen. Så hun ønsket å prate - om ikke vi kunne ta oss en kopp...men hun snakket jo litt om religion,

fordi hun hadde broren som hadde vært på besøk. Han er veldig muslim...veldig sint på henne, fordi hun lever sånn som hun gjør her i Norge, ikke sant?! Men hun klarer å stå opp mot han og si at "det skal ikke du blande deg borti, dette her er mitt liv. Hvis ikke du trives her, så må du reise". Ikke sant?! Hun er veldig tydelig der da. Så vi ble sittende og prate om det. Så sier hun at: "Du skal få vite mer (navn), vi må ta oss en kopp kaffe en dag". Og så kjenner jeg, "åjj! Det ville ikke norsken sagt". Ikke sant?! For de skiller ikke...nordmenn skiller mer på hvem du er kontra det de(minoriteter) gjør. Men det har kanskje noe med nettverk å gjøre. At de har lite nettverk, og de føler at de får en kontakt. Og da ønsker de å prate mer, og skape seg et nettverk rundt det da. Men likevel så merker du at de er mye mer kontaktsøkende. At de vil gjerne ha deg som en venninne da...og ta en kopp kaffe da, eller stikke innom en tur eller...veldig gjestfrie kontra norske. Ja, men det er tydelig... det ser man tydelig.

Her snakker informanten om en samtale med en mor hvor samtalen går over i et "privat" rom. Mor forteller om seg selv, sin bror og deres samtale rundt hennes religiøse frihet. Informanten sier at minoritetsetniske familier skiller ikke like tydelig mellom klient og hjelper, slik som den etnisk norske familien ville gjort. Informanten mener at minoritetsetniske familier kan være mye mer kontaktsøkende grunnet begrenset nettverk. Dette kommer frem i følgende utsagn: *"For de skiller ikke...nordmenn skiller mer på hvem du er kontra det de(minoriteter) gjør. Men det har kanskje noe med nettverk å gjøre"*. På bakgrunn av det informanten beskriver kan man også se dette fra et annet perspektiv. Slik informanten fremlegger det er den kontaktsøkende forent med kulturelle (spesiell) forhold (hun sier: *"åjj! Det ville ikke norsken sagt"*). Men på en annen side kan det også tenkes at vedkommende er et "sosialt vesen", og at det dermed kan sees i lys av en unik væremåte.

Som vist til tidligere i oppgaven er minoritetsetniske familier overrepresentert som klienter i barnevernet. Dette kan skyldes at de har dårligere levekår enn majoritetsbefolkningen. Det er derfor viktig at man som profesjonsutøver i barnevernet ser på hva de sosioøkonomiske forholdene betyr for den enkelte. Sosioøkonomiske forhold innebærer yrke, utdanning, inntekt, kultur og religion (Holm-Hansen et al., 2007, s. 40). Negative sosioøkonomiske forhold gir utslag som kan føre til eksklusjon, hvor minoritetsfamiliene ikke er i stand til å delta i samfunnet på lik linje med norske familier. Herunder blant annet mangel på et sosialt nettverk. Som informanten påpeker: *"nordmenn skiller mer på hvem du er kontra det*

de (minoriteter) gjør. Men det har kanskje noe med nettverk å gjøre. At de har lite nettverk, og de føler at de får en kontakt". Fyrand (2005) forklarer at: "...når vi bruker begrepet sosiale nettverk, mener vi forhold mellom mennesker og samhandling mellom dem" (Fyrand, 2005, s. 35). For familier som kommer i kontakt med barnevernet er det mange som enten har begrenset eller ingen nettverk, og vil dermed prøve å få tilfredsstilt et behov om å ha noen å støtte seg på. Den barnevernsansatte kan her være en person som er "lett tilgjengelig" og som noen vil benytte som en samtalepartner, også til private tema som ikke har direkte sammenheng med deres sak.

4.4.2 Kultursensitivitet og rolleforventninger

Rolleforventningene til den barnevernsansatte oppleves å forandre seg i møte med de minoritetsetniske familiene. Som det utspeiler seg i utdraget over, har informanten og klienten som omtales etablert et godt forhold. Dette beskrives i klientens åpenhet og tegn på trygghet i samtalen. Informanten gjenforteller at "*hun ønsket at vi kunne ta en kopp kaffe og prate*". Flere saksbehandlere opplever at minoritetsetniske familier har andre rolleforventninger enn de etniske norske familiene.

Schiefloe skriver at: "som posisjonsinnehaver utsettes en person for forventninger fra andre med hensyn til atferd og holdninger" (Schiefloe, 2004, s. 195). Hvordan din rolle som barnevernsansatt er utformet, bestemmes av samspillet mellom andres forventninger til hvordan vi skal fungere i en sosial rolle, og hvordan vi selv ønsker og har mulighet for å fylle den (Schiefloe, 2004). Den barnevernsansattes valg om å ta en kopp kaffe med klienten (i vente på svar fra UDI) kan for noen anses som en utradisjonell handling i yrkesutøvelsen. Likevel ser man at som resultat av dette kommer partene i samtale om noe som fremstår som viktig for mor. Det kan også tolkes som at mor her får muligheten til å vise den barnevernsansatte hvem hun er og hvor selvsikker og sterk hun er "utenom". I jobben som barnevernsansatt tiltrer man en ervervet rolle med en (helst) følelsesmessig nøytral tilnærming. Her er samhandlingen mer oppgave- og målorientert. Rollen som barnevernsansatt er spesifikk og innehar klare forventninger (Fyrand, 2005, s. 43). Det kan her diskuteres om den barnevernsansattes handling var bunnet i en kultursensitiv tilnærming ved å tilby/gjøre mor en "tjeneste" (med tanke på at hun har et begrenset nettverk), eller om

dette var en handling preget av å fylle ventetiden. Dette viser at til tross for at rollen som barnevernsansatt formelt sett har klare rammer, vil utøvelsen innenfor disse faglige rammene i stor grad være situasjonsbetinget.

Skau snakker om et skille mellom det personlige, det private og det profesjonelle (Skau, 2003, s. 75). Skau skriver at: "Å være profesjonell betyr blant annet å være i stand til å holde sitt eget livstoff atskilt fra andres". Med det mener hun at dersom man skal være "privat", bør det kun skje for å hjelpe klienten, ikke for å tilfredsstille egne behov. Skau hevder at den profesjonelle må være godt kjent med seg selv, og bruke tid sammen med andre for å videreutvikle og forandre egne tankemåter, verdier, holdninger, reaksjonsmønstre og grenser. Dette kaller Skau for *personlig utviklingsarbeid*. Dette er en forutsetning for å bli bedre i stand til å forstå andre, samtidig som man kan føle seg trygg på hvor grensen går mellom et "jeg" og et "du" i samspill (Skau, 2003, s. 75). Skau (2008) fortsetter med å skrive at det videre er viktig å skille mellom privat og personlig. For i samspill med mennesker imellom er god profesjonalitet at yrkesutøver er i stand til å være *personlig* i møte med den andre (Skau, 2008, s. 42).

4.4.3 Ansattes egenskaper

Hvem er du som sosialarbeider? Hvilke egenskaper har du? Hva gjør deg god? Hvordan skaper du gode relasjoner? Det er en nødvendighet å se på hvem man selv er i møte med andre, hva man gjør og hvilke briller man ser den andre gjennom (Aadland, 2004, s. 175). Sosialarbeiderens verdier vil komme til syne i arbeid med et annet menneske, spesielt i et samfunn med flere kulturer hvor svært ulike verdier møtes. Både anvendelsen av samfunnets normer og tolkninger av folks handlinger gjør refleksjoner nødvendig. Dette beskrives i den barnevernsansattes refleksjoner og vurdering av mors behov:

Men det har kanskje noe med nettverk å gjøre. At de har lite nettverk, og de føler at de får en kontakt. Og da ønsker de å prate mer, og skape seg et nettverk rundt det da. Men likevel så merker du at de er mye mer kontaktsøkende. At de vil gjerne ha deg som en venninne da...og ta en kopp kaffe da, eller stikke innom en tur eller...veldig gjestfrie kontra norske.

Denne beslutningen bærer også preg av en profesjonsetisk vurdering.

I alt arbeid med etikk, står menneskesyn. Våre holdninger dannes av vår oppfatning av hvem mennesket er, og hva som er menneskelivets mening og mål. Slik velger vi våre handlinger i møte med andre (Lindboe, 2008, s. 183). I arbeid med mennesker er det dermed viktig at man er bevisst sine holdninger. Holdninger bygger på en relativt varig organisering av tanker, følelser og atferdsmønstre som vi har lært av våre foreldre, vårt sosiale nettverk, gjennom media og livserfaring (Brenna, 2001). Disse holdningene påvirker måten vi kommuniserer med andre på. ”For å kunne takle noe må vi forstå. For å forstå noe må vi være spørrende og ikke konkluderende. Vi må være spørrende til oss selv. Hvorfor oppfatter jeg den andre som annerledes? Å vise nysgjerrighet, åpenhet og respekt er viktig” (Brenna, 2001, s. 25). Brenna oppfordrer barnevernsansatte til å huske på den gjensidige opplevelsen som ligger i annerledesheten. ”Det som er annerledes for den ene, er den andres normaltilværelse - hans virkelighet” (Brenna, 2001, s. 25). I følge Brenna består våre holdninger av tre komponenter: den kunnskapsbaserte (kognitive), den følelsesmessige (affektive), og den handlingsbaserte (konative) (Brenna, 2001, s. 26). Disse tre komponentene kan man se i sammenheng med kompetansetrekanten til Skau, der det kognitive fremstår som teoretisk kunnskap, det affektive fremstår som personlig kompetanse, og den handlingsbaserte holdningen våre yrkesspesifikke ferdigheter. Mekonen (2013) forteller også om hvordan tanker, følelser og atferd påvirker hva vi ønsker å formidle, innhold i våre budskap, hvilke signal vi utgir og tar til oss, samt hvilken mening vi legger i de budskapene vi mottar (Mekonen, 2013).

Flere av de barnevernsansatte formidler holdninger som uttrykker ønske om å ivareta og å hjelpe. Dette er i tråd med kultursensitiviteten. De viser også til refleksjoner gjort rundt hvorfor de tror og tenker som de gjør. Det å reflektere rundt egne holdninger på denne måten, vil anses som en viktig prosess som med fordel bør ivaretas så lenge man er yrkesaktiv. Lindboe skriver at: ”...hvis ikke kan man risikere at de gode, ivaretakende holdningene forvitrer og erstattes av generaliseringer, økt distanse og manglende innlevelse og forståelse, noe som vil være ødeleggende - ikke minst i et flerkulturelt samfunn” (Lindboe, 2008, s. 191). Mekonen (2013) forteller også om bevissthet rundt egne holdninger, og hvordan man som mennesker har både åpne og skjulte verdier som påvirker våre holdninger. De åpne verdiene

består av ideale prinsipper vi tror på som rettesnor for livet vårt, verdier som vi ønsker skal styre både tanker og handlinger. For eksempel: prinsippet om likeverd mellom mennesker, frihet, rettferdighet, likhet og selvbestemmelse. De skjulte verdiene utgjør skyggesiden av verdipyramiden. Dvs holdninger eller motiv vi knapt kjenner til hos oss selv. De er ofte ubevisste og påvirker våre tanker, følelser og atferd. Eks: misunnelse, hevn, hat, maktkamp, egoisme, rasisme osv. Det er likevel viktig å avsløre skjulte verdier/holdninger ettersom dette er avgjørende ansvarlig etisk handling. Det gir også en bedre selvinnsett og reduserer muligheten for å gjøre dårlig faglig arbeid. Mekonen mener at dårlig innsett i egne skjulte verdier gir utslag i dobbel kommunikasjon. Han skriver at ”jo bedre selvinnsett vi har, blir vi bedre hjelpere”.

Lorentzen skriver om skjønnsmessige vurderinger og hvordan disse er basert på etiske betraktninger som allerede er fastsatt; som her i barnevernstjenesten. Dette kommer tydelig frem i begge de etiske dilemmaene i eksemplene over. Å utvise dømmekraft og handle kreativt understreker at enkeltindividet er noe mer enn bare en barnevernsansatt på oppdrag for barnevernstjenesten (Lorentzen, 2011, s. 113). Med dette kan man påstå at man er avhengig av personlig vekst for godt samarbeid med minoriteter. Kultursensitivitet gir mulighet til å komme bak mønstre av følelser, tanker og handlinger som den andre legger til grunn for sin væremåte (Qureshi, 2009, s. 209).

5 Oppsummering og konkluderende betraktninger

I oppgaven har jeg drøftet hvordan barnevernsansatte opplever sitt møte med minoritetsetniske familier. I dette avsluttende kapittelet skal jeg først gi en oppsummering av de mest sentrale funnene. Deretter kommenterer jeg eget bidrag, for så å avslutte med anbefalinger for videre forskning.

5.1 Møtet med minoritetsetniske familier

I dette masteravhandlingsprosjektet har jeg intervjuet ti barnevernsansatte om hvordan de opplever sitt møte med minoritetsetniske familier. Jeg har benyttet meg av en kvalitativ forskningsmetode bestående av semistrukturerte intervjuer og har hatt en abduktiv tilnærming til empirien som er samlet inn. Kunnskapsoversikten over tidligere forskning på det flerkulturelle barnevernet har savnet undersøkelser som tar for seg problemstillinger knyttet til kunnskap, kommunikasjon, det konkrete møtet, rolleforventninger, kultursensitivitet og forståelse i et flerkulturelt barnevern (Holm-Hansen et al., 2007). Kunnskapsstatusen fra 2014 etterlyste også mer forskning rundt arbeidsmetoder på dette området (Paulsen et al., 2014). Denne oppgaven bidrar til å imøtekomme dette forskningsbehovet ved å beskrive det konkrete møtet og forsøker slik å bygge videre på delkapittelet i den siste kunnskapsstatusen som omhandler kommunikasjon og samhandling. Ved hjelp av en grundig analyseprosess fant jeg at mine informanter var mest interessert i å snakke om sine opplevelser knyttet til gode møter med de minoritetsetniske familiene. Funnene presenterer en interessant vinkling hvor det illustreres fremgangsmåter, refleksjoner og ulike kompetanser som benyttes i møte med disse familiene.

5.1.1 De gode møtene – noen kjennetegn

De barnevernsansatte i denne undersøkelsen legger vekt på viktigheten av å ha god *kommunikasjon og samhandling* med de minoritetsetniske familiene. En av hovedfaktorene som ble benyttet for å oppnå dette var at informantene brukte tid til å forklare og å prøve å ufarliggjøre barnevernet gjennom å gi informasjon. Informasjonen dreide seg blant annet om barnevernets formål og funksjon, og dette virket utslagsgivende for foreldre som møtte opp på

kontoret med en antagelse om barnevernets mandat. Informasjonsformidlingen beskrives som et betryggende middel i samhandlingen. Ved siden av dette opplever informantene at informasjonen også var med på å skape forutsigbarhet i klientforholdet.

Informantene opplever det som en forutsetning for de gode møtene at det vises interesse for hvordan familiene opplever det å møte barnevernet. En slik tilnærming beskrives som dialogfremmende og kan skape et godt grunnlag for videre samarbeid og konstruksjon av ny kunnskap, som videre kan gi økt kompetanse. Informantene erfarer dette som en døråpner til å forstå følelsene og handlingene de møter i samhandling med familiene. Slik får de "kjent" litt på hvor familiene er, og prøve å møte dem der.

I møte med de minoritetsetniske familiene viser funnene at informasjonsformidlingen var en gjensidig prosess. Informantene forteller om møter hvor også de opplever ting som er ukjent, der de må tilegne seg mer kunnskap for å kunne vurdere og håndtere utfordringer som oppstår. Å skaffe seg kunnskap direkte fra familiene hadde en positiv effekt på klientforholdet, hvor informantene forteller at familiene får en mulighet til å bidra med viktige ressurser. Der de barnevernsansatte mangler kunnskap og informasjon, kan familiene berike med deres kulturkunnskap.

Et annet hovedfunn som fremmet de gode møtene var det å "snakke om den rosa elefanten", altså de tingene som kunne være ubehagelige eller vanskelig å snakke om. Informantene opplever at det ofte kan oppstå situasjoner hvor man er vitne til hendelser eller handlinger som til tider kan være ubehagelige å sette ord på uten å fornærme eller krenke noen. I møte med de minoritetsetniske familiene opplever de barnevernsansatte dette som nødvendig. Informantene har positiv erfaring med å stille viktige spørsmål som: Forstår jeg deg riktig når jeg tenker at....? Hvorfor er det slik at du....? Hvordan kan jeg hjelpe deg til å.....? Det kommer frem at relasjonen har et bedre grunnlag og faller lettere på plass når de "riktige", men også vanskelige og ubehagelige spørsmålene blir stilt. Spørsmålene åpner for å få bekreftet eller avkreftet de tanker man gjør seg rundt enkelte hendelser.

Undersøkelsen finner at mange av informantene legger vekt på å være åpne, lyttende og ydmyk i møte med familiene. Funnene viser til en tilnærming hos informantene som illustrerer en åpenhet og nysgjerrighet som kan brukes som en inngangsport for ny kunnskap om en verden som er annerledes fra deres egen. I tillegg ser informantene viktigheten av å stole på egen faglighet i møte med disse familiene. Funnene viser at profesjonsetikken kan ha en påvirkningskraft for hvordan den barnevernsansatte tar beslutninger, vurderer omsorgssituasjoner, tilrettelegger for familiens behov og hvordan de møter gruppen. Spesielt kom dette til uttrykk gjennom refleksjoner knyttet til personlige uenigheter i beslutninger som blir beskrevet.

Funnene viser at det i møte med de minoritetsetniske familiene ikke er et ønske om å ta fra noen deres verdier eller å overbevise dem om at den "norske" måten å gjøre ting på, er den beste. Flertallet av informantene beskriver en relativistisk kulturforståelse, som gir uttrykk for at informantene ut ifra deres beskrivelser ønsker å forstå ulike kulturer på deres egne premisser.

Slik det omtales i analysen kan gode møter finne sted ved at den barnevernsansatte har en evne til å gå utover de profesjonelle rammene ved behov. Informantene i undersøkelsen opplevde at det å takke ja til kaffe på hjemmebesøk, eller å ha en uformell samtale på kontoret av og til var relasjonsbyggende. Funnene viser at dette kan virke anerkjennende og empatisk, samt ha en viktig betydning for å utvikle et godt forhold.

Funnene illustrerer at gode rollemodeller kan bidra til brobygging mellom barnevernet og minoritetsetniske familier. Og det viser seg at de barnevernsansatte opplever at man ikke trenger å være ekspert på de ulike kulturene for å bli en god flerkulturell hjelper.

5.1.2 Kultursensitivitet i profesjonen

De barnevernsansatte legger vekt på kultursensitivitet i møte med de minoritetsetniske familiene. Funnene viser at de barnevernsansattes opplevelser og det som er fremtredende i de gode møtene er tuftet på hvilken kompetanse den barnevernsansatte anvender i møtet med de minoritetsetniske familiene. Kultursensitivitet er et begrep jeg valgte å benytte for å beskrive tilnærmingene som beskrives i de gode møtene. Begrepet forklarer mange fenomener som tidligere undersøkelser sier at barnevernsansatte mangler i møte med minoritetsetniske familier.

De barnevernsansatte i denne undersøkelsen opplever at det er både positive og utfordrende sider ved deres møter med de minoritetsetniske familiene. Undersøkelsen viser at informantenes refleksjoner demonstrerer hvor sammensatte utfordringene er, og hvor sammensatt kompetanse som må til i møte med minoritetsetniske familier. Kultursensitivitet som kommer til syne gjennom beskrivelsene omhandler evnen til å forstå familienes logikk og perspektiver, verdiprioriteringer og holdninger (Magelssen, 2002; Qureshi, 2009).

Funnene viser at informantene i denne undersøkelsen har en tilnærming hvor de ønsker å forstå hva frykten for barnevernet handler om, og virker mottakelige for foreldrenes logikk rundt fryktens opphav. Videre beskriver flere en empatisk holdning hvor de reflekterer rundt deres eget helhetssyn rundt familienes livssituasjon. Informantene beskriver også en tilnærming hvor de er bevisst på forskjellighet i oppdragelse, omsorg og livssyn. For å kunne skille mellom hva som er allment, hva som er spesifikt og/eller unikt, ser de et behov for å ta stilling til disse forskjellighetene. Dette kan oppleves som ubehagelig, men informantene gir uttrykk for at disse samtalene er nødvendige. Informantene beskriver en anerkjennende tilnærming hvor de ser på familiene som likeverdige. De opplever at nysgjerrighet rundt ting de har lite kunnskap om kan være en brobygger i samarbeidet. Informantene beskriver møter hvor rolleforventningene til den barnevernsansatte kan variere. For å bygge på relasjoner kan det derfor kreve at man til tider må gå utover de profesjonelle rammene.

Profesjonsutøvelsen består av ulike komponenter, hvor det i denne undersøkelsen har blitt belyst gjennom ulike profesjonsteoretiske perspektiver. Funnene bekrefter det Skau (2008) skriver i sin teori om at man er avhengig av et samspill mellom den teoretiske kunnskap man er utstyrt med når man tiltrer sin rolle som barnevernsansatt, i tillegg til yrkesspesifikke ferdigheter som tilegnes underveis i yrkespraksis, samt den personlige kompetanse som man allerede har med seg inn i profesjonen og yrkeshverdagen og som er i konstant utvikling. Funnene viser at den yrkesetiske kompetanse skaper balanse og har stor kraft i de tilfeller hvor utfordringer i møte med de minoritetsetniske familiene kan bli påvirket av den barnevernsansattes personlige meninger eller holdninger til situasjoner som oppstår. Et interessant funn er at den personlig kompetansen vies veldig stor plass i situasjoner hvor kulturforskjellene er veldig tydelige. Her reflekterer informantene over normer, egne holdninger og hvordan de ønsker å møte familiene på bakgrunn av hva de "tror" familiene vil trenge. I disse situasjonene kommer det også tydelig frem at den personlige kompetansen kan forstås som avgjørende for at et møte blir bra.

Undersøkelsens funn er forenlig med Røkenes & Hanssen (2006) sitt andreperspektiv hvor de barnevernsansatte er avhengig av å forholde seg til familienes opplevelser av verden. Informantene uttrykker et ønske om å forstå den andre, hvor de aktivt søker kunnskap om hvem den andre er og hvordan det vil være mulig å legge til rette for deres behov. I tillegg forteller de barnevernsansatte om møter med familier som beskrives som selvstendig, villende og selvbestemmende individer, som også kan være en faktor som bidrar til god kommunikasjon. Det viser seg at dialog, samtale og forståelse av den andre i flere av fortellingene fremstår som viktigere enn å "kjenne" den andre fra et objektivt ståsted.

Funnene viser at de barnevernsansatte i stor grad har en kontekstuell kulturforståelse av familienes handlinger og væremåter. Informantene har en økt bevissthet rundt kultur og forskjellene som kan være betydningsfulle. De er på samme tid ute etter det unike og har en interaksjonistisk orientert relasjon til familiene, altså er sensitive overfor å forsøke å sette seg inn i hvordan de tenker, slik det blir beskrevet i intervjuene. Disse tilnærmingene vektlegger både Skytte(2008) og Saus (2006) i sine teorier, hvor de har fokus på å la forståelsen av individets og familiens behov være gjort med utgangspunkt i verdier og teorier som åpner for

å se omgivelsene de er en del av. Undersøkelsen viser at barnevernsansatte blir utfordret på eksistensielle spørsmål og grunnleggende toleranse. Her viser de at det er den kontinuerlige dialogen med familiene om de ulike måtene å leve på, som reduserer avstanden mellom ”oss” og ”dem”. Dette er i tråd med Vindeggs forutsetninger for et kultursensitivt barnevern i et inkluderende samfunn.

5.1.3 Profesjonsutøvelse i et inkluderende samfunn

Alle informantene i min undersøkelse var utdannet barnevernspedagoger. Og alle hadde erfaring med flerkulturelt arbeid. Ut fra svarene jeg fikk, kan man se nyansene i erfaringsmengde blant de barnevernsansatte. Funnene viser at profesjonen hviler på noen gitte verdier og normer, hvor den mest sentrale verdien for barnevernspedagoger, ”barnets beste”, kommer tydelig frem i det empiriske datamaterialet. Funnene viser at selv om det kan være en utfordring å bestemme hva som er kjærlighet, og hva som er til barnets beste nå og på sikt, spiller kulturforståelse og kompetanse en sentral rolle i beslutningene som tas. Saus (2006) vil argumentere for at enkelte kan foreta feilslutninger fordi man ”glemmer” kulturaspektet i de tilfeller der folk kulturelt sett er lik oss selv. Hun mener at bevisstheten må være til stede hele veien uansett, ettersom kulturen ikke kan trekkes frem av og til, den er en del av menneskets helhet, og er en viktig dimensjon hele tiden (Saus, 2006).

De barnevernsansatte i undersøkelsen viser en bevissthet i forhold til mangfoldigheten av kulturelle verdier, normer og grupper familiene representerer. Barnevernsarbeiderne jeg intervjuet formidlet at de utviste empati, toleranse og respekt for etniske minoriteters familiestruktur, livshistorier, erfaringer, språk, religion og kulturell annerledeshet. En slik holdning kan knyttes til det å være kultursensitiv og profesjonell. Qureshi (2009) skriver ”Profesjonell kompetanse i et mangfoldig samfunn rommer både kunnskap i å gjenkjenne andres verdigrunnlag og å kjenne sitt eget ” (Qureshi, 2009, s. 206).

Barnevernsansatte befinner seg i spennet mellom makt og hjelp. Maktbegrepet er relevant i all barnevernfaglig sammenheng, der man diskuterer både makt til og makt over. Hvordan

benyttes den makten man har som saksbehandler? Hvem skal definere verdiene og hvorfor? I et flerkulturelt samfunn er det ikke minst viktig å kunne begrunne det sett av verdier som benyttes. I denne undersøkelsen forteller informantene om et møte hvor de benytter den faktiske makten til å hjelpe. Funnene viser også at det kan være nyttig å reflektere rundt hva det i denne sammenhengen betyr å respektere andres verdier. Som nevnt oppgir også informantene at respekt utgjør en grunnleggende verdi i alt arbeid med disse familiene. Det betyr at man må inneha en vilje til å forstå og å kunne sette seg inn i andres tankegang. Det er samtidig viktig å være seg bevisst på at det ligger mye makt i det å bestemme hva respekt skal bety innenfor sin rolle som barnevernsansatt.

Funnene viser hvordan de barnevernsansatte er reflekterende rundt egen praksis, hvor de tenker gjennom konkrete erfaringer og ser dem i forhold til sitt kompetansespekter. Det viser seg fra intervjuene at informantene bruker tid til å reflektere over hva som gjorde at nettopp det møtet gikk bra. Slik kunne de også sette ord på hva som skulle til for få følelsen av at de lykkes. Spørsmålene gikk på: hva var det med hendelsen som gjorde at jeg la merke til det? Var det positivt eller negativt? Hvorfor var det positivt? Hvorfor var det negativt? Hva kan jeg gjøre for å få svar på de tingene jeg lurer på? Hvordan skal jeg gå videre for å begrense skadeomfanget? Er det muligheter for at jeg kan ha tolket dette feil? Hva kan jeg gjøre bedre neste gang? Halvorsen (2011) mener at: ”Det å reflektere over moralske problemstillinger er en helt grunnleggende side ved det å være menneske. I og med at man som menneske er knyttet til og avhengig av andre, kan en ikke unngå å reflektere over sitt forhold til sine medmennesker ” (Halvorsen, 2011).

Undersøkelsen viser også at det kan være viktig å vurdere hva i en bestemt situasjon som er kulturbetinget, hva som er allmennmenneskelig og hva som er individuelt. I alt barnevernsarbeid er det avgjørende at man evner å skille mellom når kultur er relevant og når sosioøkonomiske forhold er relevante. Dette kan bidra til at barnevernsansatte ikke utelukkende fokuserer på andres kultur, men sin egen kulturs betydning i samhandling med andre (Qureshi, 2009, s. 207).

Qureshi skriver følgende:

Mange aktører i storsamfunnet har likevel fokusert mest på kulturelle aspekter knyttet til etniske minoriteter, og lite på seg selv som kulturbærere. Jeg mener det er nødvendig å rette blikket mot egen kultur når det gjelder utdanning, kunnskapsgrunnlag, profesjonsutøvelse og forvaltningssystem. Ved å være klar over de normene som dominerer her, vil vi bli bevisst verdigrunnlaget i egen kultur (Qureshi, 2009, s. 209).

I en forstand kan alle møter mellom mennesker sies å være flerkulturelle, sett i et etisk perspektiv. De kan alltid involvere ulike tolkninger av en og samme handling, ut fra egen bakgrunn.

Funnene viser at et kultursensitivt barnevern handler i denne oppgaven om så mye mer en bare kultur. Det handler om å være medmenneske i møte med den andre. Vindegg (2011) tilføyer med å understreke at: ”først når vi er i stand til å kombinere faglig kunnskap med nærhet og sensitivitet, kan vi utvise den klokskapen som sårbare barn og unge trenger. Dette er et godt prinsipp for godt barnevernsarbeid i et inkluderende samfunn” (Vindegg, 2011). Dette er i stor tråd med Skau som fremhever betydningen av den personlige kompetansen og Aristoteles fronesis-begrep. Skau presiserer at: ”Kvalitetskontroll av framtidige yrkesutøvere er nødvendig, og da ikke bare av deres akademiske kunnskaper og yrkesspesifikke ferdigheter, men også av visse verdier, holdninger og væremåter, med andre ord den personlige kompetansen”. (Skau, 2008, s. 127)

5.1.4 Mitt bidrag og veien videre

I denne masteravhandlingen framkommer det i noen grad mer positive funn enn annen tidligere forskning som jeg har presentert i kapittel 2, med noen få unntak. Med dette som utgangspunkt kan man stille seg spørrende til om det i samfunnet har vært et overfokus på problematisering av tematikken, gjerne forsterket gjennom media og til en viss grad forskningen. Dette på en slik måte at forskningen har vært overveiende problemfokuset til fordel for en mer ressursorientert tilnærming. Eller kan mine funn knyttes til at de barnevernsansatte i mitt utvalg er mer kompetente når det gjelder kultur og kompetanseutvikling i forhold til dette? Eller kan det være slik at man i dag ser tegn på at det norske samfunnet i praksis er blitt mer mangfoldig og flerkulturelt? Kan det være slik at

utdannings- og barnevernsmyndighetenes politiske føringer for mangfold og inkludering gjennom lovpålagte oppgaver for barnevernet har bidratt til likeverdige og tilpassede tjenester? Mine funn skiller seg som tidligere sagt fra tidligere presentert empiri som i stor grad knytter utfordringene til kulturelle problemer. Mye tyder på at informantene i min undersøkelse inkluderer kultur som del av en helhetlig og kontekstuell tilnærming til de minoritetsetniske familiene, slik Saus anbefaler det.

Et annet særtrekk for denne avhandlingen er at funn viser at de barnevernansatte har gode refleksjoner knyttet til sin identitet som barnevernansatt og betydningen av personlig kompetanse i møte med brukerne. Skau etterlyser i sin teori betydningen av økt fokus på nettopp personlig kompetanse i barnevernspedagogutdanningen. De gode møtene, kultursensitivitet i profesjonsutøvelsen og mangfold og inkludering i samfunnet illustrerer viktige fremgangsmåter for relasjonsbygging, gode samarbeid og tilnærming til egen profesjonelle rolle.

Min intensjon med denne undersøkelsen har vært å finne ut hvordan barnevernansatte opplever sitt møte med minoritetsetniske familier. Da jeg kom til veis ende mener jeg å kunne si at dette er noe jeg i stor grad har oppnådd. Jeg sitter igjen med en forståelse av at det finnes ulike erfaringer og opplevelser profesjonsutøvere i dette yrket vil sitte igjen med, og at det kan være mange gode møter til tross for mange utfordringer. De tre hovedpunktene jeg har oppsummert mine funn i (de gode møtene, kultursensitivitet i profesjonsutøvelsen, mangfold og inkludering i samfunnet) sier meg at det er en kompleksitet av utfordringer å være barnevernansatt i et flerkulturelt barnevern. Men mye tyder likevel på at det foregår mye godt profesjonelt arbeid i barnevernet. Det er derfor å håpe at mitt utvalg av respondenter er representative for barneverntjenesten i Norge som sådan. Skal vi tenke fremover, og komme videre i arbeidet med å sikre kvalifiserte og kompetente profesjonsutøvere med evne til kultursensitivitet kan det være verdt å se nærmere på funnene fra denne oppgaven.

Som sosialarbeider og barnevernspedagog vil jeg anvende min tilegnede kompetanse gjennom arbeidet med denne masteravhandlingen til å fremme framtidens flerkulturelle barnevern. Jeg

vil videre formidle denne kunnskapen både til kollegaer og andre aktuelle samfunnsaktører. Jeg ønsker også å bidra til å løfte et mer ressursorientert syn på flerkulturelt barnevern inn i media, som i stor grad kjennetegnes ved å være problemfokuset når det gjelder flerkulturelt barnevern.

I forlengelsen av denne avhandlingen ville det vært interessant å undersøke om mitt utvalg ville vært representativt i populasjonen av barnevernsansatte som jobber i førstelinjen. Slik mine funn ligger nå er det i hvert fall hevet over tvil at funnene skiller seg fra tidligere presentert forskning. Jeg synes også det kunne vært veldig interessant å se på kompetanseutvikling der man ikke bare har fokus på ”de andre” og kultursensitivitet, men vender blikket og ser på ”hvem er barnevernsansatte som profesjonsutøvere?”.

Det er mitt håp at denne oppgaven kan være med på å inspirere og sette nye problemstillinger på dagsorden slik at kunnskap om et flerkulturelt barnevern kan videreutvikles. Med dette håper jeg min oppgave vil bidra til inspirasjon og nysgjerrighet hos leseren på samme måte som det har gjort det hos meg. Og at mine funn kan bidra til å realisere Ghandis visjon om å være den forandring vi ønsker å se i arbeidet med de minoritetsetniske familiene ”Be the change you want to see in the world”. Og i siste instans tilegnes denne oppgaven de som jeg håper vil ha størst utbytte av den, nemlig de minoritetsetniske familiene.

Referanser/litteraturliste

- Andersland, G. K. (2011). Mot et bedre barnevern? *Tidsskriftet Norges barnevern*, 88(03), 158-170.
- Barneombudet. (2009). *Supplerende rapport til FNs komité for barns rettigheter*. Oslo: Barneombudet Hentet fra http://barneombudet.no/wp-content/uploads/2013/09/supplerender-rapport-til-fn_norsk-web.pdf.
- Barnevernloven. (1992). *Lov om barneverntjenester samt forskrifter*.
- Bredal, A. (2009). Barnevernet og minoritetsjentes oppgjør: mellom det generelle og det spesielle. I K. Eide, N. A. Qureshi, M. Rugkåsa & H. Vike (Red.), *Over profesjonelle barrierer - et minoritetsperspektiv i psykososialt arbeid med barn og unge* (s. 38-57). Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Brenna, L. R. (2001). *Djulaha! : om å forstå annerledeshet*. Kristiansand: Høyskoleforlaget AS.
- Brinkmann, S., & Kvale, S. (2009). *Det kvalitative forskningsintervju*. Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Bunkholdt, V., & Sandbæk, M. (2008). *Praktisk Barnevernarbeid*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Bø, B. P. (2010). Det flerkulturelle barnevernet - utfordringer, erfaringer og kompetansebehov. I M. S. Kaya, A. Høgmø & H. Fauske (Red.), *Integrasjon og mangfold - Utfordringer for sosialarbeideren* (s. 206-230). Oslo: Cappelen Akademisk Forlag.
- Christoffersen, S. A. (2011). *Profesjonsetikk - om etiske perspektiver i arbeidet med mennesker*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Dalen, M. (2004). *Intervju som forskningsmetode - en kvalitativ tilnærming*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Dalland, O. (2012). *Metode og oppgaveskriving*. Oslo: Gyldendal Akademisk
- Den nasjonale forskningsetiske komité for samfunnsvitenskap og humaniora (NESH). (2006). *Forskningsetiske retningslinjer for samfunnsvitenskap, humaniora, juss og teologi*. Oslo: Hentet fra [https://http://www.etikkom.no/Documents/Publikasjoner-som-PDF/Forskningsetiske retningslinjer for samfunnsvitenskap, humaniora, juss og teologi \(2006\).pdf](https://http://www.etikkom.no/Documents/Publikasjoner-som-PDF/Forskningsetiske_retningslinjer_for_samfunnsvitenskap_humaniora_juss_og_teologi_2006.pdf).
- Dyrhaug, T., & Sky, V. (2015). Barn og unge med innvandrerbakgrunn i barnevernet 2012 Vol. Rapporter 2015/16. Hentet fra http://www.ssb.no/sosiale-forhold-og-kriminalitet/artikler-og-publikasjoner/_attachment/222464?_ts=14c4ba14350
- Eide, S. B., & Skorstad, B. (2008). *Etikk - til refleksjon og handling i sosialt arbeid* (2. utg.). Oslo: Gyldendal akademisk.

- Eriksen, T. H. (2006). *Trygghet* (Vol. 1). Oslo: Universitetsforlaget.
- Eriksen, T. H., & Sajjad, T. A. (2006). *Kulturforskjeller i praksis*. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS.
- Fauske, H., & Qureshi, N. A. (2010). Barnevernfaglig arbeid med minoritetsetniske familie. I M. S. Kaya, H. Fauske & A. Høgmo (Red.), *Integrasjon og mangfold - utfordringer for sosialarbeideren* (s. 233-258). Oslo: Cappelen Akademisk Forlag
- Fellesorganisasjonen. (2002). *Yrkesetiske grunnlagsdokumen for barnevernspedagoger, sosionomer, vernepleiere og velferdsarbeidere*. Fellesorganisasjonen Hentet fra [https://http://www.fo.no/getfile.php/01 Om FO/Hefter og publikasjoner/Yrkesetisk_2011_lav\(1\).pdf](https://http://www.fo.no/getfile.php/01%20Om%20FO/Hefter%20og%20publikasjoner/Yrkesetisk_2011_lav(1).pdf).
- Fylkesnes, M. K. (2011). *Om Gode arbeidsrelasjoner i det flerkulturelle barnevernet*. Masteroppgave i barnevern - Det psykologiske fakultetet. Hentet fra <https://bora.uib.no/bitstream/handle/1956/5525/83144667.pdf?sequence=1>
- Fylkesnes, M. K., & Netland, M. (2012). God praksis i møte med etniske minoritetsfamilier i barnevernet: saksbehandleres og foreldres erfaringer. *Tidsskriftet Norges barnevern*, 89(04), 221-235.
- Fyrand, L. (2005). *Sosialt nettverk : teori og praksis* (2. utg.). Oslo: Universitetsforlaget.
- Grimen, H. (2003). *Samfunnsvitenskapelige tenkemåter*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Grimen, H. (2008). Profesjon og kunnskap. I A. Molander & L. I. Terum (Red.), *Profesjonsstudier* (s. 71-86). Oslo: Universitetsforlaget.
- Grønmo, S. (2004). *Samfunnsvitenskapelige metoder*. Bergen: Fagbokforlaget Vigmostad og Bjørke AS.
- Hagen, G., & Qureshi, N. A. (1996). *Etnisitet i sosialt arbeid. Arbeid med etniske minoriteter i barnevern og sosial sektor*. Oslo: Tano Aschehoug.
- Halvorsen, K. (1993). *Å forske på samfunnet - en innføring i samfunnsvitenskapelig metode*. Oslo: Bedriftsøkonomens forlag AS.
- Halvorsen, T. (2009). Etikk, rasjonalitet og sosialpedagogisk arbeid. *Tidsskriftet Norges barnevern*, 86(03).
- Hatch, J. A. (2002). *Doing Qualitative Research in education settings*. Albany, New York State University of New York
- Holm-Hansen, J., Haaland, T., & Myrvold, T. (2007). *Flerkulturelt barnevern. En kunnskapsoversikt*. Oslo: Norsk institutt for by- og regionsforskning (NIBR).
- Jacobsen, D. I. (2005). *Hvordan gjennomføre undersøkelser? - Innføring i samfunnsvitenskapelig metode*. Kristiansand: Høgskoleforlaget

- Kalve, T., & Dyrhaug, T. (2011). Barn og unge med innvandrerbakgrunn i barnevernet 2009 Vol. Rapporter 39/2011. Hentet fra https://http://www.ssb.no/a/publikasjoner/pdf/rapp_201139/rapp_201139.pdf
- Kaya, M. S. (2010). Innledning. I M. S. Kaya, H. Fauske & A. Høgmo (Red.), *Integrasjon og mangfold - utfordringer for sosialarbeideren* (s. 13-47). Oslo: Cappelen Akademisk Forlag.
- Kaya, M. S., Høgmo, A., & Fauske, H. (Red.). (2010). *Integrasjon og mangfold - Utfordringer for sosialarbeideren*. Oslo: Cappelen Damm Akademisk.
- Kriz, K., & Skivenes, M. (2010a). 'We have very different positions on some issues': how child welfare workers in Norway and England bridge cultural differences when communicating with ethnic minority families'. *European Journal of Social Work*, 13(1), 3-18.
- Kriz, K., & Skivenes, M. (2010b). 'Knowing Our Society' and 'Fighting Against Prejudices': How Child Welfare Workers in Norway and England Perceive the Challenges of Minority Parents. *British Journal of Social Work*, 40(8), 2634-2651.
- Kriz, K., & Skivenes, M. (2010c). Lost in Translation: How Child Welfare Workers in Norway and England Experience Language Difficulties when Working with Minority Ethnic Families. *British Journal of Social Work*, 40(5), 1353-1367.
- Kriz, K., & Skivenes, M. (2011). How child welfare workers view their work with racial and ethnic minority families: The United States in contrast to England and Norway. *Children and Youth Services Review*, 33(10), 1866-1874.
- Lindboe, I. M. (2008). Profesjoners etiske utfordringer i et flerkulturelt samfunn. I A. M. Otterstad (Red.), *Profesjonsutøvelse og kulturelt mangfold - fra utsikt til innsikt* (s. 179-194). Oslo: Universitetsforlaget.
- Lorentzen, P. (2011). *Ansvar og etikk i miljøarbeid*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Magelssen, R. (2002). *Kultursensitivitet - om å finne likhetene i forskjellene*. Oslo: Akribes forlag.
- Mekonen, L. (2012). [Kulturkompetanse og kultursensitivitet - Hva innebærer disse begrepene i arbeid med barn med minoritetsbakgrunn?].
- Mekonen, L. (2013). [Interkulturell kommunikasjon i barnevernet].
- Molander, A., & Terum, L. I. (2008). Profesjonsstudier - en introduksjon. I A. Molander & L. I. Terum (Red.), *Profesjonsstudier* (s. 13-27). Oslo: Universitetsforlaget.
- Moufack, M. F. (2010). *Et sensitivt barnevern: Om ikke-vestlig foreldres opplevelse og erfaring med barneverntjenesten*. Mastergradsavhandling, NTNU - institutt for sosialt arbeid og helsevitenskap, Marie Florence Moufack, Trondheim
- Neumann, C. B., & Neumann, I. B. (2012). *Forskeren i forskningsprosessen*. Oslo: Cappelen Damm Akademisk

- Nilsen, S., & Qureshi, N. A. (1991). Utfordringer i sosialt arbeid med flyktninger og innvandrere Hentet fra <http://www.nb.no/nbsok/nb/d1bde9e4447a334546db45f8702c74e8.nbdigital?lang=no>
- 7
- Nilssen, V. (2012). *Analyse i kvalitative studier - den skrivende forskeren*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Norsk Innvandrersforum. (2013). Flerkulturelt Barnevern? *Hvordan fremme dialog mellom barnevernet og etniske minoriteter* Hentet fra [http://www.bydel-grunerlokka.oslo.kommune.no/getfile.php/bydel-gr%C3%BCnerl%C3%B8kka\(BGA\)/Internett\(BGA\)/EMI/Rapport Norsk Innvandrersforum 2013.pdf](http://www.bydel-grunerlokka.oslo.kommune.no/getfile.php/bydel-gr%C3%BCnerl%C3%B8kka(BGA)/Internett(BGA)/EMI/Rapport%20Norsk%20Innvandrersforum%202013.pdf)
- NOU 2009: 8. (2009). Kompetanseutvikling i barnevernet. Kvalifisering til arbeid i barnevernet gjennom praksisnær og forskningsbasert utdanning Hentet fra <http://www.regjeringen.no/nb/dokumenter/nou-2009-08/id558007/?docId=NOU200920090008000DDDEPIS&ch=1&q=>
- Patton, M. Q. (2002). *Qualitative research and evaluation methods* (3. utg.). Thousand Oaks California: SAGE Publications.
- Paulsen, V., Thorshaug, K., & Berg, B. (2014). Møter mellom innvandrere og barnevernet. *Kunnskapsstatus* Hentet fra http://samforsk.no/Publikasjoner/Kunnskapsstatus_barnevern_og_innvandring.pdf
- Qureshi, N. A. (2005). Profesjonell kultursensitivitet framfor faglig etnisentrisme. *Tidsskrift for psykisk helsearbeid*, 2(03), 261-274.
- Qureshi, N. A. (2009). Kultursensitivitet i profesjonell yrkesutøvelse. I K. Eide, N. A. Qureshi, M. Rugkåsa & H. Vike (Red.), *Over profesjonelle barrierer - et minoritetsperspektiv i psykososialt arbeid med barn og unge* (s. 206-228). Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Røkenes, O. H., & Hanssen, P.-H. (2006). *Bære eller bryte : kommunikasjon og relasjon i arbeid med mennesker* (2. utg. utg.). Bergen: Fagbokforlaget.
- Saus, M. (2006). Kontekstuelt barnevern Kultur og barnevernsarbeid, Vol. h. 2. Hentet fra [http://uit.no/Content/233091/Hefte 2, Kontekstuelt barnevern, Saus 2006.pdf](http://uit.no/Content/233091/Hefte%202,%20Kontekstuelt%20barnevern,%20Saus%202006.pdf)
- Schieffloe, P. M. (2004). *Mennesker og samfunn - innføring i sosiologisk forståelse*. Oslo: Fagbokforlaget.
- Silverman, D. (2006). *Interpreting Qualitative Data - Methods for Analyzing Talk, Text and Interaction* (3 utg.). Oxford: Sage Publications Ltd.
- Skau, G. M. (2003). *Mellom makt og hjelp: om det flertydige forholdet mellom klient og hjelper*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Skau, G. M. (2008). *Gode fagfolk vokser - personlig kompetanse i arbeid med mennesker*. Oslo: Cappelen Damm AS.
- Skjervheim, H. (1996). *Deltakar og tilskodar og andre essays*. Oslo: Ascheoug.

- Skytte, M. (2008). *Etniske minoritetsfamilier og sosialt arbeid*. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS.
- St. Meld. nr. 6. (2012-2013). *En helhetlig integreringspolitikk*. Oslo: Regjeringen.no.
- Statistisk Sentralbyrå. (2015). Innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre 1. januar 2015 *Innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre 1. januar 2015*.
<https://http://www.ssb.no/befolkning/statistikker/innvbef>: Statistisk Sentralbyrå.
- Thagaard, T. (2009). *Systematikk og innlevelse - en innføring i kvalitativ metode*. Bergen: Fagbokforlaget Vigmostad & Bjørke AS.
- Torgersen, U. (1972). *Profesjons sosiologi*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Utdannings- og forskningsdepartementet. (2005). *Rammeplan og forskrift for 3-årig barnevernspedagogutdanning*. Hentet fra
https://http://www.regjeringen.no/globalassets/upload/kilde/kd/pla/2006/0002/ddd/pdf/v/269385-rammeplan_for_barnevernspedagogutdanning_05.pdf.
- Vindegg, J. (2011). Barnevern i et inkluderende samfunn. *Tidsskriftet Norges barnevern*, 88(03).
- Wormnæs, O. (1996). Noen vitenskapsteoretiske emner *Vitenskap - enhet og mangfold*. Oslo: Gyldendal Norsk forlag.
- Aadland, E. (2004). *"Og eg ser på deg-" : vitenskapsteori i helse- og sosialfag* (2. utg.). Oslo: Universitetsforlaget.
- Aadnesen, B. N. (2012). *Jeg kan ikke være den afrikanske mammaen i Norge. De må også skjønne at min bakgrunn er en del av meg. En studie av samhandling i barnevernet mellom saksbehandlere og foreldre med minoritetsetnisk og muslimsk bakgrunn*. Doktoravhandling - Fakultet for samfunnsvitenskap og teknologiledelse, Institutt for sosialt arbeid og helsevitenskap, Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet (NTNU).

Vedlegg

Vedlegg 1: Informasjonsskriv på e-post

Vedlegg 2: Samtykkeerklæring

Vedlegg 3: Intervjuguide

Vedlegg 1

Hei,

Mitt navn er Amie Edvardsen. Jeg er student ved Høgskolen i Telemark, der jeg tar en mastergrad i Flerkulturelt forebyggende arbeid med barn og unge. Jeg skal skrive en masteroppgave om "hvordan barnevernsansatte opplever sitt møte med minoritetsfamilier", og i den anledning lurer jeg på om jeg kan få mulighet til å intervju et par ansatte hos dere i neste uke?

Intervjuet vil ta ca 30-45 minutter. Gleder meg til å høre fra dere snart!

Ha en fortsatt fin dag,

Amie Edvardsen

Vedlegg 2

Forespørsel om deltakelse i forskningsprosjektet

”Barnevernets opplevelser i møte med minoritetsetniske familier”

Bakgrunn og formål

Jeg er student ved Høgskolen i Telemark der jeg tar en mastergrad i *Flerkulturelt forebyggende arbeid med barn og unge*. Jeg skal i den sammenheng skrive en masteravhandling hvor jeg ønsker å undersøke barnevernets møte med etniske minoritetsfamilier. Oppgaven tar sikte på å forstå barnevernsansattes opplevelser og erfaringer, og jeg ønsker derfor å gjøre kvalitative intervjuer.

Hva innebærer deltakelse i studien?

Det kvalitative forskningsintervjuet innebærer at jeg og deltakeren samtaler om deres erfaringer med arbeid med minoritetsetniske familier i barnevernet. Intervjuet vil ha en varighet på ca. én time og vil bli tatt opp på bånd.

Hva skjer med informasjonen om deg?

Alle personopplysninger vil bli behandlet konfidensielt. Det er kun meg og mine veiledere som vil ha tilgang til det transkriberte intervjuet. Lydopptaket vil bli slettet rett etter at intervjuet er ferdig transkribert. Det transkriberte intervjuet vil deretter bli anonymisert før det benyttes i avhandlingen. I tillegg vil navnelister og kontaktinformasjon lagres adskilt fra øvrige data.

Prosjektet skal etter planen avsluttes 15.05.2015.

Frivillig deltakelse

Det er frivillig å delta i studien, og du kan når som helst trekke ditt samtykke uten å oppgi noen grunn. Dersom du trekker deg, vil alle opplysninger om deg bli anonymisert.

Dersom du har spørsmål til studien, ta kontakt med Amie Edvardsen, mobil: 41 34 85 09 og e-post (min e-post), eller hovedveileder, Irmelin Kjelaas, irmelin.kjelaas@hit.no, mobil: 41 10 47 01, eller biveileder, Inger Kjersti Lindvig, inger.k.lindvig@hit.no

Samtykke til deltakelse i studien

Jeg har mottatt informasjon om studien, og er villig til å delta

(Signert av deltaker, dato)

Vedlegg 3

Intervjuguide

Starte intervju

- Hvor lenge har du jobbet her?
- Trives du?
- Hva slags utdanningsbakgrunn har du?
- Hvorfor valgte du denne arbeidsplassen?
- (evt. Hva går en normal arbeidsdag for deg ut på?)

Innledning til tematikken

- Kan du fortelle meg om et møte med en minoritetsfamilie, som har gjort inntrykk?
- Hva tenker du at skal til for at et møte skal bli bra?
- Når føler du, fra dine erfaringer, at du lykkes?
- Hva gjør du når du føler at et møte gikk dårlig?
- Hvem kontakter du om råd, dersom du trenger veiledning for hvordan å håndtere ulike situasjoner/forstå minoritetsfamiliene?
- Hvilke områder er det du ser at familiene trenger størst tilrettelegging/veiledning?
- Hva kan du si, basert på dine erfaringer, om barnevernets evne til å være tilpasningsdyktige?
- Hvor godt føler du at ditt felt (informantens arbeidsoppgaver) er tilrettelagt for familier med en annerledes kultur fra den etnisk norske?

Avslutning

- Er det noe du skulle ønske du fikk ytterligere kunnskap om, som kunne vært et redskap som ville gjort samarbeid med minoritetsfamilier lettere?
- Nå som intervjuet går mot slutten, er noe du tenker at vi ikke har fått snakket om, men som du føler at er viktig å få med?

Alternative Temaområder

- Konflikthåndtering
- Regler og lovverk
- Arbeidserfaring (erfaring fra ulike arbeidsplasser og forskjeller i arbeidsmetoder med minoritetsfamilier)

(Takke for seg, spørre om direkte kontaktinfo - i tilfelle de skulle ønske å lese oppgaven når den er ferdig!)